

Wáƒ wurimeiarigfáwa egfápi nánirini.

Rf̄wamɨŋf̄ rɨpɨ, “Wáƒ wurimeiarigfáwa egfápiyi” rɨnɨŋf̄pɨ Ruko nɨrɨrɨ eanf̄pɨrɨnɨ. O Jisasoyá wiepɨsagf̄yƒ womani. Judayƒ enɨ womani. Émáƒ dokítá worɨnɨ. Poro tɨnɨ Sairaso tɨnɨ émáƒ anf̄yo wáƒ nurimerf̄ná wirimeárogf̄lorɨnɨ. O Tiopiraso amɨpɨ wáƒ wurimeiarigfáwa Jisaso rɨxa anf̄namɨ nánɨ nɨpeyimáná enáná egfápi nánɨ nɨjƒá oimónɨrɨ rf̄wamɨŋf̄ rɨpɨ eanf̄rɨnɨ. Rf̄wamɨŋf̄ nearf̄ná Tiopiraso re oyaiwinɨrɨ eanɨnigɨnɨ, “Iwamf̄ó ámá Jisasoyá sɨyikf̄ imónigf̄áyƒ sa Jerusaremɨ dánɨ nimónɨróná ayƒ Judayf̄nɨ imónagf̄á aiwɨ Gorɨxo xf̄oyá kwíƒpɨ sɨxƒ umímóáná anf̄ apimɨ wáƒ nura neméfasáná e dánɨ wáƒ nura numiro Samariayƒ anf̄yo nura neméfasáná ámɨ nuro émáƒ anf̄yo enɨ nura neméfasáná enáná émáƒ obaxƒ enɨ Jisasoyá sɨyikf̄ nimóga nuróná ayá wɨ nimóga nuro Judayo múrogf̄awixɨnɨ.” oyaiwinɨrɨ rf̄wamɨŋf̄ nearɨ rɨpɨ enɨ oyaiwinɨrɨ, “Pitaomɨ tɨnɨ Poromɨ tɨnɨ enɨ Gorɨxo nurf̄pearɨ enf̄ sɨxƒ weámɨxɨŋowaúrƒani?” oyaiwinɨrɨ emɨmƒ amɨpɨ Jisaso enf̄pa Pitaó xámɨ néra unf̄pɨ nánɨ nɨrɨrɨ earɨ ámɨ rf̄wɨyo Poro néra unf̄pɨ nánɨ nɨrɨrɨ earɨ enɨnigɨnɨ.

1-2 Tiopirasoxɨnɨ, rf̄wamɨŋf̄ nionɨ xámɨ nɨrɨrɨ eanf̄pɨ, ayƒ Jisaso iwamf̄ó erɨ wíwapiƒyirɨ enf̄pɨ tɨŋf̄ e dánɨ sƒá xegf̄ wáƒ wurimeiarigfáwamɨ

—Awa xfo rípeanowarini. Awami Gorixoyá kwíyíyo dání sekaxí nurimáná xfo anínamí nání peyiñíyi tñj e nání níriri eanárini. ³ O ríniñj nimeari niperi niwiápínimeámáná sía 40 nóra waríná awa “O ámi sñj ría ñweani?” oyaiwípoyiniri ámi ámi siwá winayiri Gorixo áma xfoyáy xwioxíyo mímeámí nerí umeñweaníapí nání uréwapíyiri neríná awa siní ududí mé “Ayí oríani?” niyaiwiro niwipi mónimáná enáná re eniniginí. ⁴ Awami awí neaárimáná sekaxí re uriniginini, “Ápo ‘Niseaiapímárini.’ searínipi —Apí, ayí nioní searáná soyíné aría niarígápirini. Apí siní mipseaímeapa enáná anj Jerusaremí tíyo dání niwárimí mupa nero apí nání weníñj nero ñweárixini. ⁵ Ayí rípi nánirini. Jono wayí niseameairíná iniígí tñni seameainj aiwi siní sía obaxí mórípa enáná Gorixo xfoyá kwíyí tñni wayí seameainfáriní.” uriniginini.

Jisaso anínamí peyiñj nánirini.

⁶ Awa ríxa awí neánimáná omí yarínj re wigfawixini, “Ámináoxini, eníná negí wa míxí ináyí nimóniro negí nearfawéyo umeñweaagápa ríná dání joxí ení axípi míxí ináyí nimóniri Isirerene xwioxíyo mímeámí níneari neameñwearfáraní?” Yarinj e wiagfa ⁷ o re uriniginini, “Sía seyíné yarínj niarígápi nání parímoníayi —Ayí ápo Gorixo xfo xegí néní tñño nimónirínjípimí dání níriri tagíyirini. Ayí nání seyíné níjía imónipíri mimóniñagí nání áwanj searimíméini. ⁸ E nerí aiwi rípi

nánì nìjǎá imónìpǎrì nánì áwanǎ searimfinì. Kwíyǎ oyápi niseaimeari enǎ sixǎ seaímixáná soyíné nionì seaimeanǎ mƒkoyíné nimónìro áamá Jerusaremì ñweagfáyo áwanǎ urìmero áamá Judia pìropenisíyo tǎnì Samaria pìropenisíyo tǎnì amì amì ñweagfáyo urìmero áamá xwǎ yoparǎ ƒkwǎrónìñfimi ñweagfáyo aì urìmero éfrixini.”⁹ E nurárimáná awa sinì sǎñwǎ wǎnarǎná o Gorixoyá dǎñǎ tǎnì nìpeyirì wigǎ sǎñwǎ anigǎe dánì agwǎ bimì aínìñiniginì. ¹⁰ Nìpeyirì agwǎ bimì aínáná awa sinì anǎnamì sǎñwǎ anánìñáná re eniginiginì. Áamá rapirapǎ apǎá wenǎ yínigǎíwaú awa tǎñǎ e nìrónapǎrì ¹¹ re urigǎisixini, “Gariri pìropenisíyo dǎñoyíné, pí nánì re éf nìrómáná anǎnamì wenìñǎ yánìño? Áamá o, Jisasoyì rìnìño seyíné tǎe dánì Gorixoyá dǎñǎ tǎnì anǎnamì nánì rìxa nìpeyirì aì soyíné sǎñwǎ wǎnarǎná peyíƒpa ámì axǎpì wepǎnìnfárinì.” urigǎisixini.

Áamá womì Judaso nánì wayǎ urǎpeagǎ nánìrinì.

¹² Awa dǎwǎ Oripiyì rìnìñǎpimi —Apì Jerusaremì dánì anǎwì e enǎpìrinì. Sabarǎyo Judayǎ ná jǎamì mupa nero aì Jerusaremì dánì dǎwǎ mǎñǎ apì tǎñǎ e nánì ananì wagǎpìrinì. Apimi pǎnì nìwiárimì nuro ¹³ rìxa Jerusaremì nìrémoro anǎ pákǎkǎ seáyì émì mǎrìnìñiwámì — Iwá awa sá wearigǎíwárinì. Iwámì nánì wáiwíyo nìpeyiro páwigǎawixini. Awa wigǎ yoǎ rowarinì. Pítá tǎnì Jono tǎnì Jemiso tǎnì Adìruo tǎnì Pìripo tǎnì Tomaso tǎnì Batoromuo tǎnì Matiyuo tǎnì Arìpiasomì xewaxo Jemiso tǎnì Saimonì Sereto

tíni Jemisomi xewaxo Judaso tíni awarini. ¹⁴ Ámá awa diñf ná bini tífáwa nimóniro ámá wí ámi tiyí eni apixí wíwa tíni Jisasomi xinái Mariaí tíni Jisasomi xexirímeáowa tíni eni awa tíni nawíni awí neányiro aníñf minf Gorixomi xwiyá rirímf wiayaríná ¹⁵ sía wiyi ámá awí eánfáyf níni ámá 120 enáná Pitao áwinimi éf nírómáná re uriniginini, ¹⁶ “Gí níríxímeáyíne, eníná míxí ináyf Depito kwíyí Gorixoyápimi dání Judaso nání —O ámá ‘Jisasomí fá oxíraneyí.’ yaiwífáyo o tíf e nání nipemeámi uñorini. O nání níriri Bíkwiyo eañpí surímá imónipaxí mimóniñagí nání amípí Judaso eñpí ayínání xixeni imóniñfíni. ¹⁷ O none tíni nemerane yaníwá nání urípeañf eñagí nání o eni nearípeañfíyí worini. ¹⁸ (O sípí wikáríñfipimi dání nígwí meanfpi tíni xwá bí bíf nemáná e dání ná neánírná xegf agwíyo áwinimi narfkiniri agwí amípí nípini míxeánowiniginini. ¹⁹ Jerusaremí ñweagfáyf níni o e iní nání arfá níwiro nání wigí píné tíni xwá apí yoí Akerídamayi —Yoí mífkí ayí ámá níperí ragf xwíáyo puñf nánirini. Yoí e wírígíarini.) ²⁰ “Xwiyá rípi Bíkwi Samiyí riniñfyo nírini eániñagí nání Judaso xfo eñpí eñfíni, ‘Añf oyá yíwí imóníwiniñfíni. Ámá wí e mñweapa éfrixini.’ Xwiyá apí surímá imónipaxí mimóniñagí nání amípí Judaso eñpí xixeni imóniñfíni. Xwiyá ámi bí rípi Bíkwi axíyo eni nírini eáni, ‘O e nimóniri éwiniginiri rípeañfpi ámá wo xe nimónirí éwiniginí.’ eániñagí nání ²¹⁻²² noneyá

wo anipá imóniḡáná ‘Ayí ananirini.’ ripaxí menini. Ayináni áamá none Jisaso tḡni emearíná íníná nawíni wagwáyí wo none tḡni nawíni Jisaso wiápḡnimeañḡpi nání áwanḡ uranḡwá nání aga orḡpeaneyi. Áamá iwamíó Jono wayí nḡneameaia wage dání Jisaso xegí xanoyá dḡḡ tḡni añḡnamí nání peyiḡe nání o tḡni emeagwáyí wo nání rarḡḡni.” Pitao e urḡagi ²³ ayí áamá waú nání —Wíó Josepi Basabasoyi rḡnḡḡorini. Oyá yoí ámi bi Jasitasorini. Wíó Mataiasorini. Awaú nání re rḡnḡḡawixini, “Áamá rowaú ananí womí Judaso nání wayíá rḡpeapaxowaúrini.” nḡrḡnḡro ²⁴ Gorixomi yarḡḡḡ nḡwiro re urḡḡawixini, “Ámḡnáoxini, joxí áamá nḡni wigí xwioxíyo sipí tḡni nanḡ tḡni nání imóniḡḡpi nḡjḡoxi enagi nání áamá awaú gḡmḡni go joxí simónḡagi rḡpeáo síwá neai. ²⁵ Jisaso awa wáƒ nurimeírḡxiniḡi nearḡpeáagi aí Judaso xíó ‘Anḡḡ apí oimónimḡni.’ mḡwimóní pḡni nḡwiáriri xegí ‘Oumḡni.’ wimónariḡmḡni rḡxa úí enagi nání joxí o nání wayíá oimóniri síḡḡ rḡpeáo síwá neai.” Yarḡḡ e nḡwimáná ²⁶ Judayí wigí yarḡḡápa neróná “Rowaú gḡmḡni go xixeni ayo imónirḡenḡḡi?” nḡyaiwiro sárúniḡḡ nero Mataiasomí wáƒ wurimeiarigfá wé wúkaú síkwí wo awa tḡni axḡḡi imónini nání síḡomí kumixárḡḡawixini.

2

Kwíḡḡi Gorixomi dḡḡ wikwíroarigfáyo wimeañḡḡi nánirini.

Mesopotemia dájene wiene Judia dájene wiene Kapadosa dájene wiene Podasi dájene wiene Esia dájene ¹⁰ wiene Pírigia dájene wiene Pabiria dájene wiene Isipi dájene wiene Sairini t́ŋm̀ǹǹ Ribia p̄ropen̄s̄yo dájene wiene Romi dájene nene n̄birane re ur̄n̄ŋwaéne —Wiene aga nepa Judayener̄n̄. Wiene Judaȳ yarigfápi n̄ix̄d̄irane nán̄i nawín̄i imón̄ŋwaéner̄n̄. ¹¹ Ámi wiene Kiriti dájene wiene Arebia dájener̄n̄. E e dájene aiwi n̄nenen̄i wine wine awa am̄ipí Gorixo en̄íná en̄f̄ neán̄r̄i yaḡȳf̄ nán̄i n̄near̄r̄f̄n̄á neḡf̄ aga p̄né x̄ixeḡf̄n̄yo dán̄i rar̄ŋaḡf̄a ar̄f̄a wiar̄ŋwin̄i.” E n̄r̄iga nuróná ¹² udud̄f̄ néra nuro udud̄f̄ nikár̄n̄iro nán̄i wí re n̄r̄iga uḡf̄awix̄n̄i, “Pí neaímean̄i nán̄i r̄f̄a yar̄ŋo?” n̄r̄iga war̄ŋaḡf̄a aiwi ¹³ wí r̄iper̄r̄f̄ n̄wiro re n̄ra uḡf̄awix̄n̄i, “Awa wain̄f̄ s̄ŋf̄p̄i x̄wé n̄n̄máná pap̄k̄f̄ nero nán̄i rar̄ŋo.” n̄ra uḡf̄awix̄n̄i.

Pitao Jisaso nán̄i x̄w̄ȳf̄a ur̄ŋf̄ nán̄r̄n̄i.

¹⁴ E n̄ra war̄f̄n̄á Pitao Jisasoyá wiep̄saḡf̄ wé wúkaú s̄kw̄f̄ wo imón̄ḡf̄a w̄f̄a t̄n̄i éf̄ n̄r̄ómáná en̄f̄ t̄n̄i rep̄ȳf̄ ner̄i re ur̄ŋŋn̄iḡn̄i, “Gf̄ Judia p̄ropen̄s̄yo dán̄ȳf̄né t̄n̄i ámá am̄i am̄i dán̄i n̄b̄iro Jerusarem̄i ur̄n̄ḡf̄áȳné t̄n̄i nion̄i rep̄ȳf̄ seaiar̄f̄n̄á p̄írán̄ŋf̄ ar̄f̄a ókiar̄f̄ n̄imón̄iro none neaímeáfp̄i nán̄i nijf̄a imón̄poyi. ¹⁵ Ayf̄ r̄ipi nán̄i searar̄ŋn̄i. Agwi s̄n̄i 9:00 a.m. ámá wain̄f̄ x̄wapf̄ m̄n̄pa yar̄iḡf̄n̄á imón̄ŋaḡf̄ nán̄i soyf̄né ámá nion̄i t̄n̄i re roḡf̄a rowa nán̄i yaiwiar̄iḡf̄api nepa pap̄k̄f̄ nero m̄rar̄ŋo. ¹⁶ Awa yar̄iḡf̄api, ayf̄ en̄íná w̄f̄a rókiamoaḡf̄ Joeroyi r̄n̄ŋo n̄r̄r̄i

eaagf rípi, ayf apirini, ¹⁷ ‘Gorixo re rarini, “Sfá yoparfyf tñiná kwíyf nioniyápi tñni áamá nñni wíyf wíyoní ayá wí sixí umímóáná segf niaíwí oxí tñni apixí tñni xwíyfá nioniyápi wíá urókiamoaro segf íwí síkñíyf íkwíkwí yáriro segf xweyaníyf oriñá wñniro epírfáriní. ¹⁸ Íná áamá wíyá xínáiwánñf nimóniro omñf wiiarigfá oxowami tñni apixíwami tñni ayo aí gí kwíyfpí tñni sixí umímóáná xwíyfá nioní nání wíá rókiamopírfáriní. ¹⁹ Nioniyá dñf tñni añf pírfyo dání ayá ríwamónipaxf imónñfyf iníri xwíá rírimí dání ekiyñfyf iníri neríná re enírfáriní. Xwíárimí ragf purí ríá werí síñwirfá awímñññf imónñf tíri yaríná ²⁰ añf pírfyo sogwí sfá yiníri emá ragf rñf imóníri enírfáriní. E nemáná eñáná sfá Ámínáoni áamá niyoní mí ómómíximí wimíá nání seáyí e imónñfyí parímonírfáriní. ²¹ Ayi síni mīparímopa eñáná áamá dñf nñnkwróro ‘Ámínáoxini, yeáyí neayimíxemeai.’ nírfá niyoní yeáyí uyimíxemeámírfáriní.” Gorixo e rarini.’ wíá rókiamoagf Joero e níriri eaagfpi áamá rowa yaríná seyíné axípi xixeni wínarñoi.

²² “Gf Isíreríyífné, xwíyfá nioní searímí rípi ení arfá nípoyí. Nasaretí dñf Jisaso nání raríñni. O Goríxoyá dñf tñni emímí tñni ayá ríwamónipaxf imónñfpi tñni amípí bí áamá mepaxf imónñfpi tñni néra uñfipimí dání Goríxo síwá rénñf neainíriní, ‘O nioní nírfpearí uowárenapíñáorini.’ síwá éññf neainíriní. O seyíné tñni niñwearíná néra uñf apí nípini nání seyíné níjía imónñoi. ²³ Eñíná Goríxo xewaníño ‘Apí neríñfipimí dání áamáyo yeáyí

uyimixemeá+migini.’ niyaiwiáriri ipimoárinǵipí tǵni xixeni segí manǵyo dáni omi áamá Gorixo nání dǵnǵ wí mīmoarigfáyǵ yoxáƵpámi enǵ noro niyekwiroáriro pikigfawixini. ²⁴ Omi pikigfá aiwi piyǵipí omi aninǵ gwǵnǵnǵ yinipaxǵ menagǵ nání Gorixo níkwearinǵipimi dáni sǵnǵ wimixáná ámi wiáƵnimeanǵnigini. ²⁵ Mǵxǵ ináyǵ Depito o nání niri rǵwamǵnǵ re eaagǵipi nioni seararinǵápi tǵni xixenirini, ‘Ámináo nioni nweanǵé íníná nweanagǵ winarinǵanigini. O nioni tǵnǵ e anwi e ninweanagǵi nání óƵ bi emfámani. ²⁶ Ayínáni gǵ xwioxǵyo dáni dǵnǵ nífá nininiri yayǵ xwiǵfáni rarinini. Apini marfái, gǵ wará urǵ epaxǵ riri “Nirini niyimǵnǵ imónimfa nání nimixinǵáranǵ? Oyi, e nimixinǵárinǵ.” niyaiwiri dǵnǵ nisikwǵmori nweanini. ²⁷ Ayǵ rǵipi nánirini. Joxǵ dǵnǵ nioniyá piyinǵ siwǵ tǵámni, Xedisiyǵ rininǵ tǵámni ninǵwárimǵ onuniri mǵniǵ eri áamá joxǵ aninǵ minǵ rǵxǵdarǵnǵaónǵ xwáripáyo dáni piyǵ oeniri sǵnǵwǵ mǵnanǵ eri erfa nání dǵnǵ nisikwǵmori nweanini. ²⁸ ÓƵ dǵnǵ niyimǵnǵ imóninǵipi íníná nweámfa nániyi joxǵ rǵxa siwá ninǵrinǵ. Joxǵ dǵnǵ ninǵkǵkayorǵná nioni tǵni ninwearinǵoxǵnǵnǵ imóninǵagǵi nání dǵnǵ nífá bi onimǵápi mǵninǵ aga xwé nininǵnoi.’ Depito e ragǵrinǵ. ²⁹ Gǵ ámányiné ‘Negǵ arǵo Depito nání xwiǵfá bi osearenǵwǵpémni.’ nimónarinǵ. O nipéagǵi xwǵfá weyárigǵo xwáripá sinǵ jǵe rǵpinini. ³⁰ Ayínáni eníná o wǵfá rókiamoarinǵ wo imóninǵagǵi nání re niyaiwiri ‘Gorixo sǵnǵáyo dáni “Dǵxǵ rǵrǵawéyǵ wo mǵxǵ ináyǵ nimóniri joxǵ menwearinǵǵpa axǵipi menweanǵárinǵ.”’

niriŋonirfani?' niyaiwirí nání ³¹ ná rƳwíyo imónínfápi nání nijfá nimóniri Kiraiso, arfowayá xwƳá piaxíyo dání iwiaronfoyi rariŋwáo xwári páyo dání wiápnimeanfápi nání riŋfiriŋi. XwiyƳá o riŋfiriŋi 'Joxi gí diŋfiriŋi piyiriŋi siwí tƳámiriŋi niniwáriŋi onuniriŋi minií eri xwári páyo dání piyí oeniriŋi siŋwí mnaní eri erfáriŋi.' riŋfiriŋi, ayí xfo nání mirí Kiraiso nání riŋfiriŋi. ³² Ámá Jisaso ririŋi Gorixoyá diŋfiriŋi tƳni xwári páyo dání wiápnimeanfápi neniŋi neaímeanfiriŋi mƳkoneriŋi. ³³ Ayináni o Gorixoyá diŋfiriŋi tƳni xfo tƳámiriŋi niŋeyiriŋi seáyí e o imóniriŋiŋi tƳni xixeniŋi nimóniriŋi wé náumiriŋi niŋweámáná xano xfoyá kwíyí 'Nioni ámáyo wimfáriŋi.' rariŋfiriŋi wíagí o eniŋi nene kwíyíŋi siŋfiriŋi neaímóagí nání seyíne ududí seainariŋiŋi ririŋi arfá neairo siŋwí neaniro yariŋiŋi. ³⁴ Ayí ririŋi nání searariŋiŋi. Ámá aníŋamiŋi nání peyiŋi, ayí Depitomaní. Xewaniŋi re riŋfiriŋi, 'Áminá Gorixo gí Ámináomiŋi re uririŋiŋiŋi, "Joxi gí wé náumiriŋi ŋweaí. ³⁵ Joxi miŋfiriŋi sianiro bíáyo xopirarí riwiimfáé nání siŋwí naniŋiŋi ŋweáriŋiŋi." omí Gorixo e uririŋiŋiŋi.' Depito xewaniŋi e riŋfiriŋi enagí nání 'Aníŋamiŋi nání peyiŋi, ayí omaniŋi.' yaiwipaxfiriŋi. ³⁶ Ayináni gí Isireriyíŋiŋi naniŋi aga nijfá ririŋi xixeniŋi oimónifoyiŋi. Jisaso, seyíne íkíáyo yekwiroárigfo, o ayí aníŋamiŋi nání peyiŋoriŋi. Gorixo o ámináo oimóniriŋi wimixiriŋi ámá yeáyí neayimixemeanfá nání arfowayá xwƳá piaxíyo dání iwiaronfoyi rariŋwáo oimóniriŋi wimixiriŋi enfiriŋiŋi." Pitao e uririŋiŋiŋi.

³⁷ Pitao e uraríná ayí arfá niwiro íkiriŋiŋiŋi siŋfiriŋiŋi.

nɪwiri nánɪ Pitaomi tɪni wáƳ wurimeiarigáƳa wɪfami tɪni re urigáƳawixɪni, “Nirixmeáoyiné, nene ari yaníwini?” uríagáƳa ³⁸ Pitao re uriniginini, “Segí Ƴwí yarigáƳáyí ríwɪmini nɪmamoro ámá nɪni ‘Jisasi Kiraisomi diŋí ríá wɪkwíroarɪŋoi?’ seaiaiwiƳrɪ nánɪ wayí meáƳoyi. E éaná Gorixo segí Ƴwí yarigáƳáyí yokwarimí niseaiirɪ xfoyá kwíyɪƳi niseaiapɪnɪŋoi. ³⁹ Ayí rɪƳi nánirɪni. Kwíyí eŋíná dánɪ Gorixo ‘Ámáyo wainini nánɪ uowárenapimfárinɪ.’ rárɪŋɪƳi, ayí re roŋwáoneni nánɪ rɪŋímani. Seyiné tɪni segí niaíwí tɪni ámá ná jɪami aŋí gɪmi ŋweagáƳayo —Ámá Gorixo xfoyá oimónɪƳoyɪnɪrɪ wéyo íá umirɪnɪfá gɪyí gɪyo —Ayo niyonɪ nánɪ Gorixo e rɪŋí eŋagɪ nánɪ rarɪŋini.” uriniginini.

⁴⁰ O xwíyífá ámi ayá wí tɪni woákɪkí nɪwiri eŋí rɪrémixí nɪwia nuri re urayiniginini, “Xeaniŋí ámá uyɪnií yarigáƳa tɪyo wímeanɪƳi nene eni neaímeanɪgɪnɪrɪ wáyí niseainɪrɪ Gorixo yeáyí oneayimixemeanɪrɪ kɪnɪmónɪrɪxɪni.” urayiniginini. ⁴¹ Ayínáni ámá Pitao rarɪŋɪƳi nánɪ diŋí nɪkwíroro “Ayí nepaxini.” wiaiwífáyí wayí nimearo nánɪ sɪfá ayimɪ Jisasiomi xɪdarigáƳáyí tɪni ámá siŋí ámi 3,000 kumɪxɪnárígáƳawixɪni. ⁴² Siŋí kumɪxɪnárífáyí anɪŋí miní rɪƳi néra ugáƳawixɪni. WáƳ wurimeiarigáƳa uréwapiyarɪná arífá wiayiro xixɛ arírá inayiro Jiaso peŋɪƳi nánɪ diŋí wimonɪ nánɪ aiwá nawini nayiro Gorixomi xwíyífá rɪrɪmí wiayiro néra wagfárinɪ.

Jisasiomi uxɪdarigáƳáyí egáƳi nánirɪni.

43 Wáf wurimeiarigfáwa Gorixoyá dɪŋf tɪni emimf ayá wí ero ayá riwamónipaxf imónɪŋfpi ayá wí ero yarɪŋagfa nánɪ áamá nɪni wáyf nero “Pí oépayɪnɪri rfa neaíwap+yarɪŋo?” niyaiwiro e yarfná 44 Jisasomi dɪŋf wikwíroarigfáyf nɪni nɪkumixɪniro nawíni nemero amɪpí wigf imónɪŋfpi aɪ tɪni rɪxa nawíni nɪxɪriro 45 wigf wo amɪpí bɪ nánɪ dɪwɪf ikeamónfagɪ nɪwɪnɪrfná wigf xwɪáranɪ, amɪpíranɪ, nɪgwɪ nánɪ bɪ nero dɪwɪf ikeamónfomi arɪrá nɪwiro e néra wagfárinɪ. 46 Sfa ayf ayo nawíni nemeroná anɪ rɪdɪyowá yarɪgfɪwámɪ awí neánayiro wigf wɪniyf tɪni aiwá nɪnayiróná aiwá nɪnɪri nɪniro wikf tɪni bɪ onɪmiápi minf aga yayf seáyɪmɪ dánɪ nɪniro 47 Gorixomi yayf seáyɪ e numero e yarfná áamá nɪni yayf nɪwɪnɪri “Ayf nanɪ inarɪŋo.” yaiwiagfárinɪ. E yarfná Áminá Gorixoxo sfa ayf ayo áamá xfomi dɪŋf wikwíróagfa nánɪ yeáyf uyimɪxemeaarɪŋyf xámi dɪŋf wikwírogfa wɪniyf tɪni nawíni kumixagfárinɪ.

3

Pitao sikwɪ ikf enɪf womɪ nanɪf imixɪŋf nánɪriɪni.

1 Sfa wɪyimɪ 3:00 p.m. Judayf Gorixomi xwɪyfá rɪrimf wiarɪgfɪná Pitao tɪni Jono tɪni e yanɪri nánɪ anɪ rɪdɪyowá yarɪgfɪwámɪ nánɪ yarfná 2 áamá wo —O sɪni xɪnáiyá agwɪyo dánɪ sikwɪ ikf enorɪni. Sfa ayf ayo xegf ámányf omɪ íkwianɪwɪyo nɪtimáná nɪmeámɪ nuro anɪ rɪdɪyowá yarɪgfɪwámɪ fwí Awiaxoɪ rɪnɪŋfɪyimɪ ŋwɪrárayigfɪorɪni. Áamá anɪ rɪdɪyowá yarɪgfɪwámɪ páwiarɪgfáyo nɪgwɪ nánɪ rɪxɪŋf ourɪnɪri óf ayimɪ ŋwɪrárayigfɪorɪni. 3 O

Pitao t́nɪ Jono t́nɪ aɲf rɪdɪyowá yarɪgfiwámɪ páwianɪri yarɪɲagfi nɪwɪnɪrɪ awaúmɪ nɪgwɪ nánɪ rɪxɪɲf urarɪná ⁴ Pitao t́nɪ Jono t́nɪ omɪ sɪɲwɪ agwɪ nɪwɪnárɪri Pitao re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ sɪɲwɪ yeaneɪ.” urɪagɪ ⁵ o “Nɪgwɪ bɪ niapanɪri rarɪɲɪ.” nɪyaiwirɪ sɪɲwɪ wɪnénapɪagɪ aɪ ⁶ Pitao re urɪɲɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ nɪgwɪ sirɪpáranɪ, gorɪranɪ, mayonɪ aiwɪ nionɪ xɪrɪɲápɪnɪ bɪ osiapɪmɪnɪ. Eɲf sɪxɪ eánɪɲf Nasaretɪ dánɪ Jisasɪ Kiraisoyáyo dánɪ joxɪ ananɪ naɲf imónɪpaxɪ eɲagɪ nánɪ ‘Nɪwiápɪnɪmearɪ aɲf eɪ.’ rɪrarɪɲɪnɪ.” nurɪrɪ ⁷ xegɪ wé náúmɪnɪ fá nɪxɪrɪrɪ mɪeyoááná sɪnɪ mé re eɲɪnɪgɪnɪ. Xegɪ sɪkwɪ sosɪápiáú t́nɪ xómɪɲɪpiáú t́nɪ rɪxa sɪwɪfá nɪyirɪ re eɲɪnɪgɪnɪ. ⁸ Eɲf t́nɪ nɪwiápɪnɪmearɪ píranɪɲf éf nɪrómáná iwamɪfó aɲf nerɪ awaú t́nɪ nawɪnɪ aɲf rɪdɪyowá yarɪgfiwámɪ nɪpáwirɪ nɪmawirɪ nɪmawirɪ nɪxeamóa nemerɪná Gorɪxomɪ yayɪ seáyɪmɪ dánɪ nɪméra uɲɪnɪgɪnɪ. ⁹ Ámá nɪnɪ o aɲf emerɪ Gorɪxomɪ yayɪ seáyɪmɪ dánɪ umerɪ yarɪɲagɪ sɪɲwɪ nɪwɪnɪro ¹⁰ omɪ rɪxa mɪ nɪwómɪxɪro “Ámá aɲf ɪwɪ Awiaxoɪ rɪnɪɲɪyɪmɪ nɪɲwearɪ nɪgwɪ nánɪ rɪxɪɲf neararɪɲo ayɪ ro orɪnɪ.” nɪyaiwiro nánɪ “Arɪge nerɪ naɲf rɪfá imónɪɲoɪ?” nɪyaiwiro ududɪ bɪ onɪmiápi mé o imónɪfɪpi nánɪ dɪɲf nɪyága ugɪawixɪnɪ.

Pitao aɲf rɪdɪyowá yarɪgfiwámɪ dánɪ urɪɲf nánɪrɪnɪ.

¹¹ Omɪ naɲf wimɪxɪagɪfɪ nánɪ Pitaomɪ t́nɪ Jonomɪ t́nɪ nɪmakɪkɪyirɪ aɲf wiámɪfó Soromonoyáɪ rɪnɪɲɪpɪmɪ roɲáná ámá nɪnɪ mɪrɪf nɪbɪmiro ududɪ ikárɪnarɪná ¹² Pitao ámayɪ e

yarɪŋagfa niwɪnɪrɪ nánɪ niwiápɪnɪmearɪ re urɪŋɪnigɪnɪ, “Gɪ Isirerɪyɪné, pí nánɪ ududɪ ayá wɪ nikárɪnɪro sɪŋwɪ agwɪ yeanarɪŋo? ‘Egɪ enɪ sɪxɪ eánɪŋyɪo dánɪranɪ, sɪwɪ wé rónɪŋɪ yarɪgɪpimi dánɪranɪ, omɪ nanɪ wimɪxɪagɪ anɪ yarɪnɪ.’ rɪyeaiawiarɪŋo? Oweo! ¹³ Nwɪá negɪ arɪowa Ebirɪamo tɪnɪ Aisako tɪnɪ Jekopo tɪnɪ awayáomɪ xewaxo Jisaso ámɪ seáyɪ e oimónɪrɪ wimɪxarɪnɪ. O seyɪné émáyɪ opikípoyɪnɪrɪ wiowáráná Pairato ‘Jisaso ɪwɪ bɪ méf enagɪ nánɪ gwɪ niwɪkwearɪ owárɪmɪnɪ.’ wimónɪagɪ aí seyɪné Pairatoyá sɪŋwɪyo dánɪ rɪwɪ umogɪorɪnɪ. ¹⁴ Ámá aga wé rónɪŋorɪnɪ. Sɪyɪkwɪ bɪ mínɪŋorɪnɪ. Omɪ seyɪné rɪwɪ numero ámá pikɪxwɪrɪfó yarɪŋɪ wo nánɪ ‘Neawáriɪ.’ urɪgɪawixɪnɪ. ¹⁵ Seyɪné dɪŋɪ niyɪmɪŋɪ mɪkɪ ikɪŋɪpɪ xiáwomɪ nɪpɪkiro tɪagɪa aiwɪ Gorɪxoyá dɪŋɪyo dánɪ xwárɪpáyo dánɪ niwiápɪnɪmearɪ neaɪmeanɪ mɪkone wawirɪnɪ. ¹⁶ Jisasomɪ yawawi dɪŋɪ wɪkwɪroarɪgwɪpimi dánɪ ámá sɪkwɪ ikɪ enɪ ro —O seyɪné sɪŋwɪ wɪnɪro niŋɪá imónɪro egɪorɪnɪ. O apimɪ dánɪ rɪxa sɪkwɪ sɪwɪá yɪŋoɪ. Oyɪ, yawawi Jisasomɪ dɪŋɪ niwɪkwɪrorai éwɪ enagɪ nánɪ ámá ro segɪ sɪŋwɪyo dánɪ rɪxa nanɪ nimónɪrɪ sɪxɪ kwɪyɪnɪŋɪ oŋoɪ. ¹⁷ Ai nɪrɪxɪmeáyɪné, nionɪ niŋɪárɪnɪ. ‘Seyɪné Jisasomɪ rɪwɪ numeróná majɪá nero “Gorɪxo uowárénapiŋorɪanɪ?” miyaiwɪ wiarɪná segɪ áminá seamenweagɪáyɪ enɪ axɪpɪ wigɪárɪnɪ.’ nimónarɪnɪ. ¹⁸ E nerɪ aiwɪ xwɪyɪá enɪná Gorɪxo xegɪ wɪá rókiamoagɪáwayá manɪyo dánɪ ámá nene yeáyɪ neayimɪxemeanɪfa nánɪ xwɪá piaxɪyo dánɪ iwiaronɪoyɪ rarɪŋwáo nánɪ re

ragípi, ‘O ríniḡ nimeari penfáriní.’ ragípi, api seyíné wikárigfápimi dání xixeni imóniḡriní. ¹⁹⁻²⁰ Ayínání Gorixo seyíné segí íwí egfápi yokwarímí oneaiiní nání dḡḡ sípí niseairí ríwíminí nímamoro xfo tífáminí kinimónípoi. Gorixo ámi Jisasomí —O arfowayá xwíá piaxfyo dání iwiaronfoyi rarḡwáo, nene yeáyf neayimixemeanfa nání urípeañoriní. Omí nene nání ámi neawáriénapiyirí dḡḡ síxí neamímorí enfáyí parimówinḡiní nání segí íwí egfápi ríwíminí nímamoro xfo tífáminí kinimónípoi. ²¹ O xegí dḡḡ tḡní ámi waínf waíná weapíxaxí meniní. Gorixo amípí sḡḡ bí imixínfáyí nání —Ayí eníná dání xegí wíá rókiamoagfáwayá maḡfyo dání ragfḡyiriní. Ayí nání siní aḡfnamí wenḡḡ nerí ḡweaní. ²² Moseso o nání nḡrḡrná re ragí enaḡí nání rarḡḡníní, ‘Arírá seainfa nání Áminá Gorixoyá dḡḡ tḡní segí imóniḡyí wo wíá rókiamoarḡḡ nionḡnḡḡ nimónirí iwiaronfáriní. Amípí o searíf nḡní seyíné arfá nḡwiro xixeni éfrixiní. ²³ Ámá wíá rókiamoarḡḡ imónfomí arfá miwífáyí siní wigí Isirerí winiyí tḡní nawíní nḡkumixiníro ḡweapfrixiní Gorixo ámá ayí ayo nḡyoní emí pípíkímí enfáriní.’ Moseso e ragí enaḡí nání rarḡḡníní. ²⁴ Gorixoyá wíá rókiamoagfá nowaní, Samueroyí rinḡḡo wuriyḡe dání oyá ríwíyo dání nḡwuriya bíḡfáwa ení amípí Jisaso sfá nene ḡweañwá ríná enḡpí nání ragfá enaḡí nání segí íwí yaríḡfápi ríwíminí mamópoi. ²⁵ Xwiyfá Gorixoyá wíá rókiamoagfáwa nḡwuriya bagfápi tḡní xwiyfá Gorixo xewanḡḡo negí arfowamí nurḡrná Arfo

Ebiríamomi símímanɔ́yo dání ‘Dixí iyí axí pámi dání á má gwí wírí wírí níní xwá tɔ́yo ɲweagíáyo píraníɲí wímíximfáriní.’ réroáragípi t́níní apiaú, ayí seyíné nání ríníɲagí nání raríɲíní. ²⁶ Goríxo xegí xewaxomi nurípearí nurowárenapíríná nìyínéní píraníɲí seaimíxinfárimí dání segí uyí níf yarígíápí píní nìwiárimí kíkíá éfrixíní rí nurípearí xámí seyíné t́ɲí e nání urowárenapíɲí ɲagí nání raríɲíní.” uríɲínígíní.

4

Pitaomi t́níní Jonomi t́níní gwí yigá nániríní.

¹⁻² Awaú á má ayo síní uraríná apaxí pániɲí imónígíá wa t́níní aɲí rídíyowá yarígíwámí awí mearoarígíáyo seáyí e imóníɲo t́níní Sajusiowa t́níní awa nìbìro awaú nuréwapíyiri “Jisaso wiápínímeaní nání á má níní ení wiápínímeapíríáriní.” uraríɲagí aríá wíá ɲagí nání wigí xwioxíyo dání díní ríá ápiáwíníɲí nìwóroa nuro ³ íá nìxírìro ríxa sía ɲagí nání wíáriná xwíríxí uméwanígíní rí gwí aɲíyo ɲwirarígíawíxíní. ⁴ E éagá aiwí Pitaó uraríná aríá wíá yí obaxí wí Jisasomí díní wíkwírogíawíxíní. Sía ayí díní wíkwírófáyí á má xámí díní wíkwírogíáyí t́níní nìkumíxínímáná oxí níní 5,000 imóníɲínígíní.

Pitaomi t́níní Jonomi t́níní xwíríxí umegá nániríní.

⁵ Sá wegíáwa wíá t́níní Judayí wigí umenweagíáwa t́níní ámináowa t́níní ɲwí ikaxí eáníɲípi mewegíáwa t́níní Jerusaremíyo awí neáníroná ⁶ apaxí pániɲí imónígíáyo seáyí e

wimóniŋo —O Anasoyi riniŋoriŋi. O tɛni oyá áamá axígwíowa Kaiapaso tɛni Jono tɛni Arekisadao tɛni agwíowa eni awí eánfáwa tɛni awí neániro ŋweaŋáná ⁷ Pitaomi tɛni Jonomi tɛni gwí aŋíyo dání nimeámi nibirowi awí eánigfáyo áwini e éf uraráná yaríŋf re wigfawixini, “Sikwí ikf enomi píraníŋf niwimixiríná arige wíírini? Pí enf eániŋfipimi dánirani, yof goyápimi dánirani, neríná awagwí éfípi éfírinini?” uríagfa ⁸ Pitao kwíyí Gorixoyápi ayá wí sɛxí wíniŋagi nání niwiápínimeari re uríŋiniginini, “Isirerene neameŋweagfóyíne tɛni negf ámináoyíne tɛni ⁹ yawawi sikwí ikf enf romi nanf imixíwíípi arige neri nanf imixíírífanirí agwí níjía imónaniro nání yaríŋf yeaiariŋagfa nání ¹⁰ api nání soyíne níjía xixeni imónipírí nání áwanf bi osearimini. Ámá nanf imóní re éf ronf ro yawawi Nasareti dánf Jisasi Kiraisomi dání —Omi Isirerene ríwí umóáná íkíayo yekwíroáríagfa aiwí Gorixo ámi síŋf wimixíagi nání wiápínimeariŋoriŋi. Omi dání áamá ro nanf imónírinini. ¹¹ ‘O goríani?’ miyaiwipa époyi. Bikwíyo niriŋiri eániŋfipi tɛni xixeni síŋá aŋf mirarigfóyíne ‘Sipíorini.’ niriŋiri emi mogfo Gorixo nimeari aŋf xfo mirariŋiwámi iwamíto nitíwayirori eno, ayí ná woni oniriŋi. ¹² Ámá nene yeáyí neayimixemeapaxí imóniŋf ámi wo menini. Gorixo áamá nene yeáyí neayimixemeapaxí imóniŋo nání niniariŋíná áamá níni xwíá rírí niriŋini ŋweagfáyo aiwí yof ámi wo nání niriŋi nariŋímani. Ayí ná woni oniriŋi.” uríŋiniginini.

13 Xwirixí umearigfáwa Pitao t́ni Jono t́ni masisfá bi ḿwí rarinqagi ńwíniróná awaú sikurfá megfíwaú aga kinixowaú enagfi nání nǐjǐfá nimóniro nání ududí nero “Awaú arige neri nǐjǐfá awaú rarigfípi imónigfírǐani?” nǐyaiwiróná rǐxa sǐŋwí mí nǐwómǐxiro re yaiwigfawixini, “Awaú Jisaso t́ni emeagfíwaúrǐani?” nǐyaiwiro

14 áamá síkwí ikí enǐ nanǐ imónfo awaú t́ni nawini ronagi nání ámi xwiyfá bi muripaxí imónigfawixini. 15 E neri aiwi awaúmi sekaxí “Awagwí xwirixí eamearinqwá re pǐni nǐwiárimǐ bǐarǐwámǐni bi ŋweápiyi.” nurimáná wigfpi xwiyfá nimǐxiro 16 re rǐnigfawixini, “None awaúmi pí wianfwinǐ? Áamá oxí apǐxí nǐni Jerusaremǐ re ŋweagfáyí emimf seáyí e imóninǐ éfipi nání rǐxa nǐjǐfá imóninǐoi. Ayinánǐ none wí ‘Awaú méfǐrǐni.’ urǐpaxí mimóninagǐ aiwi 17 xwiyfá awaú rarigfípi ámi sǐni bi t́ni nǐrǐga nuro áamá nǐni rǐnǐmepfǐrǐxinǐri awaúmi ikwairǐf nǐwirane ‘Awagwí ámi arfki bi t́ni áamá Jisasoyǐ rǐnǐŋo nání muréwapǐyipa eri xwiyfá murǐpa eri épiyi.’ ouraneyǐ.” nǐrǐnǐro

18 “Awaú ámi obǐpiyi.” nǐrǐmáná ŋwí ikaxí re urǐgfawixini, “Awagwí ámi arfki bi t́ni Jisaso nání muréwapǐyipa eri xwiyfá murǐpa eri épiyi.” urǐagfá aiwi 19 Pitao t́ni Jono t́ni re urǐgfisixini, “Gǐmǐni gǐpi Gorǐxoyá sǐŋwíyo dání xixeni rǐfa imónini? Yawawi Gorǐxo yearǐŋfpi nǐxǐdirai nerǐná ‘Awaú Gorǐxoyá sǐŋwíyo dání nanǐ yarǐŋi.’ rǐseaimónarǐni? O yearǐŋfpi mé soyǐné yeararigfápi nǐxǐdirai nerǐná ‘Awaú Gorǐxoyá sǐŋwíyo dání nanǐ yarǐŋi.’ rǐseaimónarǐni?”

Sewaninoyíné díní nímoro rípoiyí. ²⁰ Ayí rípi nání rarínwii. Yawawi winigwíípi t́níní arfá wigwíípi t́níní wí ṕníní níwiárírí mírípaxí menagí nání rarínwii.” uríagí ²¹ awa iwaní mépepaxí imónínípi nání ṕfá nímegíníro nání ámí íkwairírí b́i t́níní níwia núfásáná ámá ńníní awaú éfípi nání Goríxomí yayí seáyímí umearínagfá nání awaúmi sa wárígíawixíní. ²² Ámá emímí neri naní imíxíílo, o xegí xwiogwí ríxa 40 nímúrorí ámínáo enagí nání ámá ńníní Goríxomí yayí seáyímí numéra ugíawixíní.

Goríxomí xwíyá rírímí wigfá náníríní.

²³ Xwíríxí umearígíáwa awaúmi wáraná awaú egí níkumíxíníro yarígíáyí t́níní e nání nuri apaxípáníní imónígíá xwéowa t́níní wigí Judayí ámínáowa t́níní urfá nípiní nání repíyí níwia úagí ²⁴ ayí arfá e níwimáná díní ná b́íní t́gíáyí nímoníro Goríxomí xwíyá rírímí níwiro re urígíawixíní, “Ámínáoxíní, joxí anína t́níní xwíarí t́níní rawírawá t́níní imíxírí amípi ńníní ayo níyoní yarínípi imíxírí enoxíríní. ²⁵ Xwíyá joxiyá rípi díxí kwíyípímí dání negí arfo Depito —O díxí rínáíníní nímonírí omíní sílagoríní. O nírirí Bíkwyó ríwamíní re eaníríní, ‘Émáyí pí nání míxí rfá ápiáwí níweríníní imónígíawixíní? Pí nání wigí surfímá imónínfápi nání ipímoárigíawixíní? ²⁶ Ámíná Goríxomí t́níní ámá xfóyá díní t́níní xiáwowayá xwfá piaxíyo dání níwiarorí yeáyí uyímíxemeáwínígínírí urípeanomí t́níní awaúmi míxí ináyí xwfá t́yo dání t́níní ámáyo

umenƒweagfáwa tƒni miƒxƒ wianiro nánƒ miƒxƒ éƒmƒxamoro xopirárƒ wianiro nánƒ awí neániro egfawixini. Depito dixƒ kwíyƒpƒ tƒni e niriƒri eanƒriƒni. ²⁷ Apƒ tƒni xixeni anƒ riƒpimi dánƒ miƒxƒ ináyƒ Xeroto tƒni gapimanƒ Podiasƒ Pairato tƒni émáyƒ ámi wa tƒni negƒ Isireriyƒ tƒni dixƒ riwaxo Jisasomi —O dixƒ riƒnáiƒniƒƒ nimóniriƒ siariniƒoriƒni. Siyikwƒ bi mίνiniƒoriƒni. Omƒ xopirárƒ wianiro nánƒ awí eánigfawixini. ²⁸ E nerƒ aiwi joxƒ majíá imóniniƒpƒ yaniro nánƒ awí reánigfawixini? Oweoi, sa Gorixoxƒ eníƒná enƒ neániríƒná pí pí e éƒriƒixiniƒri ipimoáragƒpiniƒ yaniro nánƒ awí eánigfawixini. ²⁹⁻³⁰ Ámínáoxini, agwi joxƒ awa íkwairirƒ nineairo nearfápimi diƒniƒ kíkayoi. Nene dixƒ riƒnáiƒwanéniƒƒ nimónirane siariniƒwaéne dixƒ enƒ eaniniƒyo dánƒ simiƒxƒ tƒgíáyo pirániƒƒ wimixirane dixƒ riwaxo Jisaso, siyikwƒ mίνiniƒomi dánƒ emimƒ bi tƒni ayá riwamónipaxƒ bi tƒni wíwapiyirane neríƒná ayá igigƒ mé xwiƒyá joxiyáƒpƒ xixeni uraníƒwá nánƒ enƒ siƒxƒ bi neaeámixei.” ³¹ Gorixomi xwiƒyá e nurimáná enáná re eniniƒgini. Anƒ ayƒ awí neániro ƒweagfiwá siƒrƒ nuga uniniƒgini. Siƒrƒ nuga waríƒná kwíyƒ Gorixoyáƒpƒ ayá wí siƒxƒ wíniƒniƒgini. Ayá wí siƒxƒ wíniƒnáná xwiƒyá Gorixoyáƒpƒ ayá bi mé xixeni nuréwapiya ugƒawixini.

Jisasoyá siyikƒ imónigfáyƒ xixe ninowiayƒ inigfá nánriƒni.

³² Ámá Jisasomi diƒniƒ niwíkwírooro axƒpƒ imónigfáyƒ diƒniƒ xixegini bi bi mimó axƒpini nimóa nuróná re yayagfáriƒni. Wigíyƒ wo

xegí amípí bɪ enáná “Ayí aga nígínirini. Negí imóniníyí womi arirá nɪwiriná apɪ wipaxí menini.” yaiwiagfámani. “Wone wone negí amípí, ayí nɪneneniyániní imónini.” yaiwiagfáriní. ³³ E nero wáƒ wurimeiarigfáwa ení sixí eániní Gorixo imóninípi ámáyo siwá nɪwiriná Jisaso xwáripáyo dání nɪwiápinimeámi emearinagí siníwí wɪnarogfápi nání repíyí wiayaríná Gorixo naní ayá wí nɪwikára uníniginí. ³⁴ Ayí rɪpi nánirini. Wigíyí wí amípí bɪ nání aniní dɪwí nɪkeamóga warinagí siníwí mɪwɪnɪpa yagfáriní. Xwíá tɪnɪ aní tɪnɪ surímá enípi tígíáyí nígwí nání bɪ nero nígwí xéápi nimeámi nɪbɪro ³⁵ wáƒ wurimeiarigfáwami mɪnɪ wíáná awa wigí wí dɪwí ikeamónarigfáyo wipaxípi tɪnɪ xixenɪ yaní nɪwia wagfáriní. ³⁶ E néra nuróná wigí wo Josepoyi riniño —O Judayí aiwí xiáweyí Ripaiyí enagí nání siyikí Ripaiyí worini. Piriníwí Saipirasi dání xirinorini. Wáƒ wurimeiarigfáwa yoí siní bɪ Banabaso —Yoí mɪkí ayí ení rirémxí yarino enagí nánirini. Yoí e wírigforini. ³⁷ O ení xwíá surímá bɪ tinorini. Apɪ bɪ nemáná nígwí xéípi nimeámi nɪbirí wáƒ wurimeiarigfáwa negí uyípeayíyo yaní owípoyiniri mɪnɪ winíniginí.

5

Ananiaso tɪnɪ Sapairai tɪnɪ xiapíxiagwí ayáú nánirini.

¹ Ámá wo xegí yoí Ananiasoyi riniño tɪnɪ xiepí xegí yoí Sapairaiyi riniñi tɪnɪ egí xwíá surímá bɪ ámáyo nígwí nání bɪ neri ² xiagwo

xiepí nijfá imóniñáná nigwí xéíí bî xegí yumfí nitimáná bî wáf wurimeiarigfáwa “Nigwí xéíí nîpîni apî neaiaparîni.” oyaiwîpoyînrî nîmeámî nurî mîni wîagi aiwî ³ Pitao re urîñîniñî, “Ananiasoxîni, Obo xfo wimónarîñîpî oenîrî dîñî rîxîxéróoxîni, pí nánî kwíyî Gorîxoyápmî yapî wîwapîyimînrî xwáfá bî nerîná nigwí xéîpî bî dîxî pîni nitimáná bîni neaiaparîñîni? ⁴ Sîni bî mepa nerîná dîxî mimónîñîpîranî? Xwáfá apî bî nerîná nigwí xéîpî dîxî dîñî tîni pí pí ‘Oemîni.’ nîsimónîrîná ananî mepaxîpîranî? E nimónîrî aî joxî pí nánî dîñî ínimî nîkwîrónimáná ‘Wáf wurimeiarigfáwamî yapî owîwapîyimîni.’ yaiwîniñîni? Yapî joxî neaiwapîyimînrî éîpî, ayî áamáone marfáí, Gorîxomî wîwapîyimînrî éîniñîni.” urîagi ⁵ Ananiaso xwíyáfá apî arfá nîwimáná re enîniñîni. Xwáfáyo nîpiérorî dîñî nîyámîga uñîniñîni. Dîñî nîyámîga úáná áamá o éîpî nánî arfá wíáfáyî nîni wáyî níkáriga ugáfawîxîni. ⁶ O dîñî nîyámîga nurî pîyî wenagi íwî síkîñowa nîwiápînimero rapîrapî tîni wowî nero nîmeámî nuro xwáfá weyárigfawîxîni.

⁷ Ananiasomî xiepí xegí wí e sepiá bî onîmiápi nîñweañîsáná xegí xiagwomî winîpî nánî sîni majfí nimónîrîná Pitao tîñî e nánî nîbîrî páwíáná ⁸ o re urîñîniñî, “Nigwí xwáfá bî nerîná xéîpî nîpîniñî, ayî rîpî apîranî? Jíxi nîrei.” urîagi “Ayî rîpî apîrîni.” uráná ⁹ Pitao re urîñîniñî, “Ayagwí pí nánî ‘Kwíyî Ámînáoyápi enî eánîñîpîrîñîni yapî nîwîwapîyirai iwamfó owîwapîyaiyi.’ rînísisîxîni? Áamá dîxî ragwo xwáfá weyáfáwa rîxa íwî e riwa rónapîñoi.

Jíxi eni xwáfá ríweyáripírí nimeámi rupíráoí.” uráná re enjínigini. ¹⁰ Í eni Pitaoyá síkwí tñj e nipiérori dñj niyámiga unjínigini. Dñj niyámiga úagí íwí síkñjowa n’wiapíro í piyí weñagí n’wíníro nimeámi nipeyero xegí oxo xwáfá weyárfé midánñj e xwáfá weyárigfawixini. ¹¹ E éaná Jisasoyá siyikí imónigfáyí n’ni tñi ayaúmi wímeáfpí nání arfá wíá gíyí gíyí tñi wáyí níkáriga wagfáriní.

Wáf wurimeiarigfáwa emimí xixegñi ayá wí egfá nánirini.

¹² Wáf wurimeiarigfáwa áamá wigí t’ámíni mimónigfáyí tfe nemeñná emimí tñi ayá ríwamónipaxí imónñj tñi néra nuro axfpí nawíni nimóníro añj rídiyowá yarigfiwámi ínimi awí neániríná añj wíám’ó Soromonoyá rínñjfpimi awí neáníro yayíagfá aiwi ¹³ Jisasomi dñj m’wíkwíroarigfáyí wáyí nero nání “Awa tñi awí bí oeánaneyí.” m’iyaiwipa yagfáriní. E nero aí awa nání xwíy’á níríróná “Ámá nanjowarini.” ragfáriní. ¹⁴ Ámá ámi ayá wí ayá wí Ámínáomi dñj wíkwírófáyí oxí tñi apíxí tñi íníná sfá ayí ayo wí tñi wí tñi kumixínayigfáriní. ¹⁵ Ámá emimí wáf wurimeiarigfáwa néra warigfápí sñjwí n’wíníro nání “Negí áamá s’mixíyo Pitaoyá onapámigfí eni aí wíáná nanj imónipíráoí.” n’iyaiwiro wigí áamá s’mixí yarigfáyí nimeámi nuro óf e Pitao n’puríná onapámigfí inipaxímíni íkwianwíyo wíráragfáriní. ¹⁶ Ámá Jerusaremi tñj e añj m’ni m’ni íkwíróññjyo ñweagfáyí eni wigí

ámá simixí xixegfíni tífáyí tǎni imfó xixéronǎyí tǎni nimeámí wáƒ wurimeiarigfáwa tǎnǎ e nání bímíáná píránǎnǎ imimiximí wiagfáriní.

Wáƒ wurimeiarigfáwami xeanǎnǎ wigfá nánirǎnǎ.

¹⁷ Apaxípánǎnǎ imónigfáyo seáyí e wimónǎnǎ tǎni xegí nǎkumixinǎri emearigfáwa tǎni —Awa xegí gwí mónigfáwa Sajusiyí rǎnigfáwariní. Awa tǎni wáƒ wurimeiarigfáwami sípí dǎnǎ bǎ onímíápi mǎwíawí aga sípí dǎnǎ xwé ayá wí nǎwíawíro nání nǎwíápnǎmearo re egfawixiní.

¹⁸ Awami fá nǎxero gwí anǎyo nǎwirárigfawixiní.

¹⁹ Gwí anǎyo nǎwiráragfá aiwí árǎwiyimí Ámínáoyá anǎnǎjǎ wo nǎweapǎri gwí anǎyo ówanǎ nǎkwirí awami nǎmǎxeámí nǎwíapǎri re urǎnǎnǎnǎ, ²⁰ “Soyné nuro anǎ rǎdiyowá yarǎgíwámí éf nǎrómáná ámá e rówapǎgíáyo xwǎyá ámá dǎnǎ nǎyimǎnǎ imónǎpǎri nání rǎnǎnǎ nǎnǎ uréwapǎyípoyí.” urǎgí

²¹ arǎ nǎwimowa nuro wǎfá nóga warǎnǎ tǎni anǎ rǎdiyowá yarǎgíwámí nǎpáwíro ámá éf rówapǎgíáyo uréwapǎyarǎnǎ apaxípánǎnǎ imónigfáyo seáyí e wimónǎnǎ tǎni xegí nǎkumixinǎri emearigfáwa tǎni awí neánímáná negí Isireriyí mebá parǎmení imónigfá nowanǎ tǎni xwǎyá oimixaneyǎnǎro nání “Eǎnǎ.” nurǎro rǎxa awí neánárímáná anǎ rǎdiyowá yarǎgíwámí awí mearoarǎgífá wa wáƒ wurimeiarigfáwami wirímiaupǎri nání gwí anǎyo nání uowáragfá aiwí ²² gwí anǎyo nǎremorǎnǎ awa nání pǎfá nǎmegǎnǎro ámí Judayí mebáowa awí eánǎgíe nání nǎbǎro

repiyí n̄wiro ²³ re urigfawixini, “Gwí an̄yo n̄irémómáná ówan̄j̄ sin̄i xaiwí yárinīri awí mearoarigfáwa f̄wí t̄ñj̄ e awí roro en̄agfa n̄iw̄n̄irane aí ówan̄j̄ n̄kwirane n̄ipáwirane s̄ñw̄f w̄n̄fwayí sin̄i ín̄im̄i ñwean̄agfa m̄iw̄n̄fwin̄i.” ur̄tagfa ²⁴ an̄j̄ r̄id̄iyowá yarigfiwám̄i awí mearoarigfáyo seáȳi e wimóniño t̄ñi apax̄fpa imónigfá xwéowa t̄ñi arfá e n̄wiróná ududf̄ ayá wí nero re rinigfawixini, “Agwí pí imónim̄in̄iri nán̄i r̄fa yarinī?” r̄inarf̄ná re en̄inigin̄i. ²⁵ Ámá wo n̄irémónap̄irī áwan̄j̄ re ur̄in̄igin̄i, “Ai, ámá agíná soȳné gwí an̄yo ñwirárigfáwa an̄j̄ r̄id̄iyowá yarigfiwám̄i éf̄ n̄irómáná ámáyo uréwap̄iyar̄iñoi.” uráná ²⁶ an̄j̄ r̄id̄iyowá yarigfiwám̄i awí mearoarigfáwa t̄ñi wigf̄ seáȳi e wur̄n̄igfo t̄ñi awam̄i ámi f̄a x̄ir̄ip̄rī nán̄i nuro aí awa uréwap̄iyar̄f̄ná arfá wiarigfáyf̄ s̄ñá neaeap̄rix̄in̄iri wáyf̄ n̄wiro nán̄i awam̄i f̄a n̄xero n̄iméra n̄ibiróná uȳn̄if̄ wí m̄imépegfawixini.

Wáƒ wurimeiarigfáwa Judayf̄ mebaowam̄i masif̄a m̄iwí urigfá n̄an̄ir̄ini.

²⁷ Wáƒ wurimeiarigfáwam̄i n̄imeáa n̄ibiro Judayf̄ mebaowa awí eánigf̄e éf̄ uraráná apax̄fpan̄iñj̄ imónigfáyo seáȳi e wimóniño xwiyf̄a numear̄ir̄f̄ná ²⁸ re ur̄in̄igin̄i, “None arfá j̄iyikf̄ n̄iseorane sekaxí ‘Segf̄ uréwap̄iyarigfo nán̄i sin̄i muréwap̄iyipa époyi.’ searf̄agwí aí soȳné arf̄kí o nán̄i nuréwap̄iyiróná segf̄ uréwap̄iyarigfápī r̄ixa Jerusarem̄i t̄fyo n̄iyoni f̄a men̄arin̄igoí. None xen̄wone nán̄i re oneaiawipoȳin̄iri, ‘Awa om̄i n̄ip̄ikiro nán̄i

rea roánígáwarfani? oneaiwípoyinri uréwapiyarígóyínérini.” urfagi aí ²⁹ Pitao tñni wáƒ wurimeiarígá wáƒa tñni re urígáwixini, “Ámá neararígápi marfái, Gorixo neararinjipini pírí wiaíkipaxí mimóninwin. Ayínáni soyiné arfá jiyikí nineaori nearígápi wiaíkiarinwin. ³⁰ Ayí rípi nánirini. Jisasomi soyiné nipikiróna yoxáyo yekwíroarígá aiwi Nwá negí arfowa enína dání nixída bagfóyá dínjyo dání o ámi wiápnimeanjirini. ³¹ O ayí Gorixo gí wé náúmíni oninweanri seáyí e niwimixiríná ‘Xiáwowayá xwá piaxíyo dání iwiaronj wo imóniri míxí ináyí wo imóniri éwinigini.’ niyaiwiri wimixinjirini. Isirerene negí wíƒ yarinjwápi ríwímíni mamorane yokwarímí neaiipaxí imónirane yanfáwá nání o ríxa e nimóniri xanoyá wé náúmíni nweani. ³² None seararinwá api sinwí niwinirane nání míkonerini. Kwíyípi ení ‘Api neparini.’ oyaiwípoyinri neaiwapiyarinjirini. Noneni marfái, ámá Gorixomi manj pírí míwíakí arfá wíƒa gíyí gíyo eni xegí kwíyípi ríxa míni winjirini.” urígáwixini.

³³ Xwirixí mearígáwa xwíyá e rarinjagá arfá niwiro wikí ríƒa ápiáwíninj niwero opíkianeyinro wimóniniginí. ³⁴ Opíkianeyinro wimónaríná ámá wo —O xegí yoƒ Gamerieroyí rininjorini. O Parisi worini. Nwí ikaxí eáninjipi uréwapiyarinj worini. Nuréwapiyiríná nanjini nenjwiperi rarinjo enagi nání ámá nñni wé íkwianjwíyóninj njwirárigforini. O xwíyá urini nání awí eánigíe

éƒ nírómáná sekaxí re uriniginini, “Ámá rowami bi onimiápi bƒami wárípoyi.” nuriri rixa bƒami wáráná ³⁵ re uriniginini, “Gí Isireroyíne xwiyfá bi osearimini. ‘Ámá rowami owianeyi.’ yaiwiarigfápi sini mepa neróná xámi diŋí pírániní mópoyi. ³⁶ Ayí rípi nání seararinini. Eníná onimiápi ámá Tiudasoyi rininjo enípi nání diŋí mópoyi. O xewaninjo nání re rininiginini, ‘Áminá seáyi e imóninǎ wonirini.’ niriniri yaríná ámá 400 xwiyfá o rinípi arfá níwiro nání gwí numóniro yaríná émáyí omi pikíáná xegí gwí mónigfáwa wíwini éƒ umigfawixini. Éƒ umiagfá nání o oemini ri enípi surímá yáriniginini. ³⁷ E nemáná enáná ámá ámi wo —Gariri piropenisíyo dání Judasoyi rininjo nání rarinini. O gapimaníyí ámá níni yofí ƚwirárigfíná níwiápińimeari xegí diŋíyo dání ámá wí o tńni gwí numóniro ‘Émáyo mǐxí oxí dowáraneyi.’ niriro yaríná omi anínimixíagfá omi arfá wigfáyí eni wíwini éƒ umiamogfawixini. ³⁸ Ayínáni ámá rowa yaniro yarigfápi pírfi mǐwiaíkpa nero wé íá umixeánípoyi. Ámá rowa Gorixoyá diŋíyo dání marfái, wigí diŋíyo dání nipímoáriro nerínáyí, wa awami xopírárí wipírfá enagi nání xe éríxiniri síŋwí winípoyi. ³⁹ E neri aí awa wigí diŋíyo dání marfái, Gorixoyá diŋíyo dání nerínáyí, soyíne xopírárí wí wipaxí menini. E owianeyiniro nerínáyí, Gorixoxo tńni mǐxíniŋí iníagfá síŋwí ainenipírárini.” uriniginini.

Wáƒ wurimeiarigfáwami rńiníƒ wíagfá aí yayí egfá nánirini.

40 Xwirixí umearigfáwa Gameriero “É époi.” urífpí arfá nîwiro nixídiro nánî wamî “Wáf wurimeiarigfáwamî nîwirimeámî íwíapfóyî.” nurimáná rîxa nîméra íwíapáná síkwfá ragí pírí uyíkímí nero ñwí ikaxí re urigfawixîní, “Jisaso nánî sínî bí muréwapiyipa éfrixîní.” nurîro wárigfawixîní. 41 Wáráná awa xwirixí umearigfáwa tññ e dánî nîpeyero nuróná re nîyaiwiro nánî, “Gorîxo Jisasomî xídarîñwáone ayá neaimoarîñí neaikáríapî xîxenî meapaxowarîanîrî xe íá xero iwanñ mépero éfrixînírî sínwí neanííííanî?” nîyaiwiro nánî yayí néra nuro 42 íníná sfá ayí ayo anñ rîdiyowá yarigfíwámî dánîranî, ámá anñ wíwá wíwámî dánîranî, arfíkí uréwapiyiro wáf urîmero neróná “Ámá Gorîxo yeáyí neayimîxemeanfa nánî uowárenapîño, arfowayá xwfá piaxíyo dánî iwiaroníoyí rarîñwáo, ayí Jisasorîní.” urigfawixîní.

6

Seáyí wípíííá nánî ámá wé wúúmî dánñ wáu rípeagfá nánîrîní.

1 Íná Jisasomî xídarigfáyí ámî wí tñní sayá nimóga nuróná wigí Judayí émáyí tññmîní xîrigfáyí wí nîwíapfñmearo Judayí anñ ná tññ e xîrigfáyo anîñúmí ikaxí re urigfawixîní, “Negí yarîñwápa sfá ayí ayo aiwá yanñ nîwia nuróná negí apíxí aníwamî soyíné pí nánî múroarîñoí?” anîñúmí ikaxí e nura warfná 2 Jisasoyá wiepísagí wé wúkaú síkwí wáu imónigfáwa nîwíapfñmearo ámá Jisasomî

xídarigfá síyikí imónigfá niyoni “Eini.” nuriro re urigfawixini, “None aiwáni yaní seaiapani nání xwiýfá Gorixoyá searéwapiyariñwápí pñi niwiáriríná ‘Ayí naní menini.’ neaimónariní. ³ Ayínáni negí nrixímeáyiné, negí áamá naníni yarigfápi nání íá roárinñowa nánini yeyimá nearo wé wáfumi dání waú nání nearána none aiwá yaní niseaiapa emepírfá nání rípeaaníwini. Áamá kwíyí Gorixoyápi ayá wí síxí wíniri dñí émí saímí moro egfáwa nání rariñwini. ⁴ Awa aiwá api yaní mearíná noneyí rípiñi mimáyo nitinirane anñí miní yaníwáriní. Gorixomi rixiñí urirane áamá xwiýfá oyápi nání xixeni nñí oimónípoyiniri uréwapiyirane yaníwáriní.” uríagfá ⁵ áamá Jisasoyá síyikí imónigfá nñi “Apánirini.” niyaiwiro áamá wé wáfumi dání waú rowami eyírogfawixini. Wo Sítipenoyi riniño —O Jisasomi ení neániri dñí wíkwírori kwíyípi ayá wí síxí wíniri enorini. Ámi wo Piriporini. Ámi wo Pírokorasorini. Ámi wo Naikenaorini. Ámi wo Taimonorini. Ámi wo Pamenasorini. Ámi wo Nikoraso —O émayí aní yoí Adiokí dání wo aiwí eníná dání síwí xegí imónigfáyí yarigfápi pñi niwiárimo Judayí yarigfápiní yariñorini. ⁶ Áamá awami neyíroro wáf wurimeiarigfáwa tíñí e nání nimeámi úáná wáf wurimeiarigfáwa awa nání Gorixomi rixiñí nurimáná ení neániro píraníñí éríxiniñí wígfí wé seáyí e wikwiárigfawixini.

⁷ Xwiýfá Gorixoyápi siní niriña nemeíná áamá Jerusaremi ñweagfá Jisasomi xídarigfáyí ámi wíni ayá wí sayá nimóga nuro apaxípaníñí

imónigfá obaxí eni arfá niwiro diŋf
niwíkwírómáná xixeni egfawixini.

Sitipenomi fá xirigfá nánirini.

⁸ Sitipeno, Gorixoxo xfomi wá ayá wí wianiri ení sɪxí weámixiri ení enagí o áamá sɪŋwí anigfe dání emimí seáyí e imóniŋipi tɪni ayá riwamónipaxí imóniŋipi tɪni niwíwapɪya warfáná ⁹ Judayíyá rotú aŋf áamá Áxenwarf Minigfái riniŋyɔ awí eánarigfá wa —Wa aŋf yoƒ Sairini dánowarini. Wa aŋf yoƒ Arekisadiria dánowarini. Awa tɪni wigí Judayí winiyí —Wa Sirisia piropenisɪyo dánowarini. Wa Esia piropenisɪyo dánowarini. Awa tɪni niwiápɪnimearo Sitipeno tɪni xwiyfá ximiximí niniro mixí niriniróná ¹⁰ kwíyí Gorixoyápi sɪxí winiŋí enagí nání o diŋf émf saímí nimori pírániŋf reŋwipweariŋagí nání wí xopírarf niwiri muripaxí imónigfawixini. ¹¹ Xopírarf niwiri muripaxí nimóniro nání wigí wíamí yumí ínimí re urigfawixini, “Omi nuxekwímoro re rípoi, ‘O negí arfo Mosesomi ripeririniŋí umeri Gorixomi umeri yariŋagí arfá wíwáriní.’ rípoi.” nurárimí nuro ¹² omí wikí niwóniro fá oxirípoiiniri áamá sipfáyo tɪni ámináowami tɪni ŋwí ikaxí eániŋipi mewegfawami tɪni sɪmírírí xwiyfá nura nemero éaná ayí wikí wónfagi nibiro omí fá nixero nimeámi nuro Judayí mebaowa awí eánigfe wárigfawixini. ¹³ E nemáná áamá omí yapí ouxekwímopoyiniri urfáyí éf niro ro re urigfawixini, “O negí aŋf ŋwí riwá nání sipí riri negí ŋwí ikaxí eániŋipi nání eni sipí riri

arfkí yariḡorini. ¹⁴ Ripi rariḡagi arfá wíwá eḡagi nání rariḡwini, ‘Nasareti dánf Jisaso anf riwá nipiḡneari sítwí nene xídanf wá nání Moseso nérowiápniriḡ nearagípi xwíwá iweni nání ámi sḡḡf bi érowiápniníárini.’ rariḡagi arfá wíwá eḡagi nání rariḡwini.” uraríná ¹⁵ mebáowa xwíríxí umearigfáwe ḡweagfáwa nowani omi sḡḡwí agwí nḡwiniróná xegí sḡmímanḡf anḡnájowayá sḡmímanḡḡniḡf xwínfá eaariḡagi wḡniḡfawixini.

7

Sitipeno xwíríxí umearigfáwami rirímí wiḡf nánirini.

¹ Apaxípaniḡf imónigfáyo seáyí e wimóniḡo Sitipenomí yariḡf re wiḡniḡini, “Xwíyá joxi ríxekwímoarigfápi neparani?” urfagi ² o re uriḡniḡini, “Níḡf níríxímeáyíné tḡni ápoyíné tḡni xwíyá bi searimi nání arfá nípoyi. Eḡiná negí arfo Ebirfamo anḡf yoí Xaraníyo nání mú sḡni xwíwá Mesopotemia rinḡḡpimi ḡweaḡaná Nwíwá anḡnamí anḡḡf seáyí e nimóniriḡ ḡweaḡo xfo tḡḡf e nírónapiri ³ re uriḡniḡini, ‘Joxi xwíwá díxí rinái ríxiriḡe tḡni díxí ríríxímeáyó tḡni pḡni nḡwiárimí xwíwá nioni sítwá simfáé nání úiríxini.’ urfagi ⁴ Karídiayí anḡfyo xfo ḡweaḡe pḡni nḡwiárimí nurí Xaraníyo nírémori nuríniríná xano e nípémáná eḡaná Goríxoyá diḡfyo dání niḡweaxa nḡbiri xwíwá agwi seyíné ḡweagfápimi ḡweaagfíriní. ⁵ Apimi ḡweaagfí aiwí Goríxo xwíwá apí onímiá bikwí nání aí ‘Aga joxi díxíriní.’ nuririḡ mḡwiagfí eḡagi nání o sḡni sḡḡf niḡweari nemeírná ‘Xwíwá rípi nioni ḡríriní.’ wí rípxí imónagfímani. E nerí

aí o sɪnɪ niaíwɪ memea ɛjána Gorixo sɪmɪmanjɔ dání re urɪɲɪnɪgɪnɪ, ‘Joxɪ tɪnɪ dɪxɪ rárɪawé tɪnɪ segɪ imónɪnɪfa nánɪ seaiapɪmfárɪnɪ.’ nurɪrɪ aiwɪ ⁶ rɪpɪnɪɲɪ ɛnɪ urɪɲɪnɪgɪnɪ, ‘Dɪxɪ rárɪawé nuro áamá aɲɪ mɪdánjɪfɪ nimónɪro émáyɪ aɲɪ wɪyo ɲweaɲána omɪɲɪ rɪá tɪɲɪ nɪwiro numépero yarɪná xwiogwɪ 400 múronfárɪnɪ. ⁷ Dɪxɪ rárɪawéyo áamá gwɪ axɪrɪmɪ omɪɲɪ rɪá tɪɲɪ wɪpɪrɪáyo xamɪɲɪyo nionɪ rɪá umeárána dɪxɪ rárɪawéyɪ e nɪɲweagɪásána e pɪnɪ nɪwiárɪmɪ nɪbɪro xwɪá rɪpɪmɪ dání Gorixonɪ yayɪ nɪnɪmero seáyɪ e nɪmepɪrɪfárɪnɪ.’ Negɪ arɪomɪ xwɪyɪá e nurɪmáná ⁸ re urɪɲɪnɪgɪnɪ, ‘Nionɪ “E seaiimfárɪnɪ.” réroárɪáɪ nánɪ dɪɲɪ morɪfa nánɪ sɪmɪmajɪó rɪpɪ éɪrɪxɪnɪ.’ urɪagɪ Ebɪrɪamo xewaxo Aisakomɪ nemearɪná rɪxa sɪá wé wɪúmɪ dánjɪ wáú wo nórɪmáná ɛjána iyɪ sɪmɪ sɪó wákwiɲɪnɪgɪnɪ. Aisako e dání Jekopomɪ nemearɪ iyɪ sɪmɪ sɪó wákwiɲɪnɪgɪnɪ. Jekopo e dání negɪ arɪo írɪɲowa wé wúkaú sɪkwɪ wáú awamɪ nemearɪná ɛnɪ iyɪ sɪmɪ sɪó wákwiɲɪnɪgɪnɪ. ⁹ Arɪo írɪɲɪ awa Josepomɪ sɪpɪ dɪɲɪ nɪwɪaiwiro ‘Isipɪyɪ aɲɪyo xɪnánɪɲɪɲɪ nimónɪrɪ omɪɲɪ nɪwiirɪná, ananɪrɪnɪ.’ nɪwɪaiwiro nɪgwɪ xeanɪro nánɪ bɪ ɛgɪawɪxɪnɪ. Omɪ e sɪpɪ wɪagɪa aí sɪnɪ Gorixo anɪɲɪ dɪɲɪ nukɪkayorɪ ¹⁰ Isipɪyɪ xeanɪɲɪ wikárɪgɪe dání éfɪ numɪnɪrɪná oyá dɪɲɪ tɪnɪ Isipɪyɪ mɪxɪ ináyɪ Peroyɪ rɪnɪɲoyá sɪɲwɪ tɪɲɪ e dání Josepo dɪɲɪ nɪfá winɪpaxɪ rɪrɪ píránɪɲɪ nɛɲwɪperɪ rɪrɪ yarɪɲagɪ nɪwɪnɪrɪ nánɪ gapɪmanɪ ámɪnáo oimónɪrɪ Isipɪyɪ aɲɪ nɪyonɪ tɪnɪ xɪoyá aɲɪ tɪnɪ mɛɲweanɪfa nánɪ rɪpeanɪnɪgɪnɪ. ¹¹ Josepo gapɪmanɪ nimónɪrɪ mɛɲweaɲána

Isipiyí an̄yoyó t̄n̄i Kenaniyí an̄yoyó t̄n̄i aiwá nán̄i d̄wáƒ n̄ikeamón̄iro siyikí eán̄iḡawix̄in̄i. Negí ar̄fowa en̄i aiwá nán̄i p̄fá neróná b̄i m̄iman̄ipaxí nimón̄iro aiwí ¹² ar̄fo Jekopo xwiyífá ‘Isipiyí an̄yoyó aiwá wen̄i.’ r̄inar̄iηagí ar̄fá n̄iwir̄i nán̄i negí ar̄fo ír̄iηowa iwam̄fó nuro meap̄r̄fa nán̄i urowár̄iη̄in̄iḡin̄i. ¹³ Ám̄i r̄f̄w̄f̄oyó aiwá b̄i yan̄iro úáná Josepo xewan̄iηo nán̄i áwan̄í nur̄ir̄i ‘Segí sér̄ix̄imeáon̄ir̄in̄i.’ ur̄fagí Isipiyí m̄ix̄í in̄áyí Peroyí r̄in̄iηo Josepom̄i xan̄im̄ir̄ówa t̄n̄i xexir̄imeáyí t̄n̄i nán̄i n̄ij̄fá imón̄iη̄in̄iḡin̄i. ¹⁴ Josepo ḡí áp̄im̄ir̄ówa weap̄r̄r̄ix̄in̄ir̄i xwiyífá yan̄í wiowár̄fagí epówa o t̄iη̄í e nán̄i n̄iweróná oxí ap̄ix̄í n̄iaíwí n̄̄n̄i ayí ámá 75 n̄iwero ¹⁵ B̄ikw̄f̄oyó n̄ir̄in̄ir̄i eán̄iη̄ípa Jekopo Isipiyí an̄yoyó nán̄i n̄iwer̄i e dán̄i n̄ipémáná en̄áná negí ar̄fo ír̄iηowa en̄i e dán̄i peḡfawix̄in̄i. ¹⁶ P̄iyí awam̄i xw̄fá weyáran̄iro nán̄i n̄imeámi Kenaniyí an̄yoyó Sekemiyí r̄in̄iηe nán̄i n̄imeámi n̄iyiro s̄iηá óf ar̄fo Eb̄ir̄famo Xamom̄i f̄wiár̄fawéyo n̄igw̄f n̄iwir̄i b̄i en̄iyim̄i t̄iḡfawix̄in̄i.

¹⁷ R̄ixa Gor̄ixo ar̄fo Eb̄ir̄famom̄i s̄m̄iman̄yoyó dán̄i ‘D̄ixí rár̄fawéyo e n̄iwiim̄fár̄in̄i.’ ur̄iη̄ípi par̄imon̄fáyi r̄ixa an̄wi e imónar̄fná negí ar̄fowa Isipiyí an̄yoyó dán̄i sayá nimóga war̄fná re en̄in̄iḡin̄i. ¹⁸ Ámá ar̄fo Josepo en̄ípi nán̄i maj̄fá imón̄iη̄í wo m̄ix̄í in̄áyí nimón̄ir̄i Isipiyí an̄yoyó n̄imen̄wear̄fná ¹⁹ negí ar̄fowam̄i nepax̄iη̄í pákíní nimón̄ir̄i wíwap̄yir̄i wiḡf n̄iaíwí s̄iη̄í xir̄fáyí ȳw̄f t̄imear̄iḡfápimi dán̄i p̄iyí oen̄ir̄i s̄ipí wikár̄ir̄i en̄or̄in̄i. ²⁰ O ayo e wikárar̄fná n̄iaíwí wo —O negí ar̄fo Mosesoyí r̄in̄iηor̄in̄i.

Gorixoyá siŋwɔyo dání niaíwɔ awiaxorini. Omí xínáí nixiriŋi xaniyaú egí aŋɔyo emá waú wo nimenɛweagfísáná ²¹ Pero urariŋɔpa neri piyɔ oeniri nání wí e xegɔpi wíraránáná xfomi xegɔ xemiái íwo wí e wíráriŋiŋagi niwiniŋi nimeari píraninɔf nimeríná xegɔ xewaxoninɔf niméra uniginini. ²² Ayínáni negɔ arɔ Moseso Isipiɔf aŋɔyo sikurɔfá yagɔapɔ xfo eni sikurɔfá néísáná Isipiɔfá nɔjɔfá imónagɔapɔ xixeni nipiŋi nɔjɔfá nimóniri xwiɔfá riŋi omiŋf eri enfa nání diŋf sixɔf níga wiápiŋimeaniginini. ²³ E neri aí xegɔ xwiogwɔf nɔni rixa 40 imónáná re wimóniniginini, ‘Gɔ niriɔxímeá Isireriyó bi nuri siŋwɔ owiniŋini.’ niwimóniri nání nuri ²⁴ weninɔf éyɔf wininiginini. Isipiɔf wo xfo xegɔ xexiriŋimeáyɔf womi sipi niwikariŋi iwanɔf mépearinagi niwiniŋi ‘Gɔ niriɔxímeáomi ourakiowárimini.’ niyaiwiri Isipiɔfomi xfomi eni iwanɔf bi oeáminiri éyɔf piyɔf nipiŋiri tiniginini. ²⁵ Piyɔf nipiŋiri nitiríná gɔf niriɔxímeáyɔf re niaiwiɔfáráoniri éyɔf, ‘O yariŋɔpimi dání Gorixogwɔfniŋi ŋweaŋwaéne neáikweawáriminiri nání rífa yarini?’ niaiwiɔfáráoniri éyɔf xewaninɔf yaiwíɔpa axɔpi e miwiaiwigfawixini. ²⁶ Sá wenɔ wíapɔf tɔni xegɔ Isireriyɔf tɔnɔf e nání nuri waú miɔxɔf inariŋagɔf niwiniŋi piyɔfá owiriniŋi nání re uriŋiginini, ‘Ámá axɔf rowagwí, pí nání axowagwínɔf iwanɔf xaíwɔf eánariŋi?’ urɔfagi ²⁷ wɔfomi xaíwɔf neri xopírɔf wiminiŋi éo arɔ Mosesomi nixoyɔpiowáriŋi re uriŋiginini, ‘Go simixɔfagi joxɔf neamenɛweaŋoxɔf imóniri xwiɔfá píraninɔf yeaimixipaxoxɔf imóniri neri

yariŋini? ²⁸ Joxi agíná Isipiyomi pikiŋipa nioni eni nipi kímíniri riyariŋini? urfagi ²⁹ arfo Moseso arfá e niwimo éf nuri aŋf midánf wo nimóniri Midianiyf aŋyo niŋweari apixf nimeámáná niaiwí waú nemeari niŋweaŋisáná ³⁰ rixa xwiogwí 40 múróáná áamá diŋf meañe dƒwƒ Sainai tŋfmíni emearfna re eŋinigiŋi. Íkfa eŋf tŋf winána rfa ná míf apiáwŋi wearŋe dání aŋfnaŋf wo siŋáni wimóniŋinigiŋi. ³¹ Arfo Moseso íkfa ana rfa ná míf apiáwŋi wearŋagi niwinirfna xfo winariŋipí nání ududf nerí ‘Píraniŋf siŋwí owinimíni.’ niyaiwiri aŋwi e warfna Ámináo re uriŋinigiŋi, ³² ‘Nioni Nwfa dixf arfowa Ebirfamo tŋni Aisako tŋni Jekopo tŋni awa nixfdagfonirini.’ urfagi arfo Moseso sirí nipi kíniri óf níkariniri nání ‘Ámí siŋwí bi tŋni owinimíni.’ mīwimónipa yariŋagi aiwi ³³ Ámináo re uriŋinigiŋi, ‘Xwfa joxi roŋe ŋwfa imóniŋe eŋagi nání dixf síkwf sú yoárei. ³⁴ Isipiyf aŋyo dání gí ámayo umépeanro wikárarigfápi siŋwí winiri amipi níni wikárarigfápi nání “Yeyi!” rariŋagfa arfa wirí eŋáoni yeáyf wimixfimiŋiniri nání wepariŋini. Ayínáni joxi wiápinimeai. Nioni “Isipiyf aŋyo nání orírowáraumini.” nimónariní.’ uriŋinigiŋi.” ³⁵ Sitipeno e nuriri ámí re uriŋinigiŋi, “Ámá o —O xámí re urigfíorini, ‘Go simixfagi joxi neamenweaŋoxí imóniri xwiyfá píraníŋf yeaimixipaxoxí imóniri nerí yariŋini?’ urigfíorini. O aŋfnaŋf íkfa onimíánána tŋf e dání siŋáni wimóniŋo eŋf

sixí weámixáná arfowami yeáyí uyimixemeari umenweari éwiniginiiri urowariño, ayí axo negí arfo Mosesorini. ³⁶ Negí arfowami Isipiyí aníyo dani nipemeami unorini. Aní ayo dani nipemeami uminiri nerfina ayá riwamónipaxí bi tñni emimí bi tñni niwíwapiya uri ipí ayí ríñí riwoní tññí e dani wíwapiyiri áma dññí meaje nemeróna xwiogwí ⁴⁰ múroarína wíwapiyiri enorini. ³⁷ Ripi eni negí arfo Isirerowami uriño axorini, ‘Segíyí wo wíá rókiamoaríñí nioníñíñí imóníñí nani Gorixo rípeaníarini.’ uriño, ayí axorini. ³⁸ Negí arfowéyí áma dññí meaje awí neaníro nweanáná dífwí mññí Sainaiyí ríñíñípimi niyiri ronáná aníñají Gorixoyáo xwíyíá uragorini. O seyíne níjía imónípírfá nani eni xwíyíá Gorixoyá anipá mimóní aníñí íníná ríñípaxí imóníñípí aníñajo raríñagí arfá niwiri ríwamíñí neari wiñínigini. ³⁹ E nerí aí negí arfowéyí ‘Mosesomi awayini arfá owianeyí.’ míwimóní nero ríwí número amípí Isipiyí aníyo wenípi nani ayá sipí niwiri nani ‘Ámi e nani mupaxenerfani?’ niyaiwiníro ⁴⁰ arfo Mosesomi xogwáo Eronomi re urigfawixini, ‘Joxi nwfá bi nene negí xídaníwá nani neaimíxei. Nene re dani api xwanwí níkwónimi nuranéná api xami neameani nani neaimíxei. Ayí ripi nani ríraríñwini. Áma Moseso ro, nene Isipiyí aníyo dani níneaipemeami biño dífwí rípimi peyíáná pí wímeáagí ami ríxa míweaparíñini? Nene majíarini.’ nurárimáná ⁴¹ síñá gorí bi awí neaáriro api tñni burímákaú miá xopaikígfí nimíxíro nanwí bi burímákaú miápi nani

riɗiyowá yanɗo nánɗi nimeámi nibɗo wigɗé wé tɗni imixfápi nánɗi yayɗ seáyimi dánɗi néra ugɗawixini. ⁴² Ayináni Gorɗo ríwɗi numori emá tɗni sogwɗi tɗni siɗi tɗni nánɗi xe diɗi niƙwíróa úfrixiniri wáriɗinigiɗi. Wárfagi ayɗ wá rókiamoagfáwa Bɗkwíyo Gorɗo nánɗi niwuriyiro eagfá rɗpi tɗni xixeni egɗawixini, ‘Isireriyiné, áamá diɗi meaje nemero xwiogwɗi 40 múroaríná naɗwɗi niɗikiro riɗiyowá wiagɗo, ayɗ Gorɗonirani? Oweoɗ, nionimani. ⁴³ Isipiyɗ aɗiyo pɗni niwiárimi nuróná senfá aɗi ɗwá xegɗi yoɗ Morokiyɗ riɗiɗiɗiɗi tɗni ɗwá siɗiɗiɗi imixiniɗi Repaniyi riɗiɗiɗi tɗni —Nwá apiaú sewaniɗiyiné xɗanɗo nánɗi imixigfápiáurini. Apiaú nimeámi ugɗa eɗagi nánɗi nioniyá diɗi tɗni mixɗi wa nibɗo xwirfá niseaikixero seapikiomeáfáyo niwiriimeámi nuro aɗi xegɗi yoɗ Babironi tɗi e oriwámi dánɗi wáripfáriní.’ Wá rókiamoagfáwa Gorɗo nánɗi e niwuriyiro ríwamini eagfápi tɗni negɗi aríoweyɗ xixeni egɗawixini. ⁴⁴ Negɗi aríowa áamá diɗi meaje nimeróná senfá aɗi —Senfá aɗi iwá Gorɗo Mosesomi ‘Áamá nimixiróná e éfrixini. E éfrixini.’ uriri nimixiróná iwá siɗiɗi niwinaɗda úfrixiniri siwá wiri éaná imixagfiwáriní. Iwá Gorɗo nánɗi nepaxini imóniɗi siwá wiagiwá eni nimeámi emeagfáriní. ⁴⁵ Áamá diɗi meaje nimeámi emeagfáwa pegfámi dánɗi ámi wigɗi niaíwiyɗ xaminiɗi Josuao tɗni senfá aɗiwá nimearo éma gwɗi wirɗi wirí negɗi xwá rɗpimi ɗweaagfáyo Gorɗo mixɗi xɗowáriɗe dánɗi wiwaniniɗi nuráɗo senfá aɗi Gorɗomi seáyɗ

e umepfáfiwá nimeámi nbiro nipákironá ayf negf mixf ináyf Depito tñf e nánf nipákía bagfáriní. ⁴⁶ Depito nánf Gorixo yayf winfagi xfomi Depito rixñf re urññiginí, ‘Nwá gf arfo Jekopo rixfdagoxi, añf joxf ñwearfa nánf wiwá onimriyiníri sñwá nanei.’ urñf aí ⁴⁷ añf iwá Depito xamño mumriyinñiginí. Umriyño, ayf xewaxo Soromonoríní. ⁴⁸ E nerí aí Gorixo, seáyf émi imónño añf ámá mrrarigfáyo ñweariñomani. O nánf wá rókiamoagf wo xwiyfá niri ríwamñf re eañfíní, ⁴⁹ ‘Ámináo re riñoi, “Añfna gf éf ñweámfa nánf íkwiañwfnaríní. Xwfarími gf síkwf ikwiárimfa nánriní. Nioní seáyf e seaimónñáoní eñagf nánf pí añf nimiriyipfáoi? Wí e nioní sá ñweámfaé giyf eríní? ⁵⁰ Re riniaiwiariñoi, ‘Xwfarí tñf añfna tñf xewanño mimixpa eñfíní?’ riniaiwiariñoi?” Ámináo e riñoi.’ Wá rókiamoagf wo e niri eañfíní.” Sítipeno e nurmáná ⁵¹ re urññiginí, “Mñf síwá ñyiro ámá Gorixomi muxfdarigfáyf yarigfápa aríkwkwf néra uro arfá mwi ero yarigfóyfné íníná kwíyf Gorixoyápi síwá seainmíníri yarfná mrrakf inarigfáriní. Segf arfowa néra bagfápa axfpi e yarigfóyfnéríní. ⁵² Wá rókiamoagfáyo negf arfowa xeanñf mwikarigfá wo rimóníní? Oweoi. Eñíná ‘Gorixoyá wé rónño binfáriní.’ xwiyfá yanf e ñwiwo áwanf uragfáwamí negf arfowa npiákía bagfa aiwí ríná soyfné awa eñíná dání ragfómi rfwf numero miyf nuríro nánf pikigfóyfnéríní. ⁵³ Gorixoyá ñwí ikaxf rinñfpi añfnajowa Mosesomí urigfápimí dání tgfáyfné imónñagfa

aí nepa mimáyo nitiníro mixídarigfóyínérini.”
Sítipeno e uriniginini.

Sítipenomi s'íjǎ nearo pikigfá nánirini.

⁵⁴ Xwirixí umeaníro nání awí eánigfáwa Sítipeno e rarinagí arfá niwiróná wikí rǎá ápiáwíniní níwero nání makirfǎwí nímoro yarínagfá aiwi ⁵⁵ Sítipeno Gorixoyá kwíyǎpí ayá wí síxí umímonjo enagí nání anǎnami síjǎwǎ agwǎ anáníyǎ wíniniginini. Wǎá Gorixo tǎnǎ e dání pírónaparinagí síjǎwǎ wínirí Jisaso oyá wé náúmíni éf ronagí wínirí nerí ⁵⁶ re uriniginini, “Ai, nioni ríxa anǎna oxoánirí enagí wínirí ámá imóninjo Gorixoyá wé náúmíni éf ronagí wínirí enini.” uráná re egfawixini. ⁵⁷ Arfá nípíróníro xwamiánǎ neróná omí fǎ xiraníro nání axíná mǎrǎ nípumiro ⁵⁸ fǎ níxero xixoyǎpí níméra nuro ríxa anǎ apimi ákínáyo bíaríwámí dání síjǎ tǎnǎ eaníro yarigfáwa wigǎ iyǎ nípírayiro ámá wo, Soroyí ríninjo oneameiníro xfóyá síkwǎ tǎnǎ e nítayimáná ⁵⁹ Sítipenomi síjǎ tǎnǎ neáa ugǎawixini. Síjǎ tǎnǎ neáa warǎná o rǎaiwǎ re riniginini, “Ámíná Jisaso xini, gǎ dínǎpí orinwirárimini.” nírimí ⁶⁰ xómínǎ níyǎkwirí ámí enǎ tǎnǎ rǎaiwǎ nírirǎná re riniginini, “Ámínáoxini, ‘Omí sípí wikǎrǎpí nání yokwarímǎ wiimǎámani.’ míyáiwipa eí.” nurárimí peniginini.

8

¹ Soro xegǎ ámáowa Sítipenomi pikiarǎná dínǎ sípí bí míwí “Apání yarínjoí.” yáiwíniginini.

Soro áamá Jisasoyá siyikf imónigfáyo xeaniŋf wikáraríná nánirini.

Sfá ayimi dáni áamá Jisasoyá siyikf imónigfá Jerusaremí ƚweagfáyo xeaniŋf ríá tŋf wikáraríná ayf nŋn éf numiamoróná wí Judia piropenisfyo ami ami ƚwearo wí Samaria piropenisfyo ami ami ƚwearo nero aiwí wáƒ wurimeiarigfáwa Jerusaremí dáni éf mugfawixini. ² Áamá Gorixomi píranŋf xídaníro nání anŋf miní yarigfá wí Sitipeno piyomi nimeámí nuro xwíá nŋweyárimáná ámixfá nmero eŋf tŋn ƚwí mieáagfá aí ³ Soro re eŋiniginí. Áamá Jisasoyá siyikf imónigfáyo paimímí nŋwia nurí aŋf wiwá wiwámí nŋpáwirí pífá nemerí oxíraní, apíxíraní, fá nŋxerí níropémí nurí gwí aŋfyo nŋƚwírara uŋiniginí.

Samaria piropenisfyo xwiyfá yayf neainarŋfpí nání wáƒ urimegfá nánirini.

⁴ Áamá ami ami xídíxídownarí éfáyf éf numiamoróná xwiyfá Jisaso nání wáƒ nurímero ⁵ wigf wo, Piripoyí rŋnŋo aŋf yoƒ Samaria rŋnŋfpimí nŋrémorí áamá Gorixó yeáyf neayimixemeanfá nání urowárenapŋo nání wáƒ uraríná ⁶ áamá ayá wí o tŋf e epíroyf nero o nura uŋfpí arfá wiro emímí o néra uŋfpí siŋwí wŋnro neróná dŋf nawíni nimónimáná arfá ókiarí mónigfawixini. ⁷ Ayf rŋpí nánirini. O yarŋfpimí dání imfó dŋf xixéroarigfáyf áamá ayo pŋn nŋwiárimí nuróná xwamiání nŋyárimí uro eŋf síwímí egfáyf naŋf imóníro síkwí ikf egfáyf naŋf imóníro yarŋagfá

nɪwɪnɪro nánɪ omɪ arfá ókiarɪ numónɪro ⁸ anɪ apimɪ dánɪ yayɪ seáyɪmɪ dánɪ néra ugƒawixɪnɪ.

⁹ Ámá wo —O xegɪ yoɪ Saimonorɪnɪ. Anɪ apimɪ dánɪ xegɪ ikayɪwɪ tɪnɪ ayáɪ mɪkɪ nikirɪ xegɪ yarɪnɪpɪ yarɪná ámá Samaria pɪropenɪsɪyo nɪweagɪáyɪ ududɪ wiagɪorɪnɪ. O e nerɪ nánɪ “Nionɪ seáyɪ e mimónɪnɪáonɪrɪfani?” rɪnagorɪnɪ.

¹⁰ Ámá seáyɪ e nimónɪrɪ menɪweagɪáyɪranɪ, ínɪmɪ wurɪnɪgɪáyɪranɪ, anɪ apimɪ dánɪ nɪnɪ omɪ arfá ókiarɪ numónɪro re ragɪorɪnɪ, “Enɪ sɪxɪ eánɪnɪ Goriɪxoyáɪ rarɪnɪwápɪ xɪo imónɪnɪpɪ, ayɪ axɪpɪ o imónɪnɪ.” ragɪorɪnɪ. ¹¹ Ayáɪ mɪkɪ nikirɪnɪyo dánɪ xegɪ néra warɪnɪpɪ yarɪná ududɪ nikárɪnɪro nánɪ arfá ókiarɪ numónɪro e ragɪorɪnɪ. ¹² O nánɪ ámá anɪ apimɪ dánɪyɪ sɪnɪ e yaiwiarɪná Piripo xwɪyɪfá Goriɪxo xwioxɪyo mɪmeámɪ nerɪ umenɪweanɪfá nánɪ rɪnɪnɪfɪ yayɪ neainarɪnɪpɪ nánɪ wáɪ urɪrɪ Jisasɪ Kiraiso nánɪ wáɪ urɪrɪ yarɪnɪagɪ arfá nɪwiróná dɪnɪfɪ wɪkwɪrogɪawixɪnɪ. Dɪnɪfɪ wɪkwɪrófáɪfɪ oxɪranɪ, apɪxɪranɪ, wayɪ meagɪawixɪnɪ. ¹³ Saimono enɪ aɪ xwɪyɪfá Piripo nɪra unɪpɪ nánɪ “Neparɪnɪ.” nɪyairɪ dɪnɪfɪ nɪwɪkwɪrorɪ wayɪ meanɪnigɪnɪ. E nemáná Piripomɪ wɪ pɪnɪ mɪwiárɪ anɪnɪfɪ sɪnɪwɪfɪ nɪwɪnaxɪdɪmerɪ Piripo emɪmɪfɪ tɪnɪ ayá rɪwamónɪpaxɪ seáyɪ e imónɪnɪpɪ tɪnɪ yarɪnɪagɪ nɪwɪnɪrɪná ámɪ ámɪ ududɪ nikárɪga unɪnigɪnɪ.

¹⁴ Wáƒ wurimeiarigfáwa wigɪ Jerusaremɪ nɪweagɪámɪ dánɪ arfá re nɪwiro nánɪ, “Samariayɪfɪ xwɪyɪfá Goriɪxoyá rɪxa arfá nɪwiro umímɪnáoi.” arfá e nɪwiro nánɪ wigɪ waú Pitaomɪ tɪnɪ Jonomɪ tɪnɪ urowárɪagɪfá ¹⁵ awaú nɪwerɪ

kwíyƒ Gorixoyáƒi Samariayo eni wímeani nánƒi Gorixomi rixiŋƒi urigfisixini. ¹⁶ Ayƒ rƒiƒi nánirini. Ámá ayƒ Jisasomi diŋƒi niwƒkwƒroro nánƒi wayƒ nimearo aiwi kwíyƒƒi sini miwainigfáyirini. Sini miwainif ƒenagi nánƒi awaú Gorixomi rixiŋƒi nurimáná ¹⁷ o omi wé seáyƒi e ikwƒkwiárímƒi éáná kwíyƒƒi ayo ainiŋinini.

¹⁸ Saimono wáƒ wurimeiarigfáwaú wé seáyƒi e wikwiárarigfípimi dánƒi Gorixo xegƒi kwíyƒƒi ayo mini wiarinagi niwiniri nigwƒ bi niroari awaúmi mini wiminiri nerƒi ¹⁹ re uriniginini, “Awagwí yarigfípa nioni eni ámá giyƒ giyƒ niyonƒi wé wikwiáraná kwíyƒ Gorixoyáƒi ainiƒi nánƒi enƒi sixƒi éaniŋƒi awagwí imónigfíƒi nioni eni bi neámixƒiƒi.” urfagi aƒ ²⁰ Pitao re uriniginini, “Joxi enƒi sixƒi éaniŋƒi imónigwí Gorixo anipá yeaiapinƒi rƒiƒi ‘Nigwƒ tƒini bƒ epaxonirini.’ yaiwiarinagi nánƒi joxi dixƒi nigwƒ aƒ tƒini aninirixini. ²¹ Diŋƒi joxiyá ‘Awaú yarigfípa oemini.’ yaiwiarinƒiƒi Gorixoyá siŋwƒyo dánƒi aga nanƒi wí mimóninagi nánƒi joxi yawawi tƒini nawini nikumixiniri yawawi yarigwíƒi epaxƒi mimóninini. ²² Ayinani sipi joxi eminiri éƒi rƒiƒi rƒwfmini nimamori jiwaniŋoxi dixƒi diŋƒiyo dánƒi ‘E oemini.’ yaiwíƒi nánƒi ‘Gorixo anani yokwarímƒi rƒa niinirfeniŋo?’ niyaiwiri rixiŋƒi urei. ²³ Joxi yawawi sipi diŋƒi yeaiawiarinƒiƒi ayá wí diŋƒi sixƒi riŋinagi siŋwƒ niraniri ƒwƒ joxi yariniƒiƒi dánƒi gwiniŋƒi yarininagi siŋwƒ niraniri nánƒi rarinini.” urfagi ²⁴ Saimono re uriniginini, “Awagwí nƒirarigfíƒi wí minimeapa oeniri nánƒi aiwaninowagwí Ámináomi yariniŋƒi

nɪwiiƒpiyi.” urɪɲɪnigɪni.

²⁵ E nemowaú egɪ sɪɲwɪ tɪni Jisaso emearɪná wɪnɪgɪƒpi nani urɪri xwɪyɪfá Ámináo nani urɪri nɪyárɪmi anɪ e pɪni nɪwiárɪmi Jerusaremi nani nuríná Samariayɪ anɪ obaxɪ wɪyo xwɪyɪfá yayɪ neainarɪɲɪpɪ wáƒ nura múrogɪsixɪni.

Piripo áamá Itiopia dánɪf womɪ uréwapɪyɪɲɪf nánɪrɪni.

²⁶ Piripomi anɪnajɪ Ámináooyá wo nurɪri re urɪɲɪnigɪni, “Joxɪ nɪwiápɪnɪmeámi óf Jerusaremi dánɪ anɪ Gasayɪ rɪnɪɲɪpɪmi nani inɪɲɪyi —Óf ayi áamá dɪɲɪ meaje inɪɲɪyirɪni. Ayi tɪɲɪf e nani ui.” urɪagɪ ²⁷ o nɪwiápɪnɪmeámi nuri ófyi tɪɲɪf e nɪrémorɪná wenɪɲɪf éyɪf wɪnɪɲɪnigɪni. Gapɪmanɪ Itiopia dánɪf wo —O Itiopiayɪ anɪyo meɲweanɪ Kadesíyɪ rɪnɪɲɪyá amɪpɪ ayá tɪɲɪf imónɪɲɪf nɪpɪni meweɲo, ayɪ orɪni. O Jerusaremi dánɪ Gorɪxomi yayɪ seáyɪmi numemo barɪɲagɪ wɪnɪɲɪnigɪni. ²⁸ O ámi xegɪ anɪ e nani nurɪná karɪf osɪ íropearɪɲɪpɪmi éf nɪɲweámáná xwɪyɪfá Gorɪxoyá wáƒ rókiamoagɪ Aisaiáo nɪrɪri eanɪpɪfá nɪróa warɪɲagɪ ²⁹ kwíyɪf Gorɪxoyápɪ Piripomi re urɪɲɪnigɪni, “Joxɪ nuri osɪ íropearɪɲɪpɪmi ɲweanomi wímeaɪ.” urɪagɪ ³⁰ Piripo anɪni mɪrɪf nuri anɲwɪ e dánɪ arɪfá wíyɪf wɪɲɪnigɪni. O wáƒ rókiamoagɪ Aisaiáo nɪrɪri eanɪpɪfá nɪróa warɪɲagɪ arɪfá nɪwirɪ re urɪɲɪnigɪni, “Joxɪfá roarɪɲɪpɪ mɪkɪpɪ nani rɪxa nɪjɪfá nimónɪmáná rɪroarɪɲɪni?” urɪagɪ ³¹ o re urɪɲɪnigɪni, “Ámá wo mɪniepɪsipa nerɪnáyɪf, arɪge nerɪ mɪkɪpɪ nani nionɪ nɪgɪpɪ nɪjɪfá imónɪmɪni?” nurɪri

re uriniginini, “Joxi nixemónapiri nioni tɛni onweaaiyi.” uriniginini. ³² Xwiyá Bɛkwíyo eáninɛ́ o fá roarinagɛ́ ará winɛ́pi, ayɛ́ rɛ́pɛ́rɛ́ni, “Sipɛ́sipɛ́ nɛ́pɛ́kianɛ́ro nánɛ́ nɛ́mɛ́ra warɛ́gɛ́fápa omɛ́ enɛ́ axɛ́pi nɛ́mɛ́ra ugɛ́awixɛ́ni. Sipɛ́sipɛ́ miáyo fá wɛ́wákwmɛ́ yarɛ́nɛ́ ogeɛ́ bɛ́ mɛ́rarɛ́nɛ́pa o enɛ́ axɛ́pi manɛ́ bɛ́ mɛ́yoámoneginini. ³³ Ayá imɛ́mɛ́ wikárarɛ́nɛ́ ámá wo nurakiri ‘Ƴwɛ́ bɛ́ meɛ́orɛ́ni.’ murɛ́nɛ́nɛ́. Nɛ́pɛ́kíáná xwɛ́a tɛ́yo bɛ́ tɛ́ni mɛ́nweanɛ́ nánɛ́ xegɛ́ ámá imónɛ́gɛ́yo wiwanɛ́nɛ́yɛ́ wikárɛ́gɛ́fápi nánɛ́ go áwanɛ́ urɛ́nɛ́fáranɛ́?” xwiyá o fá roarinagɛ́ wimeanɛ́pi ayɛ́ apɛ́rɛ́ni. ³⁴ Itiopia dánɛ́ gapɛ́mano Piripomɛ́ yarɛ́nɛ́ nɛ́wirɛ́ re uriniginini, “Wá rókiamoago nɛ́rɛ́rɛ́ eanɛ́ apɛ́ xewanɛ́no nánɛ́ nɛ́rɛ́rɛ́ eanɛ́ranɛ́? Ámá wo nánɛ́ nɛ́rɛ́rɛ́ eanɛ́ranɛ́? Joxi ananɛ́ áwanɛ́ nɛ́rɛ́réni?” urɛ́agɛ́ ³⁵ Piripo xwiyá Bɛkwíyo eáninɛ́ ámáo fá róɛ́pimɛ́ dánɛ́ iwamɛ́ó nuréwapɛ́ya nuri Jisaso nánɛ́ repɛ́yɛ́ winɛ́niginini.

³⁶ Awaú sinɛ́ nerɛ́meánɛ́mɛ́ óf ayimɛ́ nuri iniɛ́gɛ́ wú wearɛ́nɛ́ e nɛ́rémorɛ́ Itiopia dánɛ́ gapɛ́mano re uriniginini, “Sinwɛ́ wɛ́neɛ́. Iniɛ́gɛ́ e wearɛ́ni. Nioni ‘Wayɛ́ omeámɛ́ni.’ nɛ́nimónɛ́rɛ́nɛ́yɛ́, pí nɛ́rakionwɛ́rárarɛ́nagɛ́ nánɛ́ wayɛ́ mɛ́meapa epaxɛ́ imónɛ́mɛ́nɛ́?” urɛ́agɛ́ ³⁷ [Piripo re uriniginini, “Joxi dɛ́nɛ́ bɛ́ bɛ́ mamó Jisasomɛ́ni dɛ́nɛ́ nɛ́wɛ́kwɛ́rorɛ́nɛ́yɛ́, ananɛ́ wayɛ́ meapaxɛ́ imónɛ́rɛ́nɛ́.” urɛ́agɛ́ o re uriniginini, “Jisasi Kiraiso Gorɛ́xomɛ́ xewaxorɛ́ni.’ nɛ́yaiwirɛ́ nánɛ́ dɛ́nɛ́ wɛ́kwɛ́ronɛ́ni.” nurɛ́rɛ́] ³⁸ osɛ́ íropearɛ́nɛ́pimɛ́ omɛ́nɛ́ mearɛ́nomɛ́ “Re ikwɛ́roárei.” nurɛ́rɛ́ Piripo tɛ́ni Itiopia dánɛ́o tɛ́ni nayoari iniɛ́gɛ́yo nánɛ́

níweweri nípáwiri e dání Piripo ámá omí wayí umeainínigíní. ³⁹ Wayí numeairí awaú iniigíyo dání níminímeámí peyaríná re enínigíní. Kwiyí Ámináoyápi Piripomí aníní ménapínínigíní. Aníní ménapáná Itiopia dání gapimano Piripomí ámí sínwí bí míwínípa nerí aiwí óf xegí waríníyimi nuríná yayí néra unínigíní. ⁴⁰ Piripo weníní éyí wínínínigíní. “Aní xegí yoí Asidotí ríá rémóiní?” níyaiwiri e dání nuríná aní óf e apí apí ikwíroníníyo xwíyíá yayí neainarínípi wáf nura ní múrorí aní yoí Sisaria rínínípmí rémonínigíní.

9

Soro Jisasomí díní wíkwíroníyi nániríní.

¹ Soro síní ámá Jisasomí xfdarígíáyí píní wíaríríxínirí éf níremorí re níra nemeíná, “Jisasomí aníní nuxídíronáyí, míyíó ráráriníníyóníní uríkwínáná pípíkímí wianwáriní.” níra nemeíná apaxípaníní imónígíáyo seáyí e wimónínjo tíní e nání nurí ² omí re urínínigíní, “Nioní aní yoí Damasíkasi nání nurí Judayene negí rotú aníyo awí eánígíáyí oxírani, apíxírani, gíyí gíyí óf Jisaso táfámíní iníníyimi xfdarínagíá níwíníríná fíá níxírírí gwí níjírí Jerusaremi re nání nímeámí bímíá nání joxí payí bí Judayeneyá rotú aní wiwá wiwámí mewegíáwa nání nírirí ríwamíní nearí níapowárei.” nurírí o payí nearí míní wíowáraná ³ Soro payí nurápirí nímeámí nurí nurí nurí ríxa Damasíkasi tíní e anwí e rémóáná re enínigíní. Anínami dání wáf

nókiénapiríná omi wáƒ wókiáriniginini. ⁴ Wáƒ wókiáráná o xwíáyo pƒkínimeááná re eniginini. Anínamí dání xwíyá re rinénapiniginini, “Soroxini, Soroxini, joxi pí nání nioni ríkikíró níkárarinini?” uríagi ⁵ Soro re uriniginini, “Ámináoxini, joxi goxirini?” uríagi “Nioni Jisasoni joxi ríkikíró níkárarinonirini.” uriniginini. ⁶ E nuriri re uriniginini, “E nerí aí joxi níwiápínimeámí aní apí ikwíróninipimi nání nurí e nweanáná ámá wo joxi aga nerípi nání áwaní ririnino.” uraríná ⁷ Soro tǎni warigíyí e nírówapimáná xwíyá bí miripaxí nimóniro xwíyá rinénaparinipi aríá níwiro aiwí ámá womi sinwí mwinigfawixini. ⁸ Soro xwíáyo pƒkínimeáé dání níwiápínimearí xegí sinwí noxoarí naniri aiwí amípi wí sinwí winipaxí mimóninagi nání omi wéyo fá nímaxíro nímera nuro Damasíkasi níremoro ⁹ ninwearíná o siní sinwí mwinipaxí nerí iniigí niri aiwá niri mepa yaríná sá wíyá wíyi óriniginini.

¹⁰ Ámá Damasíkasi nweaníyí wo —O xegí yoí Ananiasorini. Jisasomí uxídariní worini. Omi Ámináo oriná nupárirí “Ananiasé!” uráná o “Ámináoxini, nioni nweanini.” uríagi ¹¹ Ámináo re uriniginini, “Joxi níwiápínimeámí óf Awiaxoí rininíyimi nání nurí aní Judasoyáiwámí dání ámá aní xegí yoí Tasasi dání Soroyí rinino nání yaríní wí. ‘O re rinweaní?’ Yaríní e wí. Aí agwí o nioni xwíyá rírimí niarinagi nání rarinini. ¹² O oriná níwiniríná re winíirini. Ámá wo, Ananiasoyí rinino níwiapiri xó ámi sinwí

anini nani wé seayi e wikwiarigagi winfi enagi nani eni rarinini.” urigagi ai ¹³ re uriniginini, “Ámináoxini, áma obaxi áma joxi ninarinjo nani xwiya rarinigagi arfa winarinini. O áma joxiya imonigfayo Jerusaremi dani sipi wikarinipi nani arfa winarinini. ¹⁴ Apaxiparinifi imonigfa xweowa payi nearo wiwarénapagfa nani áma joxi xwiya ririmí nisiriná yoí Jisasoyi ririgfayo gwí yipaxi nimonimi binorini.” urigagi ai ¹⁵ Ámináo re uriniginini, “O gí inókinifi omifi niarinjo imoniri yoí nioniyapi nani émayo tñi wigí mixí ináyayo tñi dixí Isireriyoyi tñi wáƒ uriri enfa nani rixa rípeañáo enagi nani joxi anani o tñi e nani ui. ¹⁶ O nioni nani wáƒ urimearína rñinifi wímeanfapi nani xaminjoni nijfa niwiri wíwapiyimfarinini.” urigagi ¹⁷ Ananiaso arfa e niwimi nuri aniwami nipawiri wé seayi e niwikwiarimána re uriniginini, “Jisasomi dñi niwikwirorai nani gí nrixímeá imonifi Soroxini, Áminá Jiaso, óf joxi bariniyimi sñani simoninjo joxi ámi sñwí aniri kwíyí oyapi sixí rímimori eni nani nirowarénapagí barinini.” urána axína re eniginini. ¹⁸ Sñwíyo yfanifi imonifi uparinipi rixeámioaniginini. Rixeámioána o ámi píranifi sñwí naniri nani niwiápnimeari wayí nimeámána ¹⁹ aiwá nñiri ení sixí eaniginini.

Soro Damasikasíyo ninjwearína uréwapiyiní nánirini.

Soro áma Jisasomi xídarigfa Damasikasíyo njweagfayí tñi sfa wí ninjwearína kikiá bi mé

re enjini. ²⁰ Apaxí mé xegí Judayíyá rotú ańƒ wí e wí e mĩrĩnĩńƒyo nĩpáwiemerĩ Jisaso nánĩ “Ayí Gorĩxomĩ xewaxorĩnĩ.” urĩmenjini. ²¹ E urĩmearĩná xfo rarĩńagĩ arĩá wiarĩgĩáyƒ nĩnĩ anĩńƒ ududĩ nĩwinĩro re nĩrĩga ugĩawixĩnĩ, “Jerusaremĩ dání ámá Gorĩxomĩ xwĩyĩá rĩrĩmĩ nĩwirĩná yoƒ Jisasoyĩ rarĩgĩáyo rĩkĩkĩrĩfo nĩwikĩrĩmĩ bĩńo, ayí ro menĩranĩ? Ámá re dání axĩpĩ yarĩgĩáyo enĩ gwĩ nĩyĩrĩ nĩmeámĩ nurĩ apaxĩpánĩńƒ imónĩgĩá xwéowa tĩńƒ e wárĩmĩnĩrĩ bĩńo, ayí ro menĩranĩ?” nĩrĩga warĩná ²² Soro wáƒ nurĩmerĩ pĩránĩńƒ nĩrenjwĩpéa nurĩná xegí Judayo ududĩ winĩ nurekĩrĩrĩ “Ámá Gorĩxo yeáyƒ neayimĩxemeanĩa nánĩ uowárėnapĩńo, ayí Jisasorĩnĩ.” urarĩná ayí o e urarĩńƒpĩ xopĩrĩrĩ wipaxĩ bĩ mimónĩgĩawixĩnĩ.

Judayí Soromĩ mekaxĩ umegĩá nánĩrĩnĩ.

²³ Sía ayá wí rĩxa nĩmúrómáná enjána xegí Judayí Soromĩ pĩkianĩro nánĩ awí neánĩro mekaxĩ méagĩa aiwĩ ²⁴ Soro ayí xfo nánĩ mekaxĩ méĩapĩ nánĩ arĩá wĩagĩ nánĩ ayí o éƒ umĩnĩrĩ nánĩ peyeááná opĩkianeyĩnĩro ańƒ apĩ nĩpimĩnĩ ákĩńáyo mĩdĩmĩdání ƒwĩ ge ge inĩje ikwáwĩyimĩranĩ, árĩwĩyimĩranĩ, ínĩná anĩńƒ awí nĩróa pwarĩńagĩa aiwĩ ²⁵ xegí urėwapĩyarĩńƒyĩ re egĩawixĩnĩ. Rĩxa sía yinĩńáná Soromĩ soxĩ ƒá xwé wúmĩ nĩmĩárĩmáná gwĩ nĩjimáná ákĩńáyo seáyĩ émi dání awayinĩ nĩmamówára wepĩnáná o xwĩá mĩde dání nĩróámĩnĩmeámĩ unĩnjini.

Soro ámi Jerusaremĩ nánĩ unĩ nánĩrĩnĩ.

26 Soro rixa Jerusalemí nání nuri e nírémómáná xewaníño áamá Jisasomí xfdarigfáyƒ tƒnƒ gwiaumƒ oinimnirƒ yarfná ayƒ “O ení nene tƒnƒ Jisasomí xfdaríñwáyƒ womaní.” niyaiwiro wáyƒ niwiéra waríñagfa aiwi 27 Banabaso omí sanƒ nurápírí wáƒ wurimeiarigfáwa tƒñƒ e nání niwirimeámí nuri Soro óƒ e nuri Ámínáomí sñwƒ wínirí o tƒnƒ xwiýfá rínirí enƒpí nání repiyƒ wirí o Damasíkasi niñwearí Jisaso nání wáƒ nurírfná ayá igigƒ mé uraríñpí nání repiyƒ wirí eníñigíní. 28 E eníná dání Soro Jisasomí dñƒ wíkwíroarigfáyƒ tƒnƒ gwiaumƒ niníro ananí Jerusalemí anƒ nípimíní nemerfná ayá igigƒ mé Ámíná Jisaso nání nuréwapíya nuri yarfná 29 Judayƒ émayƒ tƒámíní xirigfáyƒ niwiápínimearo re egfawixíní. O tƒnƒ xwiýfá xímíxímí niníro míxí nírínfasáná rixa “Omí píyo dání pikianréwíní?” níríníro e yaníro yaríñagfa aiwi 30 Jisasomí dñƒ niwíkwírooro nání xegí xexírmeá imónigfáyƒ omí owikáraneyíníro rínarigfápi nání níjƒá nimónímáná omí nímeámí anƒ yoƒ Sisaria nání níwero e dání anƒ Tasasí tƒñƒmí nání urowáraugfawixíní.

31 Ayínání áamá Jisasoyá síyikƒ imónigfá Judia píropenisíyo ñweagfáyƒraní, Gariri píropenisíyo ñweagfáyƒraní, Samaria píropenisíyo ñweagfáyƒraní, níní niyopiyárirí niñwearo dñƒ sƒkƒkƒ nomíxíga nuróná Ámínáo nání wáyƒ wiro kwíyƒ Goríxoyápi arírá wirí yarfná áamá sñƒ wíní wíní níkumíxíga ugfawixíní.

Pitao Iniasomí nanƒ imíxíñƒ náníríní.

³² Pitao anƒ apí apí ikwíróniŋƳyo nemeríná anƒ yoƒ Ridayi riniŋƳpimi nání niweri nírémori áamá Gorixoyá imónigfá e ŋweagfáyƒ tƒnƒ niŋwearíná ³³ áamá wo —Xegí yoƒ Iniasoyi riniŋorini. Xegí enƒ nƒnƒ siwímí eno enagí nání ikwianŋwíyo wenáná xwiogwí wé wúúmí dánƒ wau wo múronorini. O ikwianŋwíyo wenagí Pitao siŋwí niw+n+rí ³⁴ re uriŋinigiŋi, “Iniase, Jisasi Kiraiso píraninƒ simixƒagi nání niwiápƒnimeari dƒxƒ ikwianwí kíroarei.” uráná re eninigiŋi. O axíná wiápƒnimeaninigiŋi. ³⁵ Niwiápƒnimeari emearinagí áamá anƒ apí Ridayi riniŋƳpimi dánƒƳƒ tƒnƒ áamá ayoxí Saroniyi riniŋƳpimi ŋweagfáyƒ tƒnƒ omí siŋwí e niw+n+ro nání níkinimóniro Ámináo tƒámini dƒnƒ wíkwírogfawixiní.

Pitao uráná Tabitaí wiápƒnimeanƒ nánirini.

³⁶ Anƒ yoƒ Jopayi riniŋƳyo apixí Jisasomi xƒdarinƒ wí —Í xegí yoƒ Tabitaírini. Girikiyƒ pƒné tƒnƒ Dokasírini. Í kikiƒá bi mé aninƒ miní áamá uyípeayƒ imónigfáyo nání ayá niwian+rí nání sanƒ nurápa warinirini. ³⁷ Í Pitao siní Ridayo ŋweanáná simixƒ niweri peninigiŋi. Péagi piyími píraninƒ igfá nearo anƒ awawá ikwíróniŋƳyo seáyí émi nitimáná ³⁸ “Pitao anƒ yoƒ Ridayo ŋwean.” rinarinagfá arfá niwiro Jopa anƒ apimi dání anwi e enagí nání Jisasomi xƒdarigfáyƒ wigí waúmí urowáraná awau nuri wauní rixinƒ re urigfisisiní, “Joxí nene tƒnƒ e nání bei. Siní mepaní.” uríagfí ³⁹ Pitao niwiápƒnimeámi awau tƒnƒ ni biro anƒ e rémóaná ayí anƒ awawá seáyí émi ikwíróniŋƳwámi nání

nipemeámi nipeyiro apixí aní imónigfíwa xfo roŋe aŋwí e éƒ nírómáná ŋwí nearo rapirapí aikí amipí níní í síní wíyí t́níní nḡwearíná imixagípi síwá nḡwia waríná ⁴⁰ Pitao ayo “Wáƒmi nání peyeápoyí.” nurowárimáná xómíŋí nḡyíkwirí Gorixomí yaríŋí nḡwimáná apixí piyí wenf́míní nḡkínímónírí re uríŋínigíní, “Tabitaíxí, wiápínímeaí.” uráná re eníŋínigíní. Í ríxa síŋwí noxoarí Pitao ŋweaŋagí nḡwínírí sá wíráríníŋe dání nḡwiápínímeaí éƒ ŋweaŋínigíní. ⁴¹ Nḡwiápínímeaí éƒ ŋweááná Pitao ímí wéyo fá nḡxírímáná nḡmḡeyoarí áamá Gorixoyá imónigfáyo t́níní apixí aníwami t́níní ení ŕaiwá nurírí ríxa f́wiapáná í ámí síŋí úagí nání ayo ḿníní winíŋíní. ⁴² Pitao e éƒpi nání áamá aŋí Jopayí ríníŋe nḡmíní ŋweagfáyí arf́á nḡwiáríroná obaxí wí Ámínáomi díŋí nḡwíkwíróa ugf́awixíní. ⁴³ O śfá ayá wí Jopa nḡweríná áamá wo t́níní — O xegí yoƒ Saimonoyí ríníŋoríní. Burímákau wará ení eri yeáyí imíxírí yaríŋoríní. O t́níní ŋweaagf́ríní.

10

Aŋf́nájí wo Koniriasomí síŋání urónapíŋí náníríní.

¹ Aŋí yoƒ Sisariayí ríníŋíƒpimí áamá wo — O xegí yoƒ Koniriasoyí ríníŋoríní. ÉmáƳí porisí símíŋí nḡwíníro axe gwí mónígf́á Itariyí ríníŋíyo seáyí e imóníŋíƳí woríní. ² “Gorixomí píráníŋí ouxf́dímíní.” nḡyaiwirí aníŋí miní yaríŋoríní. O t́níní áamá xegí aŋíyo ŋweagfáyí t́níní Gorixo nání wáyí nḡwiníro nání Judayí

uyípeayíyo sanjé urápayiri nígwé mǎnǎ wíayiri yarínjorǎnǎ. Ínǎnǎ Gorixomǎ xwíyǎfǎ rǎrǎmǎ wíayarínjorǎnǎ. ³ O sǎfǎ wíyimǎ 3:00 p.m. imónǎnjǎnǎ orǎnjǎ wǎnarǎfǎnǎ anǎfnajǎ Gorixoyǎ wo nǎwímearǎ re urǎnjǎnigǎnǎ, “Koniriasoxǎnǎ!” urǎfagi ⁴ o sǎnjwǎf agwǎf nǎwǎnǎrǎnjǎsǎnǎ sǎrǎf nǎpǎkǎnǎrǎf re urǎnjǎnigǎnǎ, “Ámǎnǎoxǎnǎ, pǎrǎnǎ?” urǎfagi anǎfnajo re urǎnjǎnigǎnǎ, “Gorixoxwíyǎfǎ joxǎ rǎrǎmǎ wíayarǎnjǎpǎ arǎfǎ sǎrǎf uyípeayíyo sanjé nurǎpǎrǎfǎnǎ mǎnǎ wíayarǎnjǎpǎ sǎnjwǎf ranǎrǎf nerǎf nǎnǎf yayǎf wǎnarǎnjagi nǎnǎf nǎrowǎrǎnǎpǎnjǎ. ⁵⁻⁶ Agwǎf joxǎ ámǎ wo Saimonoyǎ rǎnǎnjǎomǎ —O xegǎf yǎf bǎ Pitaorǎnǎ. O ámǎ burǎmǎkǎú warǎf enǎf erǎf yeáyǎf imǎxǎrǎf yarǎnjǎf Saimonoyǎ rǎnǎnjǎoyǎ anǎf rawǎrawǎ imǎnjǎpǎf tǎnǎf mǎrǎnǎnjǎwǎmǎf njweantǎ. Omǎf wǎrǎmǎiapǎrǎf nǎnǎf Jopa nǎnǎf ámǎf wǎmǎf urowǎrǎf.” ⁷ Anǎfnajo e nurǎmǎf úǎnǎf Koniriasoxegǎf anǎfwǎmǎf omǎnjǎf wǎiarǎgǎfǎyǎf wǎúmǎf “Eǎnǎf.” nurǎrǎf sǎmǎnjǎf wǎnarǎnjǎf xǎfo tǎnǎf anǎnjǎf mǎnǎf emearǎnjǎf womǎf enǎf —O “Gorixomǎf pǎrǎnǎnjǎf ouxǎfǎdǎmǎnǎf.” nǎyǎiwǎrǎf anǎnjǎf mǎnǎf yarínjorǎnǎ. Omǎf enǎf “Eǎnǎf.” nurǎrǎf awǎmǎf ⁸ amǎpǎf nǎnǎf anǎfnajo urǎfǎpǎf nǎnǎf repǎyǎf nǎwímǎnǎf Jopa nǎnǎf urowǎrǎnjǎnigǎnǎf.

Pitao ikwǎkwǎf nǎyǎrǎrǎf wǎnǎnjǎpǎf nǎnǎrǎnǎf.

⁹ Sá wegǎfǎwa wǎfǎpǎf tǎnǎf nǎwǎiapǎnǎmeámǎf nuro nuro sǎnǎf óf e nurónǎf Jopa tǎnjǎf e anǎwǎf e rémoanǎro yarǎfǎnǎf Pitao ikwǎwedǎf imónǎnjǎnǎf Gorixomǎf xwíyǎfǎf rǎrǎmǎf wímǎnǎrǎf nǎnǎf anǎf xǎfo wǎarǎnjǎwǎmǎf wǎíwǎfyo nǎxéga nǎpeyǎrǎf anǎf rǎwǎf seáyǎfyo ikwǎrónǎnje dǎnǎf e yarǎfǎnǎf ¹⁰ agwǎf

wíagɪ “Aiwá onimɪni.” niwimóniri aí ayí aiwá sinɪ riyaɪmɪ yarɪná ikwɪkwɪ niyárirɪ ¹¹ wenɪɲɪ yánfɪyɪ winɪɲɪnigɪni. Anɪnamɪ dánɪ óf ninimáná rapirapɪ xwé wúnɪɲɪ imónɪɲɪ bi mɪdánɪ biaú mɪdánɪ biaú fá nixirɪmáná xwɪáyo nánɪ awayini nɪmamówára wepɪnɪnarɪɲagɪ niwinɪri ¹² rɪxa xwɪáyo ikwiárɪnáná wenɪɲɪ éyɪ winɪɲɪnigɪni. Naɲwɪ xwé xixegɪni tɪni amɪpɪ agwɪ tɪni napéa warɪɲɪpɪ tɪni ɪɲɪ xixegɪni tɪni iwáɪpimɪ wenagɪ winarɪná re enɪnigɪni. ¹³ Xwɪyɪfá bi nɪrɪnénapɪri re urɪɲɪnigɪni, “Pitaoxɪni, niwiáɪɪnimeari naɲwɪ apɪ nɪpɪkirɪ nei.” urɪagɪ aí ¹⁴ Pitao re urɪɲɪnigɪni, “Ámɪnáoxɪni, aga oweoi. Naɲwɪ Judayene ɲwɪ ikaxɪ eánɪɲɪpimɪ dánɪ ‘Nwɪárɪni.’ rɪnɪɲɪpɪ, ayá nɪninɪri piaxɪ neánɪpaxɪ imónɪɲɪpɪ sinɪ mɪnɪfáonɪ enagɪ nánɪ joxɪ nɪrɪfɪpɪ wí emiméni.” urɪagɪ ¹⁵ xwɪyɪfá ámi bi re rɪnénapɪɲɪnigɪni, “Gorɪxonɪ rɪxa ‘Nwɪá mimónɪni.’ rárɪfɪpɪ nánɪ sinɪ dɪɲɪ re mɪyaiwipani, ‘Nɪnɪrɪnáyɪ, sinɪ ayá nɪninɪri piaxɪ neánɪpaxɪ imónɪɲɪpɪrɪfani?’ mɪyaiwipani.” rɪnénapɪɲɪnigɪni. ¹⁶ Pitao sinɪwɪ winɪri arɪfá wirɪ éfɪpɪ axɪpɪ biaú bi niwinayimáná enáná re enɪnigɪni. Iwáɪpɪ apaxɪ mé nɪpeyiri anɪnamɪ aínɪɲɪnigɪni.

¹⁷ Pitao ikwɪkwɪ niyárirɪ winɪfɪpɪ nánɪ “Pí nánɪ rɪfá winɪfɪni?” niyaiwirɪ ududɪ ayá wí nikárɪga warɪná re enɪnigɪni. Ámá Koniriaso xɪo tɪɲɪ e nánɪ wáƒ uowárɪfáwa anɪ wíyo Saimonoyá anɪ nánɪ yarɪɲɪ niwiéra nɪbimáná rɪxa ákɪɲá fwi e nɪrónapɪro ¹⁸ rɪfaiwá re rɪgɪawixɪni, “Ámá Saimono ámi yoƒ bi Pitaoyɪ rɪnɪɲo re rɪɲweani?” rɪfaiwá e rarɪná ¹⁹ Pitao ikwɪkwɪ niyárirɪ mɪkɪpɪ

nánì “Pí nánì rfa winfìni?” niyaiwiri dñf e pikinarfna Gorixoyá kwíyfpì omì re urìnjìniḡìni, “Arfá ni. Ámá waú wo joxì símeanìro nánì pfa siarìñoi. ²⁰ Wigf dñfyo dánì marfái, niwanìñonì awa joxì siriménapfri urowárenapfá enagì nánì joxì niwiápfni meámi niwepfni rì dñf obìbaxf ‘Pí nánì rfa yarìnjìni?’ mimó anani awa tñni nìkumìxìni rì nawìni úpoyì.” urfagi ²¹ Pitao awa rogfe nánì niwepfni rì re urìnjìniḡìni, “Arfá nípoyì. Ámá soyfne pfa yarìḡfo, ayf nionì nánì yarìñoi. Soyfne pí nánì bfoyfnerìni?” urfagi ²² awa re urìḡfawixìni, “Koniriaso —O porisf 100 imónìḡfáyo seáyì e wimónìñorìni. Ámá wé rónìño nimónìri Gorixomi wáyf wiarìñorìni. Dixf Judayf nñni ‘O ámá nañorìni.’ rarìḡforìni. Omì anfnajf wo re urénapìnjìniḡìni, ‘Joxì xwíyfa o rìrìnfápfì arfá wirfa nánì omì wirìmiaupfri nánì dixf wamì urowárei.’ urénapìnjf nánì bfwáonerìni.” urfagfa ²³ Pitao “Anani nfwiapìro nionì tñni sá oweaneyì.” urìnjìniḡìni.

Pitao Koniriasoyá aniwámi nánì ufj nánìrìni.

Sá weño wfápi tñni niwiápfni meari awa tñni nuróná ámá Jopa dñf Jisasomi dñf niwìkwfìro nánì xexìrì meá imónìḡfáwa tñni nawìni nuro ²⁴ ófmì sfá wiyi wegfa wa niwiápfni meámi warfna Koniriaso xegf xexìrì meáyf tñni xegf nìkumìxìni rì emearìḡfáyf tñni awì neaárìmána wenìnjf nerì ñweañána Pitao anf apimì Sisariayf rìnjìpimì nìrémorì ²⁵ anf Koniriasoyáiwámi páwimìni rì éyf o Pitao tñni nerì meánìrìnfá oyá síkwf tñf e nìpìkìni meari mìnj xwíayo

ikwíronjínigíní. ²⁶ E éagi aiwí Pitaó omí ár'wí numearí re uríjínigíní, "Joxí níwiápínimeari éf roí. Nioní ení sa áamá wonríní." nurírí ²⁷ o t́níní xwíy'fá nírínrí nerímeánímí nípáwiríná áamá obaxí awí neáníro ñweañagfá níwínrí ²⁸ re uríjínigíní, "Judayene re rínaríñwápi nání émáy'né xamíñy'f'né ení níj'fá imóníñoí, 'Nene émáy'f t́níní gwiaumf níwínranénáraní, xwíy'fá níñwearanénáraní, apimí dání negf ñw'f ikaxf rínaríñwápipí wiaákiaríñwíní.' E rínaríñwápi nání xamíñy'f'né níj'fá imóníñoí. E nerí aí Goríxo nioní re oyaiwinírí oríñá nípárinjínigíní, 'Émá'y'f aí wo t́níní gwiaumf miní'paxf mimóníní.' E oyaiwinírí oríñá nípárinj'f éñagi nání 'Émá'y'f t́níní gwiaumf níwínríná píaxf eání'paxf'ríní.' wí s'íní rí'paxonímaní. ²⁹ Goríxo síwá éñíj'f níf éñagi nání áamá rowa nioní níwímeaníro báná nioní urakímíní wí murí sa arfá níwírí númí bíanigíní. Ayínání yaríñf bí oseaimíní. Pí nání níwímeá'foníríní?" uríagi ³⁰ Koniriaso re uríjínigíní, "Nioní agíná ayímíní sí'ápi t́níní x'xéní reyáíná 3:00 p.m. imóníñáná añf riwámí dání Goríxomí xwíy'fá rírím'f wiarf'ná re éñjínigíní. Áamá rapírapf xwínf'fá eaaríñf yíníñf wo nírónapírí ³¹ re níwínjínigíní, 'Koniriasoxíní, joxí Goríxomí yaríñf wiaríñf'pí arfá sirí joxí áamá uyípeayíyo arírá wíayaríñf'pí síñw'f ranírí nerí nání yayf wínaríñagi nání nírowárénapíñoí. ³² Agwí joxí áamá wo Saimonoyí ríníñomí —O xegf yo'f bí Pitaoríní. O áamá burímákaú wará éñf erí yeáy'f imíxírí yaríñf Saimonoyí ríníñoyá añf rawírawá imanj'pá t́níní míríníñiwámí ñweantí.

enɔpɔ wone sɔhwɔ wɔnaronhwáone riwonerɔnɔ. Omɔ nɔpɔkiróná yoxáyoye yekwɔroárfagfa aɔ ⁴⁰ sɔ́á wɔyaú wɔyi nórimáná enáná Gorɔxoyá dɔɔɔyo dánɔ nɔwiáɔpɔnɔmearɔ áamá sɔhwɔ anigɔe dánɔ sɔɔánɔ wimónɔɔnigɔnɔ. ⁴¹ Gɔ́ áamá Judayɔ nɔnɔ sɔhwɔ anigɔe dánɔ marfáá, áamá Gorɔxo eníná dánɔ sɔhwɔ wɔnaronfɔrixɔnɔrɔ neaeyíronɔone —None o xwáɔpáyo dánɔ nɔwiáɔpɔnɔmeámáná enáná o tɔnɔ iniigɔ nɔrane aiwá nɔrane enhwáonerɔnɔ. Noneyá sɔhwɔ anɔhwáe dánɔ sɔɔánɔ nɔneaimónɔrɔ ⁴² sekaxɔ re nearɔɔnigɔnɔ, ‘Soyɔné nionɔ nánɔ áamáyo wáƒ urɔmero “Áamá sɔɔɔ ɔweagfáyo tɔnɔ rɔxa pegfáyo tɔnɔ nɔyonɔ áwɔnɔ e nɔweámáná wigɔ yarɔgɔfáɔ eyeyíromɔ enfa nánɔ Gorɔxo rɔpeaɔ, ayɔ orɔnɔ.” Áwanɔ e urɔmero éfɔrixɔnɔ.’ ⁴³ E nearɔɔo nánɔ wɔ́á nearókiamoogfá nɔnɔ re nearagfɔrɔnɔ, ‘Áamá omɔ dɔɔɔ wɔkwɔrófáyɔ nɔnɔ xɔo wiɔɔpimɔ dánɔ Gorɔxo ananɔ yokwarɔmɔ wiɔɔɔnɔrɔnɔ.’ nearagfɔrɔnɔ.” urɔɔnigɔnɔ.

Émáyo Kwíyɔ Gorɔxoyáɔ wáɔnɔɔnɔ nánɔrɔnɔ.

⁴⁴ Pitao xwíyɔ́á aɔ sɔnɔ nura warɔná re enɔnigɔnɔ. Áamá xwíyɔ́á o rarɔɔnɔpɔ arfá wiarɔgɔfáyo nɔyonɔ kwíyɔ́ Gorɔxoyáɔ wáɔnɔɔnɔnɔ. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kwíyɔ́ Gorɔxoyáɔ wáɔnáná Judayɔ Jisasomɔ dɔɔɔ wɔkwɔroarɔgɔ́á Pitao tɔnɔ bɔ́áyɔ wenɔɔnɔ éfáyɔ wɔnɔgɔfawixɔnɔ. Xwíyɔ́á arfá wiarɔgɔfá tɔyɔ rɔxa pɔné xɔxegɔnɔ ayɔ majfá imónɔgɔfáyɔ rɔro Gorɔxomɔ seáyɔ e umero yarɔɔagfá nɔwɔnɔro nánɔ re yaiwigɔfawixɔnɔ, “Gorɔxo xegɔ kwíyɔ́ émáyo sɔpɔ́ mɔwɔ́ nene xwé ayá wɔ neaiapɔnɔpa ayo enɔ anfá axɔpɔ rfa wiarɔnɔ?” nɔyáiwiro

ududf níkáriga warfná Pitao re uriniginini,
 47 “Ámá kwíyá Gorixoyáƒ wainíí tiyí iniigí tñi
 wayí meapaxí mimóninoti.’ go rininoti? Oweot,
 kwíyáƒ nene neaaininipa axíƒ wainíí enagi
 nání ámá wo e ríƒpaxí mimónini.” nuriri 48 sekaxí
 re uriniginini, “Ámá tío Jisasi Kiraisomi dñí
 wíkwíroarinagí nání wayí umeaipoyi.” uráná
 ayí “Joxi nene tñi sá ámi wini re onweaneyi.’
 neaimónarinini.” urigíawixini.

11

*Pitao Koniriasoyá aniwámi eníƒi Jerusaremi
 dání áwaní uriníƒi nánirini.*

1 Wáƒ wurimeiarigáƒáwa tñi ámá Jisasomi
 dñí níwíkwírooro nání xexirímeaininí imónigíá
 Judia piropenisíyo wí e wí e nweagíáyí tñi
 xwíyáƒ ríƒi rinarinagi aríá níwiro “Émáƒ
 eni Gorixoyá xwíyáƒ aríá níwiro dñí
 wíkwírogíarinini.” rinarinagi aríá níwiro
 nweanáná 2 Pitao Jerusaremi nání níyiri
 rémóáná xegí Judayí wí —Ayí Jisasomi dñí
 níwíkwírooro aiwi re rarigíáyirini, “Émáƒ
 Jisasomi dñí níwíkwíroróná iyí símí sío
 níwákwiníro nene imóninwápa nimóniróná,
 ayí ananirini.” rarigíáyirini. Ayí wí Pitaomi
 míxí nuriro 3 re urigíawixini, “Joxi pí nání
 negí yarínwáƒi ogámí nerí émáƒ, iyí símí
 sío níwákwinípa egíáyí tñi gwiaumí niniri
 nawini aiwá niniginini?” uríagíá aí 4 Pitao xámi
 imóníe dání repíyí níwiéra nurí nurenwípeá
 nurfná re uriniginini, 5 “Nioni aní yoí Jopayo

ninweari Gorixomi xwiyfá ririmf n#wirfná ikwfkwf niyáririri oriñá n#páraná wenin#f yánfáyf w#n#ñanigin#. Rapirapf xwé wúnin#f imónin#f bi m#dáni biaú m#dáni biaú n#xir#máná an#namí dáni awayin# nimamówáriga weaparin#agí n#w#n#r# nion# tñf e ikwiár#nénapáná ⁶ rapirapf iwáf in#ñúmi píranin#f sñw# ow#n#m#n#r# in#m# sñw# agw# w#n#fáyf w#n#ñanigin#. Nanw# áamá iw#f mearigfáyf tñni say#f tñni agw#f tñni níropéa warin#f#f tñni in#f tñni in#m# wen#agí n#w#n#r#fná ⁷ an#namí dáni xwiyfá re rinénap#agí arfá win#anigin#, ‘Pitaoxin#, n#wiápf#n#meari nanw#f ap# n#p#kir# ne#.’ n#r#fagí arfá n#wiri# aí ⁸ nion# re urin#anigin#, ‘Ámináoxin#, am#pí “N#wfárin#.” r#n#ñ#f#p#, n#n#r#fná piax#f eán#pax#f imónin#f#p# s#n# iwam#fó g#g#f bi méáon#r#n#. Aga wí n#m#mé#n#.’ ur#fagí aí ⁹ xwiyfá an#namí dáni rinénap#f#p#f amí bi n#r#nénap#r# re n#r#nénap#ñ#nigin#, ‘Gorixon# r#xa “N#wfá mimónin#.” rár#f#p#f nán# jox#f s#n#f d#ñ#f re m#yaiwipan#, “N#n#r#fnáy#f, s#n#f ayá n#n#n#r#f piax#f neán#pax#f imónin#.” m#yaiwipan#.’ Xwiyfá e n#n#r#nénap#máná ¹⁰ xwiyfá ap#f ax#f#p#f biaú bi n#n#r#nénap#máná ír#r#wáf#p#f amí an#namí nán# m#xeánénap#n#ñ#nigin#. ¹¹ M#xeánénapáná axíná re en#nigin#. Áamá waú wo —Awa Sisaria dáni nion# tñf e nán# uowáfáwarin#. Awa an#f none wearin#wáiwámi rémónap#igfawixin#. ¹² Rémonapáná kwíy#f Gorixoyá#p#f re n#r#ñ#nigin#, ‘Jox#f awa tñni anan#f u#. Awa tñni nawín#f nuróná d#ñ#f k#k#mí nimóga nur#f “Pí nán#f áamá rowa tñni warin#n#f?” m#yaiwipan#.’ n#r#fagí nion# tñni áamá Jisasom#f d#ñ#f n#w#k#w#f#roro nán#f

nirixímeá imónigfá wé wúmi dánf wo rowa tñni nurane áamá nionni nánni urowárenapfóyá aniwámi páwíáná ¹³ o xegf anfyo anfnajf wo sñjání niwimóniri urinfpí nánni repiyf nineairi re neariniginini, ‘Anfnajo re nirfiniginini, “Dixf áamá wa Saimonomi —Oyá yof bi Pitaorini. Omi wirimiaufrí Jopa nánni urowarei.” niniriri ¹⁴ re nirfiniginini, “Xwiyfá o nibiri ririnfpí joxi tñni áamá joxiyá aniwámi wearigfáyf tñni arfá wiprfápipimi dánni Gorixo yeáyf seayimixemeanfárinini.” Anfnajo e nirfiniginini.’ nearfagi ¹⁵ nionni xwiyfá iwamfó uréwapiyarfná re eniginini. Kwíyf Gorixoyápi nene xámi nineaimearfná neaaininfpá ayo eni axfpi waíniniginini. ¹⁶ Axípi waínfagi niwiniri xwiyfá Ámináo nearagf rípi nánni dnf niróniniginini, ‘Jono iniigf tñnini wayf seameafagi aiwi Gorixo seyfné xegf kwíyípi tñni wayf seameainfárinini.’ rinfpí nánni dnf niróniniginini. ¹⁷ Gorixo nene Áminá Jisasi Kiraisomi dnf niwíkwírómáná enáná xegf kwíyípi anfá neaiapinfpá áamá ayo eni axfpi wíagi nánni ‘Nionni Gorixo xegf dnfyo dánni yarinfpi pfrf urakipaxorini.’ ríseaimónarinini?’ urfagi ¹⁸ awa xwiyfá Pitaó urípi píraninfpí arfá niwiro omi ámi xwiyfá bi murf Gorixomi seáyf e numeróná re rigfawixini, “Gorixoyá dnf tñni émayf eni wigf fwf yarigfápi rfwíminni nimamoro dnf niyiminf imóninfpí meapaxf imóninfpí.” rigfawixini.

Adiokf ηweáyf wí Jisasomi dnf wíkwíróáná imóninfpí nánirini.

19 Xámi Sitipenomi nɪpɪkiróná Jisasomi dɪŋf wɪkwɪroarigfáyo xeanɪŋf nɪwikáɪro xɪdɪxɪdowárɪ éagɪa émáyɪ aŋf mɪnɪ numi-amoróná wɪ xwɪá rawɪrawápámi eŋfɪ xegɪ yoɪ Pinisia ŋwearo wɪ pɪrɪŋwɪ Saipɪrasi rɪnɪŋfɪyimi ŋwearo wɪ aŋf bɪ xegɪ yoɪ Adioki ŋwearo neróná xwɪyɪá Gorɪxoyápi émáyo muréwapɪyɪ wigɪ Judayoni nuréwapɪya nuro aɪ ²⁰ wigɪ wa pɪrɪŋwɪ xegɪ yoɪ Saipɪrasi dánɪ xɪrɪgɪáyɪ tɪnɪ aŋf yoɪ Sairini dánɪ xɪrɪgɪáyɪ tɪnɪ Adioki nɪrémoro wáf nurɪmeróná émáyo enɪ xwɪyɪá Ámɪná Jisaso nánɪ yayɪ winɪpaxɪpɪ nura emegɪfawixɪnɪ. ²¹ E yarɪná Ámɪná Gorɪxo dɪŋf ukɪkayori eŋf sɪxɪ weámɪxɪrɪ yarɪŋagɪ nánɪ ámá obaxɪ wigɪ ŋwɪá nánɪ yarɪgɪápi arɪá nɪkeamoro Ámɪnáo tɪámɪnɪ nɪkɪnɪmónɪro dɪŋf wɪkwɪrogɪfawixɪnɪ.

²² Ámá Jerusaremi dánɪ Jisasoyá sɪyɪkɪ imónɪgɪáyɪ xwɪyɪá rɪpɪ rɪnarɪŋagɪa arɪá nɪwɪro “Adiokiyo émáyɪ obaxɪ Jisasomi dɪŋf wɪkwɪroarɪŋoi.” rɪnarɪŋagɪa arɪá nɪwɪro nánɪ Banabasomi Adioki nánɪ uowárɪagɪa ²³ o nurɪ aŋf apimi nɪrémori wɪnɪŋnɪgɪnɪ. Gorɪxo émáyo wá nɪwianɪrɪ ayo wimɪxarɪŋfɪpɪ nɪwɪnɪrɪfná dɪŋf nɪfá nɪwɪnɪrɪ eŋf rɪrémɪxɪ nɪwɪrɪ re urɪŋnɪgɪnɪ, “Gorɪxomi wɪ rɪfwɪ mumó anɪŋf mɪnɪ ayá tɪnɪ xɪdɪrɪxɪnɪ.” urɪŋnɪgɪnɪ. ²⁴ O ámá nanɪ yarɪŋo imónɪrɪ Gorɪxoyá kwɪyɪpɪ ayá wɪ sɪxɪ wɪnɪrɪ Jisasomi dɪŋf ayá wɪ wɪkwɪrorɪ yarɪŋo eŋagɪ nánɪ e urɪŋnɪgɪnɪ. Ámá obaxɪ Ámɪnáomi dɪŋf wɪkwɪrófáyɪ axɪnɪŋf nɪmónɪro nɪkumɪxɪga warɪŋagɪa ²⁵ Banabaso Soro nánɪ pɪá emɪnɪrɪ

añƒ yoƒ Tasasi nání nuri ²⁶ apimi ηweaηagi nɪwɪnɪrɪ nɪwirimeámi bɪíwaú nawínɪ Adiokiyo nɪηwearíná áamá e dájƒ Jisasoyá siyikɪ imónigfáyƒ tɪnɪ awí neányiro obaxɪ wíyo nurewapɪya nuríná xwiogwɪ wo awaúmi e múronɪnigɪnɪ. Adiokiyo e íná dání áamá wí áamá Jisasi Kiraisomi uxɪdarigfáyƒ nání yoƒ Kirisitenɪyɪ iwamfó wɪrɪgɪárɪnɪ.

²⁷ Íná wáƒ rókiamoarigfá wa Jerusaremi pɪnɪ nɪwiárɪmɪ Adioki nání nɪweapɪro ²⁸ wigɪ wo Agabasoyɪ rɪnɪηo éƒ nɪrorɪ Gorɪxoyá kwíyɪyo dání wáƒ nurókiamori re urɪnɪnigɪnɪ, “Aiwá nání xwáƒ tɪyo nɪyonɪ aga dɪwɪ ayá wí ikeamónanɪwárɪnɪ.” E urɪnɪpɪ Romɪyɪ mɪxɪ ináyƒ Kirodiasoyɪ rɪnɪηo menweaηáná dɪwɪ apɪ ikeamónɪagfá nání ²⁹ Jisasomi xɪdarigfáyƒ wonɪ wonɪ xixegɪnɪ nɪwipaxɪ imónɪηɪpa wigɪ dɪnɪ re yaiwigɪawixɪnɪ, “Negɪ nɪrɪxɪmeá Judia pɪropenisɪyo ηweagfáyo arɪrá wianɪwá nání nɪgwɪ apɪ apɪ nɪtirane wiowárɪwanɪgɪnɪ.” nɪyaiwiro ³⁰ xixenɪ e nero nɪgwɪ awí eáƒapɪ Banabaso tɪnɪ Soro tɪnɪ awaú nɪmeámi nuri Jisasoyá siyikɪ imónigfá Jerusaremi ηweagfáyo wipenweagfáwamɪ mɪnɪ wipɪsɪfɪ nání wiowárɪgɪawixɪnɪ.

12

Mixɪ ináyƒ Xeroto Jemisomi pɪkɪrɪ Pitaomi gwɪ uyirɪ enɪ nánɪrɪnɪ.

¹ Íná Judayɪ mɪxɪ ináyƒ Xeroto Jisasoyá siyikɪ imónigfáyƒ wíyo rɪkɪkɪrɪfó wikárɪnɪ nání ɪá nɪxɪrɪrɪ ² porisɪ wamɪ uráná kirá tɪnɪ Jonomi xɪráo Jemisomi pɪkɪgɪawixɪnɪ. ³ Jemisomi

píkíagfa nání Judayf yayf yaríṅagfa níwíníri Xeroto sipí ámí bí nerí re eṅínigíní. Pitaomí ení íá xíríṅínigíní. Sífá Pitaomí íá xíríṅíyí t́ṅíná Judayf Goríxo eṅíná múronṅpí nání d́ṅf mopírí nání bisíkerfá yisf mayf úrapí nimíxíro narígfíná omí Xeroto íá xíríṅínigíní. ⁴ Omí íá níxírímáná re yaiwíṅínigíní, “Sífá Aṅfṅajo Neamúroagoí ríníṅf ríṅf ríxa pwéáná omí gwf aṅfyo dání nimíxearí ámá ńń sṅwí aníṅfe dání xwíríxí numeri píkímíṅíní.” níyáiwírí gwf aṅfyo níṅwírárírná porisf awí eáníṅfá biaú biaú xíxegíní waú waú awí mearoayipírí nání wáríṅínigíní. ⁵ E wáráná Pitaomí gwf aṅfyo awí mearoaríṅagfa aí Jisasoyá síyíkí imóníṅfáyf Goríxo omí arírá owiníníri aníṅf minf arfá rfá wé yaríṅf níwíera ugfawixíní.

Aṅfṅajf wo Pitaomí gwf aṅfyo dání míxearf nánírní.

⁶ Sífá Xeroto “Ayimí omí nimíxearí ámá sṅwí aníṅfe dání xwíríxí uméímíṅíní.” yaiwíṅíyí síní wífá móníṅáná Pitao senfá wíríkaú níyárínímáná áwínímí sá weṅáná porisf waú mídmídmání ṅwearí wa gwf aṅf ówanf níyárímáná bíaríwámí dání awí roro eṅáná re eṅínigíní. ⁷ Ámínáoyá aṅfṅajf wo níronapírí gwf aṅfyo wífá ókíaráná Pitaomí míwíyo saiwíárf wimíníri nání ayíṅwí núrórí re uríṅínigíní, “Joxí aṅfíní wíápfínímeat.” uráná re eṅínigíní. Senfá arfíkaú xegf wéyo dání íkweámioaṅínigíní. ⁸ Senfá arfíkaú íkweámioáagí aṅfṅajo ámí re uríṅínigíní, “Díxí areríxí yíníri síkwí sù yíníri eí.” nurírí o ríxa e éáná re uríṅínigíní, “Díxí iyfá níkfíyínímí

nixídei.” uríagí ⁹ gwí aṅf awámi dání omi númi nipeyeari númi nuríná “Aṅfínajo niri xwiyí fá níriri yariṅfípi, ayí nepa rífa niarini?” miyaiwí “Sa oriṅá rífa winiṅini?” niyaiwirí ¹⁰ awaú porisí xfo tíṅf aṅwi e awí rogíawami múrori jífami awí rogíawami eni múrori nemáná ákiṅá ówanf ainixí tíni imixiniṅfínami —Anami píní nīwiárimí nipeyearíná gwí aṅfyo píní nīwiárimí ríxa aṅf apí ikwíróniṅfípimi emearigfánarini. Ana tíṅf e rémóáná re eṅinigiṅni. Xegfípi fkwímniṅinigiṅni. Xegfípi fkwímniáná nipeyeari óf wiyimi nuríná re eṅinigiṅni. Aṅfínajo ríxa píní nīwiárimí úáná ¹¹ Pitaó xegfí dṅf fá nixíriri re riniṅinigiṅni, “Ámináo nioni éf nīmínimniri nání xegfí aṅfínajo nurowárenapiri Xeroto ‘Gf eṅf eániṅfyo dání e wikárfimigiṅni.’ yaiwiaríṅfípi pírí urakiri gf Judayí ‘Xeroto omi e wikárfwinigiṅni.’ niyaiwiro dṅf wikwímoarigfápi pírí urakiri neri gwí aṅfyo dání nīmíxeáonrfáni? Oyi, e níonirini.” riniṅinigiṅni. ¹² Dṅf e fá nixírímo aṅf apíxí Mariaíyi riniṅf wiyá —Ími xewaxo Joni Makorini. Omi xínái Mariaíyi riniṅiyá aṅf iwámi nání nurí ámá obaxí aṅiwámi awí neánárimáná Goríxo xfomi arírá owininiri nání yariṅf nīwia waríná nírémorí ¹³ ákiṅá fwi mṅde dání iwanf neari ikaxí rimákíáná apíxí wí, aṅf iwámi xínáiniṅf nímóniri omiṅf wiiríṅf wí —Í xegfí yoí Rodáirini. Í iwanf neániri ikaxí rimákínfagi nání gorfaniri sṅwí owinimniri nurí ¹⁴ “Goxirini?” nuriri Pitaoyá maṅf umiṅínfagi nání dṅf nífá wíagi re eṅinigiṅni. Xámi ówanf mīwíkwíomeá aṅfni nurí ayá tíni re uriṅinigiṅni, “Pitaó ákiṅá

ówanj̄yo b̄fariwám̄ini dán̄i b̄iraiwo ron̄i.” ur̄fagi¹⁵ áamá aȳf re ur̄igfawix̄ini, “Jíxi xaxá neri rariñ̄ini.” ur̄fagfá aí í ax̄p̄i ar̄fki ámi b̄i t̄ni urar̄fná aȳf re urayigfawix̄ini, “Pitaoyá an̄ijnajo r̄fa ron̄i?” urayar̄ñagfá aiwi¹⁶ Pitaos̄ini ówanj̄ iwanj̄ near̄i ikax̄f r̄imákiar̄ñagi aȳf nuro ówanj̄ n̄fkwiro w̄in̄igfawix̄ini. Pitaos̄i riwo ron̄agi n̄iw̄n̄iro d̄ñj̄ n̄iyága úagfá aí¹⁷ Pitaos̄i aȳf xw̄iyfá m̄ir̄ipa oépaȳn̄ri wé ówanj̄ nuyimáná Ám̄ináon̄i w̄iiri gw̄f an̄j̄yo dán̄i n̄imeám̄i nupeyearfná éfp̄i nán̄i rep̄ȳf n̄wiéra nur̄i re ur̄ñ̄in̄iḡini, “Jemisom̄i t̄ni neḡf n̄rix̄imeá imón̄igfáyo t̄ni nion̄i níf ap̄i nán̄i áwanj̄ ur̄f̄rix̄ini.” nurár̄im̄i n̄ipeyear̄i m̄i nán̄i un̄j̄in̄iḡini.

¹⁸ R̄ixa w̄fá ónáná poris̄f Pitaom̄i awí mearoar̄igfáwa o m̄ñweañagi n̄iw̄n̄iro “Pitaos̄i ar̄ige neri r̄fa un̄oi?” n̄ir̄in̄iro ayá íp̄p̄fá n̄ñw̄ir̄ar̄iga warfná¹⁹ m̄ix̄f ináyf Xeroto Pitaos̄i nán̄i p̄fá néra nur̄i p̄fá n̄imeḡin̄ar̄imáná poris̄f awí mearogfá awam̄i yar̄ñj̄ im̄im̄f n̄iw̄iár̄imáná w̄fami sekax̄f re ur̄ñ̄in̄iḡini, “Awam̄i n̄imeám̄i nuro pik̄ipoȳf.” Sekax̄f e nur̄imo Judia p̄iropen̄s̄fyo p̄fni n̄iw̄iár̄im̄i an̄j̄ yo f̄ Sisaria nán̄i n̄wer̄i e ur̄ñ̄in̄iḡini.

Mix̄f ináyf Xeroto pen̄j̄ nán̄ir̄ini.

²⁰ Xeroto áamá Taia ñweáyo t̄ni Saidon̄i ñweáyo t̄ni wik̄f b̄i on̄imiápi m̄iwón̄f ayá wí wónar̄ñagi wiḡf wí awí neánar̄imáná o ñweañe nán̄i n̄ib̄iro xám̄i Xerotoyá gap̄iman̄f seáyf e imón̄igfá wo t̄ni —O xeḡf yo f̄ B̄iras̄itasor̄ini. O t̄ni xám̄i Xeroto wik̄f wónar̄ñj̄p̄i nán̄i xw̄iyfá nim̄ix̄iro re ur̄igfawix̄ini, “Jox̄i Xeroto wik̄f

neaónariṅƣpɪ náni omi xwiyá n̄neauriyiri piyá neawírii. Amá dixí m̄ixí ináyom̄ s̄imanḡwíyóniṅƣ wur̄n̄igfáyo aiwá b̄í yar̄iḡwáone enagi náni r̄irariḡwini.” uráná o re ur̄iḡniḡiṅi, “Soyíne t̄ni nawíni n̄irorane seauriyim̄f̄arini.” ur̄agi awa wen̄iḡf̄ nero ḡweanáná ²¹ s̄fá Xeroto xwiyá im̄ixin̄fa náni r̄ariḡyi parimóaná o m̄ixí ináyowa yinar̄igfápi okiyá ninimáná xeḡ siá ikwianḡw̄ seáyí e im̄ixin̄iḡnam̄ n̄iḡweari xwiyá r̄ir̄im̄f̄ wiar̄ná ²² amá awí eán̄igfáyf̄ r̄faiwá n̄ir̄ro re rayigfawixini, “Xwiyá api amá woyá m̄ir̄inar̄ini. Api an̄nam̄i dán̄i ḡwá imóniḡf̄ woyaniḡf̄ r̄inar̄ini.” rayar̄ná re en̄iḡniḡi. ²³ Ayí urar̄igfápi náni xewan̄iḡo p̄r̄f̄ n̄irak̄in̄r̄i “Gor̄xom̄ni seáyí e numer̄i r̄poyí.” mur̄pa éagi náni Gor̄xoyá an̄naj̄ wo r̄in̄iḡf̄ wíáná agw̄ ayiḡw̄ nor̄ná piȳf̄ omon̄iḡni.

²⁴ E ner̄i aí xwiyá Am̄ináoyá sur̄m̄a mimóni s̄ni n̄ir̄iḡa nur̄i náni amá obax̄f̄ n̄ikum̄ixiḡa uḡfawixini.

²⁵ Banabaso t̄ni Soro t̄ni awaúmi n̄iḡw̄f̄ r̄ipi neḡf̄ n̄ir̄ix̄meá imóniḡfá Jerusarem̄i ḡweagfáyo m̄ni wíisixin̄r̄i wiowar̄igfápi r̄ixa n̄iyar̄imáná Joni Makomi n̄iwir̄imeámi Jerusarem̄i p̄ni n̄iwiar̄imi ámi Adioki náni yigfawixini.

13

Banabasom̄i t̄ni Sorom̄i t̄ni wáƒ ur̄imep̄is̄f̄i náni n̄ir̄ípearo uowar̄igfá nániḡni.

¹ Jisasoyá s̄iyik̄f̄ imóniḡfá Adiokiyo ḡweáyf̄ wiḡf̄ wa wá rókiamoar̄igfá imóniḡro wa ur̄ewap̄yar̄igfá imóniḡro egfáwa rowar̄ini. Wo

Banabatorini. Ámi wo Simiono xegf yoƒ bi Naijeroyi wriƒgorini. Ámi wo Sairini dánƒ Rusiasorini. Ámi wo Maneyeno —O gapimanf Xeroto tƒni nemeƒná xwé iwiaronorini. Ámi wo Sororini. ² Ayf awi neániro Ámináomi yayf niwiro aiwá ƒwá ƒweanáná kwiyf Gorixoyapi re uriniƒgini, “Banabaso tƒni Soro tƒni nionf awaú e éisixiniri wéyo ía umiraniƒpi xixeni emepisfi nánf nurifpearo uowarfpoi.” urána ³ ayf aiwá ƒwá ƒwearo Gorixomi xwiyfá ririƒmfi wiro néfasána awaúmi wé seáyf e niwikwiarimána uowarigfawixini.

Banabaso tƒni Soro tƒni pirifwá Saipirasipimi dánf wáf urimegfi nánf rini.

⁴ Awaúmi kwiyf Gorixoyapi uowarfagi niweri anƒ yoƒ Serusia riniƒpimi dánf sipixf womf nipiemoániri niƒweámána pirifwá Saipirasi riniƒyimf nánf nuri ⁵ sipixo anƒ yoƒ Saramisiyi riniƒpimi iwiékiniƒmeáná awaú sipixfo dánf nayoari Judayfá rotú anƒ wí e wí e mirinifyo dánf Gorixoyá xwiyfapi wáf nurimeriná Jonf Mako eni sanƒf nurapimeri ⁶ rixa pirifwá miwf midáni dánf midáni nánf wáf nura neméfisána anƒ yoƒ Pepsiyi riniƒpimi niremoro winigfawixini. Ámá ayáf mfkf ikinƒ wo —O Judayf worini. Mimónf wáf rókiamoariniƒf worini. Xegf yoƒ Ba-Jisasoyi wriƒgorini. ⁷ O tƒni ppropenisf apimi dánf pirimiáo —O xegf yoƒ Sejiasi Porasorini. Diniƒf neyírori aumaúmf ininorini. O tƒni nikumixiniri ƒweagfiorini. O anƒf apimi ƒweanagi Banabaso tƒni Soro tƒni

sɨŋwƒ e nɨwɨnɨri wáƒ urimearɨná pɨrimiáo xwɨyá Gorɨxo nánɨ wáƒ rarigɨpɨ arɨá owimɨnɨri awaúmi “Eɨnɨ.” urɨagi aí ⁸ ayáƒ mƒkƒ ikiŋo — Gɨrikɨyƒ wigƒ pɨné tɨnɨ Erimiasoyɨ rɨnɨŋorɨnɨ. O pɨrimiáo Jisasomi dɨŋƒ mɨwɨkwɨropa oenɨri awaúmi xegƒ dɨŋɨyo dánɨ pɨrɨ rakímɨnɨri éagi aiwɨ ⁹ Soro —O xegƒ yoƒ bi Poroyɨ urigɨforɨnɨ. O kwɨyƒ Gorɨxoyápɨ ayá wɨ sɨxƒ wɨnɨŋagi nánɨ ayáƒ mƒkƒ ikiŋomi rɨxa sɨŋwƒ agwƒ nɨwɨnárɨri ¹⁰ mɨxƒ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Oboyá niaíwɨnɨŋƒ imónɨŋƒ roxɨnɨ, áamá wé rónɨŋƒ yarigɨá gɨyƒ gɨyo pɨrɨ urakímɨnɨri yarɨŋoxɨrɨnɨ. Arƒkɨ yapƒ wɨwapɨyirɨ ɨwƒ urápɨri néra warɨŋoxɨrɨnɨ. Ámɨnáo nánɨ nepaxɨŋƒ rɨnɨŋƒpɨ joxɨ anɨŋƒ minƒ yapɨnɨ imorɨréɨnɨ?” nurɨri ¹¹ re urɨŋɨnigɨnɨ, “Agwɨ nionɨ re rɨrarɨŋɨnɨ, ‘Ámɨnáo rɨxa dɨŋƒ rɨkɨkayóagi nánɨ joxɨ sɨŋwƒ nɨsupárɨri sɨá obaxƒ wɨyo sogwƒ sɨŋwƒ wɨnɨrɨámánɨ.’ rɨrarɨŋɨnɨ.” uráná re enɨnigɨnɨ. Agwƒ wɨánɨŋƒ úrárɨri sɨá uyinárɨri éagi nánɨ “Ámá go go wéyo fá nɨnɨxɨrɨri óƒ sɨwá nɨnɨrɨenɨŋoi?” nɨyaiwirɨ áamá nánɨ pɨá emenɨnigɨnɨ. ¹² E éagi pɨrimiáo sɨŋwƒ nɨwɨnɨri Jisasomi dɨŋƒ wɨkwɨronɨŋɨnigɨnɨ. E nerɨ Ámɨnáo nánɨ uréwapɨyarigɨpɨ nánɨ ududƒ nɨwiga uŋɨnigɨnɨ.

Banabaso tɨnɨ Soro tɨnɨ Pisidia pɨropenisɨyo nánɨ nuri Adiokiyo wáƒ urimegɨnɨ nánɨrɨnɨ.

¹³ Poro tɨnɨ nɨkumɨxɨnɨri emearɨgɨíwaú tɨnɨ Peposi pɨnɨ nɨwiárɨmɨ nuro sɨpɨxƒ womɨ nɨpɨxemoánɨro nɨŋweámáná nuro Pabiria pɨropenisɨyo anɨ xegƒ yoƒ Pega rɨnɨŋɨpimɨ

iwiékínimeááná nayoaro e dání Joní Mako awaúmi píní nìwiárími ámi xegí axí Jerusaremí nání úagí aiwí ¹⁴ Poro t́níní Banabaso t́níní awaú Pega nímúrori Pisidia pìropenísíyo aní xegí yoí Adiokiyí ríníñpími nìrémori Sabaráyo Judayíyá rotú aníyo nìpáwiri éfí ñweañáná ¹⁵ ñwí ikaxí eáníñpími bí íá roro wíá rókiamoagfáwa eagfápími bí íá roro nìyárímáná rotú aní iwámí mewegfáwa áamá womí awaú éfí ñweagfíe nání nurowáriro re urígíawixíní, “Re ureí, ‘Negí nìrìxímeá imónígíwagwí, awagwí xwíyífá ení rìrémixí neaipaxí bí enánáyí, ananí nearípiyí.’ ureí.” urowáraná o nurí awaúmi axípi e uráná ¹⁶ Poro nìwiápínímearí wé ówaní nuyimáná re uríñnigíní, “Gí Isìreríyíné t́níní émáyí Gorìxomí wáyí nìwiro nání nene t́níní nawíní awí neánírane Gorìxomí yayí wiaríñwáyíné t́níní aríá nípoyí. ¹⁷ Ñwíá Isìrereneýá aríowéyí uxídagí, o eníná negí aríowamí neyírorí ayí aní mídáníyí nímóníro Isípíyí aníyo ñweañáná oyá díní t́níní sayá nímóga numáná enáná o ení síxí neáníri emímí nìwíwapíya unípi mi dání aní ayo dání nìwirímeámí bíñnigíní. ¹⁸ Nìwirímeámí báná ayí áamá díní meañe nemeróná xwiogwí 40 pwearíná o ayá nurímíxírí wé íá numíxeánfísáná ¹⁹ Kenaníyí aníyo áamá gwí wírí wírí wé wíúmi dání waú apími xwíríá níxíxerí xwíá wigí ñweagfápí nurápírí negí aríowamí mìní winíñnigíní. Apí nìpíní yaríná xwiogwí 450 pweníñnigíní. ²⁰ Gorìxo e nìwííísáná oyá díní t́níní áamá wa aníwá nímónayíro wíá rókiamoagí Samueroyí

riniŋo tŋíná nánì nimeŋweága nibfásaná
 21 negf arfowa Gorixomi re urigfawixini,
 ‘Mixf ináyf neameŋweanf nánì neaimónarini.’
 uráná o Kisomi xewaxo, Soromi —O xiáwo
 írŋo Bejimanoyáorini. Omi mixf ináyf nánì
 urípeááná o numeŋwearfná xwiogwí ámi 40
 pweŋnigini. 22 Gorixo omi surfmá nimixiri
 ámi Depito xamiŋo mixf ináyf nimóniri
 oudenweaniri imixiŋo nánì woákfkf nerì
 re neariŋnigini, Jesiomi xewaxo Depito
 áamá nioni diŋf uŋwiráripaxf wo imóniŋagi
 winiŋáorini. Nioni nimónariŋf nipiŋi xixeni
 enforini.’ neariŋnigini. 23 O ‘Depitoyá
 fwiárfawéyƳ wo Isireriyo yeáyƳ uyimixemeaná
 nánì oimiximini.’ niyaiwiri negf arfowami
 símimanŋyo dánì urifpa xixeni nerì áamá
 Jisasoyf riniŋo imixiŋirini. 24 O sini á máyo
 piaumimf mwinŋáná Jono xámi Isireriyo
 niyonì wáf nemi ‘Segf fwf yarigfápi rfwmimi
 mamóáná wayf seameaimini.’ nurimeri 25 rixa
 Gorixo e éwiniŋiniri wimixiyiŋipi yoparipi
 urimfániri nerfná re rayiŋirini, ‘Seyfné nioni
 nánì “Gorini.” yaiwiarŋo? Seyfné wenŋf nerì
 niŋweagfoni mani. E nerì aí arfá nípoi. Áamá
 nioniyá rfwfyo binfo nioni aga seáyƳ e nimúroŋo
 eŋagi nánì xegf síkwf sú gwf wíkweaipaxf
 mimóniŋini.’ rayiŋirini.

26 Gf nriximeá imónigfáyfné, Ebirfamoyá
 fwiárfawéyfné tŋni é má Gorixomi wáyf
 niwiro nánì ayf tŋni re awí eánigfáyfné
 tŋni rípi osearimini. Xwiyfá á máyo yeáyƳ
 uyimixemeapaxo nánipi nineneni arfá wiani

nánì Gorìxo rìxa urowárenapinìrìni. ²⁷ Ámá Jerusalemì ñweagfáyí tñni wigí mebá nimóniro umenweagfáwa tñni omì ayí orfanìrì mí m+wómìxìpa ero enìná dání wáf rókiamoagfáwa o nánì nìrìrì ríwamìñí eagfápi —Api Sabaríá ayí ayo dání fá roarìgfápirìni. Api míkí nánì dìní mimó surímá fá nìro nánì ‘Ayí o nánì rífa rìnìni?’ mìyaiwìpa ero néfasáná wáf rókiamoagfá awa nìrìro eagfápi tñni xìxeni omì wikarìgfawìxìni. Wáf rókiamoagfá awa nìrìro eagfápi tñni xìxeni nìwikarìroná ‘Sìpìoxìrìni.’ nurìro xwìyí fá umearìgfawìxìni. ²⁸ E nemowa nìmeámì nuro omì xwìyí fá numearìrì pìkipaxí imónìñí bì nánì páf nìmegìrìrì aiwì gapìmaní Pairatomì ‘Pìkoì.’ urìgfawìxìni. ²⁹ Omì nìpìkìroná wáf rókiamoagfáwa o nánì nìrìro eagfá nìpìni xìxeni nìwimáná enáná wa yoxáfpámì dání nìyoámì nìwepìniro xwáripáyo weyárfagfá aiwì re enìnìgìni. ³⁰ Gorìxoyá dìní tñni xwáripáyo dání ámì wiápìnìmeanìnìgìni. ³¹ Nìwiápìnìmeámáná sáf ayá wí ámá Garìrì pìropenìsìyo dání o tñni nawìni Jerusalemì nánì bigfáyo sìnánì wimónayìñìgìni. Ayìnánì sìnánì wimónayìñíyí negí Isìrerìyí imónìñíyo áwaní urìmepìrì nánì imónìgfáyìrìni. ³²⁻³³ Yawawì enì xwìyí fá yayí seainìpaxí rìpì searanìrai nìyaiwìmì barìñwì. Gorìxo negí aríowamì sìmìmaníyo dání nurìrìná ‘Nìseaiimfárìni.’ urìñfìpì Jìsaso xíoyá dìní tñni wiápìnìmeanìpìmì dání awayá íwiárfawene rìxa xìxeni apì, xío urìñfìpì neaiñfìrìni. Xwìyí fá Bìkwí Samìyo soní biaúyì rìnìñfìpìmì nìrìrìrì eánìñí rìpì, ‘Joxì

Gorixoniyá íwoxirini. Agwi nioní simixaná imónfoxirini.’ Xwiyfá e niriniri eániñipi eni xixeni imónñirini. ³⁴ Nene dñf re yaiwianfáwá nání ‘O Gorixoyá dñf tñi wiápnimeáfyf nání ámi niperi wí piyf epaxf menini.’ yaiwianfáwá nání Bìkwfyo niriniri eániñipa Gorixo re urinirini, ‘Depitomi sfmmanfyo dání nuriríná “Ayá niritrimixiri píranñf siimfáriní.” urinapi joxi eni axipi nisiimfáriní.’ urinirini. ³⁵ Ayináni o nání Bìkwf Samfyo soñf ámi bimi Depito re rinirini, ‘Gorixoxi ámá e wiíwiniñiniri urinipi anñf minf xfdarño joxi xwárpáyo dání xe piyf oeniri sñwf winirfá menini.’ rinirini. ³⁶ Depito imónñipi nání nene nijfáriní. O Gorixo e éwiniñiniri wimónarinipi néra núísáná péaná negf arfowa xwfá weyárinñfyo weyáraná piyf eniñiní. ³⁷ E neri aí ámá Gorixoyá dñf tñi wiápnimeano wí piyf meniniginí. ³⁸ Ayináni gf nrixímeá imónigfáyné, yawawi seararigwíipi nání xixeni nijfá re imónfpoyi. Jisaso enipimi dání Gorixo negf fwf yarñwápi yokwarimf neaiipaxirini. ³⁹ fwf yarñwá ñwf ikaxf Moseso niriniri eañipi xfdarñwápipimi dání yokwarimf neaiipaxf mimónñipi Jisasomi dñf wikwírówá gene gene xegf xewaxo neaiñfipimi dání ananí yokwarimf neaiiri gwññf neajinñipi neaikweawárirí epaxirini. ⁴⁰⁻⁴¹ Ayináni wfá rókiamoagfáwa niri ro eagfá rípi xixeni seaimóniniñiniri wáyf niseainiri dñf mófirixini, ‘Gorixo rinipimi ikayfwf umeararigfáyné, xámi sñwf niwñiro ududf nemáná anñfirixini. Ayf rípi nání seararini. Nioní seyfné tñíná

yarinǎpǎi áamá wa áwanǎ searǎgǎa aiwi seyǎné agwǎ aǎ ná rǎwǎyo aǎ bi “Neparǎni.” yaiwipǎrǎa menǎni.’ xwiyǎfǎ apǎi wǎfǎ rókiamoagǎfǎwa nǎrǎiro eagǎfǎpǎi xǎxenǎ seaimónǎnǎgǎnǎrǎi wǎyǎ nǎseainǎrǎi dǎnǎ mórǎxǎnǎ.” urǎnǎnǎgǎnǎ.

⁴² Poro tǎnǎ Banabaso tǎnǎ e nura numowauǎ peyearǎná áamá arǎfǎ wǎfǎyǎ rǎxǎnǎ re urayigǎawixǎnǎ, “Awagwǎ ámi Sabarǎfǎ wǎfomǎ dǎnǎ xwiyǎfǎ agwǎ neararǎgǎpǎi axǎpǎi ananǎ nearéwapǎyipǎsǎíranǎ?” urayigǎawixǎnǎ. ⁴³ E nemáná rǎxa rotú anǎ tǎnǎ e pǎnǎ nǎwiárǎmi ami ami numiamoróná Judayǎ obaxǎ wǎ tǎnǎ émáyǎ Gorǎxomǎ wǎyǎ nǎwiro nǎnǎ Judayǎnǎnǎ imónǎgǎfǎyǎ wǎ tǎnǎ Poromǎ tǎnǎ Banabasomǎ tǎnǎ númǎ warǎnǎgǎfǎ awauǎ ámi nura nuríná enǎ rǎrémǎxǎ nǎwiri re urǎgǎfisixǎnǎ, “Seyǎné Gorǎxo wǎ nǎneawianǎrǎi neaiǎnǎpǎi fǎ nǎxǎrǎiro nǎweáǎrǎxǎnǎ.” urǎgǎfisixǎnǎ.

⁴⁴ Sabarǎfǎ wo rǎxa parǎmóáná áamá anǎ apimǎ nǎweáyǎ nǎpǎi xwiyǎfǎ Gorǎxoyǎpǎi arǎfǎ wianǎiro nǎnǎ awǎ eánǎgǎfǎ aǎ ⁴⁵ áamá ayǎ wǎ awauǎ rarǎgǎpǎi arǎfǎ wianǎiro nǎnǎ epǎroyǎ yarǎnǎgǎfǎ Judayǎ sǎnǎwǎ e nǎwinǎiro sipǎ dǎnǎ bi onǎmiáǎpǎi mǎwǎiawǎ ayǎ wǎ nǎwǎiawiro nǎnǎ Poro uréwapǎyarǎnǎpǎi pǎrǎpǎrǎf ero ikayǎwǎf umearǎiro egǎfawixǎnǎ. ⁴⁶ E yarǎnǎgǎfǎ aǎ Poro tǎnǎ Banabaso tǎnǎ ayǎ igǎgǎfǎ bi mǎwinǎf re urǎgǎfisixǎnǎ, “Yawawi aga xwiyǎfǎ rǎpǎi yegǎf Judayǎné nǎseamúroraǎi émáyo xámǎ urǎpaxǎf menǎgǎf nǎnǎ seyǎné xámǎ searǎnǎnǎwǎi. E nerǎi aǎ xwiyǎfǎ rǎpǎi arǎfǎ mǎyeaǎ arǎkwǎkwǎ neróná seyǎné áwanǎf rǎnǎnǎnǎf nǎyearǎiro yarǎnǎoǎi, ‘Dǎnǎf nǎyǎmǎnǎf imónǎnǎpǎi meapaxǎf imónǎgǎfǎyǎf tǎnǎ

xixeni mimóniηwini.’ Áwaní éniηí niyeari-ro yariηagfa nání agwi yawawi seyiné pñi niseawiárimí émáyo uréwapiyanirai waríηwií. ⁴⁷ Ayí rípi nánirini. Ámináo sekaxí nearíηí rípi ηwí ikaxí eániηíyo re eánini, ‘Gorixoni joxí émáyo uyíwíniηí wíá wókímíxírfa nání ríηwiráríárini. Joxí nioni nání uríríápimi dání áamá xwíá nírímíni gími ηweagfáyo yeáyí uyimíxemeámfa nání e oimóniri rírowáríárini.’ Gorixo e níneariríná yawawi nání eníniηí ríηí enagí nání émáyo uranírai waríηwií.” urígísixini. ⁴⁸ E urariηagfí émáyí arfá níwiróná dñí nífá níwinírí xwíyíá Ámináooyápi naní e rínariηagí nání re rínigfawixini, “Apí seáyí e imónini.” níriníro áamá Gorixo dñí eyíroáríηíyí dñí wikwírogfawixini.

⁴⁹ Xwíyíá Ámináooyápi aní api tñí e níminí rínarimearíná ⁵⁰ Judayí re egfawixini. Apíxí seáyí e imónigfá ayí tñí rotú ηweearigfiwámí tñí aní apimí seáyí e nímoníro menweagfawamí tñí símírírí wíagfa ayí Poromí tñí Banabasomí tñí sípí níwikári-ro wigí tñí e dání míxí xídwáríagfawixini. ⁵¹ Wigí tñí e dání míxí xídwáríagfa awaú “Nene sípini wikáraríηwaénerfani?” oyaiwinípoynírí egf síkwíyo xwíá síkí xéniηípi pírí wiaíkímí níyárimí aní yoí Aikoniamíyi ríníηípimi nání ugísixini. ⁵² E nerí aí aní apimí dání Jisasomí dñí níwikwíroro uxídarígfáyí yayí bí onímíápi míwiní yayí seáyími dání niga uro kwíyí Gorixoyápi ayá wí síxí wíníηípimi dání ení neága uro néra wagfárini.

14

Poró tɛnɛ Banabaso tɛnɛ Aikoniamɛ dɛnɛ egɛ́ nánɛrɛnɛ.

¹ Awaú xámi egɛ́ipa Aikoniamɛyo nɛrémómáná Judayíyá rotú anɛyo nɛpáwiri nurɛríná píránɛnɛ renwɛpearɛnagɛ́i nánɛ áamá xwé ayá wí, Judayí tɛnɛ Gɛrikɛyí tɛnɛ áamá gwɛ apiaú dɛnɛ wɛkwɛrogɛawixɛnɛ.

² E nerɛ aiwɛ Judayí arɛ́a nɛwiro dɛnɛ mɛwɛkwɛropa éfáyɛ Gɛrikɛyí áamá Jisasomɛ dɛnɛ wɛkwɛroarɛgɛ́áyo sɛmɛ tɛnɛ owípoyɛnɛrɛ sɛmirírɛ nɛwiro yarɛnagɛ́a nánɛ

³ awaú e ayá wí nɛnɛwearíná “Áamá tɛyɛ wí mɛxɛ nɛyeaipaxɛ aí Ámɛnáo ananɛ yeamenɛnɛo.” nɛyaiwiri ayá igigɛ́ bɛ mɛwinɛ́ sa nɛra ugɛ́sɛxɛnɛ.

E yarɛ́ná Ámɛnáo “Awaú neararɛgɛ́ɛpɛ nepa rɛ́a neararɛnɛi?” owípɛmónɛpoyɛnɛrɛ gɛ́ dɛnɛyo dɛnɛ xe nurɛri emɛmɛ́ tɛnɛ ayá rɛwamónɛpaxɛ imónɛnɛpɛ́ tɛnɛ owɛwapɛyípiyɛnɛrɛ enɛ́ sɛxɛ nɛweámɛxa unɛ́nɛgɛ́nɛ.

⁴ E nerɛ aɛ́ áamá anɛ́ apimɛ nɛweagɛ́áyɛ́ dɛnɛ́ bɛ́ biaú nɛxɛ́rɛ́ro wí Judayí, dɛnɛ́ mɛwɛkwɛroarɛgɛ́áyɛ́́ tɛnɛ́ kumɛ́xɛ́nɛ́ro wí wáƒ wurimeiarɛgɛ́íwaú tɛnɛ́ kumɛ́xɛ́nɛ́ro neróná re enɛ́nɛgɛ́nɛ.

⁵ Gɛrikɛyí wí tɛnɛ́ Judayí wí wigɛ́ seáyɛ́ e nimónɛ́ro umenɛweagɛ́áyɛ́́ tɛnɛ́ ayɛ́ nɛwiápɛ́nɛmearo “Awaúmɛ́ sipí nɛwikárɛ́rane sɛ́nɛ́ tɛnɛ́ opɛ́kianeyɛ́.” nɛrɛ́nɛ́ro yarɛ́ná

⁶ e owianeyɛ́nɛ́ro yarɛ́gɛ́ápɛ́́ nánɛ́ awaú nɛ́jɛ́á nimónɛ́rɛ́ nánɛ́ Raikonɛ́a pɛ́ropenɛ́sɛ́yo anɛ́ sɛ́mɛ́ biaú xegɛ́ yoɛ́ Risɛ́tɛ́rapimɛ́ tɛnɛ́ Debipimɛ́ tɛnɛ́ nánɛ́ éfɛ́ uri anɛ́ mɛ́dɛ́mɛ́dánɛ́ ikwɛ́rónɛ́nɛ́pɛ́mɛ́ enɛ́ nánɛ́ éfɛ́ uri nerɛ́ ⁷ anɛ́ ayo dɛnɛ́ xwɛ́yɛ́á yayɛ́ neainarɛ́nɛ́pɛ́ wáƒ urɛ́megɛ́sɛ́xɛ́nɛ́.

Poró tñi Banabaso tñi Risitirapimi dání egfípi nánirini.

⁸ Awaú anj yof Risitirai riniñipimi emearfna áma e dñj wo —O xinái agwfyo dani sikwí ikf enj xiriñorini. Xegf sikwfyo enj bi meaniñagi nani o bi onimiapi iru nipfmixiri anj yagomani. O ef niñweari ⁹ Poró urariñipi arfa wiarfna re enjigini. Poró siñwf agwf niwinarfná winfíyf winiñigini. Xegf sikwí sipi enfyf nanj wimixini nani Jisasomi dñj wkwfroariñagi niwiniri ¹⁰ ím tñi niri “Niwiapfnimeari dixf sikwí tñi píranijf ef roí.” urána re enjigini. Úrapí ef niroamori anj enjigini. ¹¹ Poroyá manfyo dani ef niroamori anj yariñagi áma e epfroyf egfáyf siñwf api niwiniro xwiyfá nimfeyoaro nirióna wigf Raikoniyf pñe tñi re rigfawixini, “Negf ñwfá anjnamí ñweagfáwa rixa áma nimóniro nene tñj e nani riwaú weapfi.” niri ¹² “Banabaso, o negf ñwfáo Susoyf wfriniñorini.” riro Poró xwiyfá yanj umeaiariño enagi nani “O negf ñwfáo Xemisoyf wfriniñorini.” riro neróna ¹³ Susoyf wfriniño —O nani anj ridiyowá yariñiwá anj apimi ákiñáyo bfaríwami dani umiriyiniñorini. Oyá apaxfpanijf imóniño urfa íwf yeyf inijf bi nimaxirimi burímakau oxí wo tñi nimera nibiri ákiñá fwí e ef niriómána áma e epfroyf egfáyf tñi “Awaú nani ridiyowá owianeyf.” niwimóniro e wianiro yarfna ¹⁴ wáf wurimeiarigfíwaú, Banabaso tñi Poró tñi ayf “Awaú nani e owianeyf.” rinariñagfa arfa niwiri re egfisixini. Ayf “Nene wianiri yariñwapi awaú aga miwimónarini.” oy-

aiwípoynírí egí iyfá naxeri áamá epíroyí egíe áwínímí anjíní nuri xwíyfá ímí tñní nira nuri ¹⁵ re urígíisixíní, “Áamá tíyíné, pí nání e yeaníro yaríḡojí? Yawawi ení seyíné imónígápa ámáwawíríní. Yawawi sa rípi nání yaríḡwií. Seyíné segí ḡwáfápi níxídiróná suríma yarígápa píni níwiárimí Goríxomí —ḡwáfá nepa dḡḡf tḡḡo ayí oríní. O anjína imíxírí xwíá imíxírí rawírawá imíxírí nerí amípi nñní ayo yaríḡpí imíxíḡoríní. Omí seyíné xídirí nání yawawi xwíyfá yayí seainípaxí rípi wáf seararíḡwií. ¹⁶ Áamá ḡwí wírí wírí nñní aga eníná dání níḡweaxa bíḡfáyí Goríxo wíḡf síwíyo xe oxídirípoynírí níwíga níbirí aiwí ¹⁷ xewaníḡo imóníḡpí nání yumí míseainí xegí nanj níseaiiríḡpímí dání síwáníḡ níseaiḡa bíḡíríní. Segí omíḡf ná wearíḡíná wenfa nání oyá dḡḡf tñní iniá eaénarí aiwá píripírí inírí yaríná seyíné níḡro yayí niga waríḡáríní. Ayínání o e níseaiiríḡpímí dání xewaníḡo imóníḡpí nání síwáníḡ níseaiḡa bíḡíríní.” ¹⁸ Xwíyfá e nurírí aiwí áamá ayí aríki “Awagwí nání xe rídiyowá oépoynírí síḡwí neanípiyí.” uraríḡagfa awaú aníḡf miní pírf urakianírí néfísáná enáná ayí kikiáf egíawixíní.

Poromí síḡá nearo tíḡfá náníríní.

¹⁹ Judayí wí Adioki dání bíro Aikoniamí dání bíro nero áamá obaxí e ḡweagfáyo dḡḡf ukínímíxáná “Poromí sípi e owikáraneyí.” wimónaríḡpí níxídirí re egíawixíní. Omí síḡá tñní nearo “Ríxa píyíríani?” níyaiwiro anj apímí dání níropémí nípeyearo e wáfagfa

aí ²⁰ áamá Jisasomi dɨŋf nɨwɨkwɨroro xɨdarɨgɨfáyf
 pɨyo weŋe mɨdɨmɨdánɨ rówapáná re eŋɨnɨgɨnɨ. O
 ámɨ wɨápɨnɨmeaŋɨnɨgɨnɨ. Ámɨ nɨwɨápɨnɨmeaɨ
 aŋf apɨmɨ nánɨ nuri sá weŋo wɨápɨ tɨnɨ
 Banabaso tɨnɨ aŋf yoƒ Debi rɨnɨŋɨpɨmɨ nánɨ
 nuri ²¹ aŋf apɨmɨ dánɨ xwɨyɨfá yayf neainarɨŋɨpɨ
 wáƒ nurɨmerɨná áamá obaxf Jisasomi dɨŋf
 nɨwɨkwɨroro ouxɨdɨpoyɨnɨrɨ nɨwɨmɨxárɨmɨ
 ámɨ Rɨsɨtɨra nánɨ nuri e enɨ nurára múrorɨ
 Aɨkonɨamɨ e enɨ nurára múrorɨ Adɨokɨ e enɨ
 nurára múrorɨ nerɨná ²² awaú xámɨ nura
 púáná Jisasomi uxɨdɨgɨfáyf eŋf neánɨro omɨ
 pɨnɨ mɨwɨárɨf anɨŋf mɨnɨf xɨdɨpɨrɨfá nánɨ eŋf
 rɨrɨmɨxɨf nɨwɨéra nuri re urɨgɨfɨsɨxɨnɨ, “Xeaŋɨŋf
 ayá wɨ nɨneaɨmeáa numáná eŋáná Gorɨxoyá
 xwɨoxɨyo páwɨanɨwárɨnɨ.” nurɨrɨ ²³ áamá wa
 Jisasoyá sɨyɨkɨf imónɨgɨfáyo wɨpeŋweapɨrɨfáwa
 aŋf apɨ apɨmɨ nɨwurɨpeaáɨrɨa nɨwerɨ xámɨ aɨwá
 ŋwɨfá ŋwɨrárɨnɨrɨ Gorɨxomɨ xwɨyɨfá rɨrɨmɨf wɨrɨ
 néfɨsáná Ámɨnáo, wɨgɨf dɨŋf wɨkwɨroarɨgɨfo
 pɨránɨŋf oumenɨnɨrɨf wéyo nɨwɨmɨ ugɨfɨsɨxɨnɨ.

*Poro tɨnɨ Banabaso tɨnɨ ámɨ egf axɨmɨnɨf ugɨf
 nánɨrɨnɨf.*

²⁴ E nemowaú Pisidia pɨropenɨsɨyo áwɨnɨmɨ
 nɨpuri Pabɨrɨa pɨropenɨsɨyo nɨrɨmɨrɨ ²⁵ aŋf
 yoƒ Pega rɨnɨŋɨpɨmɨ xwɨyɨfá Gorɨxoyápɨ nurára
 nɨmúrorɨ aŋf yoƒ Aterɨa rɨnɨŋɨpɨmɨ nánɨ nɨwerɨ
²⁶ e dánɨ sɨpɨxɨf womɨ nɨpɨxemoánɨrɨ nɨŋweámáná
 nuri Adɨokɨyo nánɨ nuri —E ayf awaú rɨxa
 eméɨpɨf wáƒ emeaɨrɨná Gorɨxo wá wɨanɨfapɨmɨ
 dánɨ éfɨsɨxɨnɨrɨf omɨ wéyo nɨwɨro wárɨgɨfɨrɨnɨ.
 E nánɨ nuri ²⁷ nɨrɨmómáná Jisasoyá sɨyɨkɨf

imónigfáyo awí neaáriri amípí awaú nemeríná Gorixo enjipi nání repiyí niwiera nuri Gorixo émayí níkinimóniro dɛŋɛ onikwírɛpoyinri ówanɛnɛŋɛ wɛkwiiɛpi nání repiyí niwiri ²⁸ e nemowaú Jisasomi uxɛdarigfá anjɛ apimi ɛweáyɛ tɛni nawini sɛá ayá wí e ɛweagfisixini.

15

Émá Jisasomi xɛdarigfáyo nání xwiyá imixigfá nániri.

¹ Ámá wa Judia piropenisɛyo dání niweapiro Adioki niremómáná ámá Jisasomi dɛŋɛ niwikwiroro nání wigɛ xexirɛmeá imónigfáyo nuréwapiyiro re urigfawixini, “Seyiné Judayene tɛni xixeni imónipiri nání negɛ arɛo Moseso riɛpi iyí sɛmɛ sɛó miwákwini pa nerónáyɛ, Gorixo yeáyɛ seayimixemeapaxɛ menini.” urariɛagfá ² Poro tɛni Banabaso tɛni xwiyá sɛmɛ tɛni ximiximɛ niniro xwiyá ayá wí nriɛga niwiápinimearo néfasáná ámá e dɛŋɛ Jisasoyá siyikɛ imónigfáyo re riɛgɛfawixini, “Poro tɛni Banabaso tɛni negɛ wa tɛni Jerusaremi nání nuro wáƳ wurimeiarigfáwa tɛni ámá e dɛŋɛ Jisasoyá siyikɛ imónigfáyo wipenweagfáwa tɛni nerimeánimáná ‘Iyɛ sɛmɛ sɛó wákwini poyi.’ neararigfá rɛpi nání xwiyá nimixiróná, ayɛ nanɛrini.” nriɛnro ³ uowárauáná awa xwá Pinisiayɛ riɛniɛpimɛ tɛni Samaria piropenisɛyo tɛni nipurɛná anjɛ api apimi Jisasomi dɛŋɛ niwikwiroro nání xexirɛmeá imónigfá wiyoni wiyoni émayí Gorixo tɛámini kinimónigfápi

nánì e e áwàŋƚ nura nìmúroróná yayƚ nìwimóá ugƚawixìní.

⁴ E nemowa rìxa Jerusaremi nìrémoro aŋƚ e dánƚ Jisasoyá sìyikƚ imónìgƚáyƚ tƚní wigƚ wipenweagƚáwa tƚní wáƚ wurimeiarigfáwa tƚní yayƚ wiemeááná Poro tƚní Banabaso tƚní awaú émáyƚ tƚŋƚ e emearíná Gorìxo egƚ wéyo dánì néra unƚ nìpìní nánì repìyƚ wiaríná re enìnigìní.

⁵ Parisi imónìgƚá Jisasomi dìnƚ wìkwíroarigfáwa nìwiápínìmearo re rigƚawixìní, “Émá Jisasomi dìnƚ wìkwíroarigfáwì negƚ iyƚ símƚ sƚó wákwínarìŋwápi mepa epaxƚ wì mimónìní. Ayƚ ŋwá ikaxƚ negƚ arío Moseso eanƚpimi mìxƚdìpa neríná, ‘Ayƚ ananìrìní.’ urìpaxƚ mimónìní. Ayo nuréwapìyirane ‘Apimi anìŋƚ minì xídíírixìní.’ urìwanìgìní.” rigƚawixìní.

⁶ Ayìnánì wáƚ wurimeiarigfáwa tƚní Jisasoyá sìyikƚ imónìgƚáyo wipenweagƚáwa tƚní apì nánì xwìyá imìxanìro nánì awì neánìro ⁷ rìxa xwìyá ayá wì rìrowiágƚ nìfásáná enáná Pitaò nìwiápínìmearì re urìŋnìgìní, “Gƚ nìrìxìmeá imónìgƚoyíné, xámì dánì émáyƚ xwìyá yayƚ neainarìŋpì aríá wiro dìnƚ wìkwíroro epírfá nánì soyínéyá wo iwamíó wáƚ urìwìnìgìnìrì Gorìxo eyírono, ayƚ nionì enagì nánì soyíné nìjǎrìní. ⁸ Nionì ayo wáƚ urìmeááná Gorìxo —O ámayá xwìoxíyo imónìŋpì nƚní nánì nìjǎ imónìŋorìní. O xegƚ kwìyƚpì nene neaiapìŋpì axƚpì mìnì nìwirìŋpì dání síwá rénìŋƚ neainìrìní. Émáyƚ enì dìnƚ nìnkwíroróná, ayƚ ananìrìní. Síwá énìŋƚ neainìrìní. ⁹ Judayene xegƚ bì neaiirì émáyo xegƚ bì wiirì enìmanì. Nene

niriro eagfá rípi t́ni xixeni imónini, ¹⁶ ‘Apí nípini nimónimáná enáná Gorixoní ámi nǎbiri ańǎ segf mǎxǎ ináyǎ Depitoyá pǎneamioagiwá ámi mǎrǎmǎrǎni. Aniwá xwirfá ikixeníńǎpǎ ámi nǎmǎrǎrǎrǎ sǎńǎ imǎxǎmǎrǎni. ¹⁷ Ayf rǎpǎ nánǎ e emǎrǎni. Judayf gwǎ axǎrǎ marfáǎ, ámá gwǎ wǎrǎ wirǎ nǎni Ámináonǎ tǎámǎni obǎpoyǎnǎrǎ nánǎ ámi apǎ e mǎrǎmǎrǎni. Ayf émá nioniyá imónǎrǎxinǎrǎ wéyo fá umǎrǎńǎyǎ nionǎ tǎámǎni obǎpoyǎnǎrǎ ámi mǎrǎmǎrǎni. ¹⁸ Ámináonǎ xwǎyǎ rǎpǎ seyǎné nǎjǎ oimónǎpoyǎnǎrǎ enǎná dánǎ searǎńǎonǎ searǎrǎńǎni.’ Xwǎyǎ wǎ rókiamoagfáwa eagfá apǎ t́ni Saimonǎ nearǎpǎ t́ni xixeni imónini. ¹⁹ Ayǎnánǎ dǎńǎ nioniyá enǎ rǎpǎrǎni. Émá Gorixo tǎámǎni ukǎnimónarǎgǎyo upupǎgǎ mǎwikǎrǎpa oyaneyǎ. ²⁰ Nwǎ ikaxǎ eánǎńǎ nǎpǎnǎ nánǎ mǎwikwǎrǎpa nemáná aí sa payǎ wǎ nearane re urǎwanǎgǎni, ‘Judayene xwirfá neainǎpaxǎ imónǎńǎ rǎpǎ rǎpǎ mepa éfǎrǎxinǎ. Ámá wǎ mimónǎ ńwǎ imónǎńǎpǎ nánǎ rǎdiyowá yarǎgǎpǎ mǎnǎpa éfǎrǎxinǎ. Apǎxǎ nǎmearǎná sewǎnǎ mǎmeánǎpa éfǎrǎxinǎ. Nǎńwǎ gwǎ sǎńwǎyo xǎrǎná ragǎ sǎni enǎpǎ mǎnǎpa éfǎrǎxinǎ. Rakiwǎ enǎ mǎnǎpa éfǎrǎxinǎ.’ Apǎni payǎ nearane urǎwanǎgǎni. ²¹ Ámá enǎná dánǎ néra nǎbǎro nene ńweanǎwá rǎná enǎ Sabarfá ayf ayo ańǎ apǎ apimǎ ámá wa ńwǎ ikaxǎ Moseso eanǎpimǎ dánǎ fá roro uréwapǎyǎro yarǎńǎgǎfá nánǎ émáyǎ Judayene xwirfá neainǎrǎńǎpǎ nánǎ nǎjǎ imónǎńǎo. Ayǎnánǎ rǎwamǎńǎ apǎni nearane e urǎwanǎgǎni.” urǎńǎnǎgǎni.

Émáƒ nání payƒ nearo wiowárigáƒá nánirini.

²² Wáƒ wurimeiarigáƒáwa t́níní Jerusaremí dání Jisasoyá síyíkí imónigáƒá náníní t́níní wigíƒ wipenweagáƒáwa t́níní ení díní ná bíní nixiriro re rínigáƒawixíní,

“Negí wí Poro t́níní Banabaso t́níní payƒ nímáxírímí upírí nání nírípearanénáyí naníríní.” níríníro Judasomí —O xegí yoƒ ámí bí Basabasoríní. Omí t́níní ámí wo Sairasomí t́níní —Awaú Jisasomí díní níwíkwíroro nání xexírímeá imónigáƒáyo seáyí e imónigáƒáwáuríní. Awaúmí nírípearo ²³ payƒ re nírínírí eánínípi wiowárigáƒawixíní, “Wáƒ wurimeiarínwáone t́níní Jisasoyá síyíkí imónigáƒáyo umenweanwáone t́níní nene segí séríxímeá imónínwáéne seyíné negí níríxímeá imónigáƒáyíné nání —Wiyíné aní yoƒ Adiokíyo nweagáƒáyíné, wiyíné Siria píropenisíyo nweagáƒáyíné, wiyíné Sirisia píropenisíyo nweagáƒáyíneríní. Seyíné nání payƒ rípi nearí wiowárenaparínwíní. Seyíné níyínéni yayí oseainíní. ²⁴ None ríxa aríá re wíwáriní, ‘Negíyí wí none “Soyíné nuro e urípoyí.” muríwámí ayí seyíné t́fe nání níbíro searéwapíyaríná díní ríá seaxerí díní símígíwá seayínírí eníríní.’ aríá e wíwá enagi nání ²⁵⁻²⁶ none ríxa díní ná bíní t́níní nímónímáná ‘Ayí rípi neranéná naníríní.’ neaimónítríní, ‘Ámá negí wámí nírípearane Banabasomí t́níní Soromí t́níní —Awaú nene díní síxí

uyiŋwáwaúrini. Negƒ Áminá Jisasi Kiraiso nání wáƒ nurimeriná yoƒ mayƒ nimóniri urimegfiwaúrini. Awaúmi tƒni negƒ wami tƒni seyíne tƒŋƒ e nání nurowárenapiríná, ayƒ nanjirini.’ neaimónfirini. ²⁷ Ayináni ríwamiŋƒ re eaariŋwápi Judaso tƒni Sairaso tƒni awaú manjƒ tƒni eni anani áwanjƒ searƒisixiniri urowárarinwini. ²⁸ None xwiyƒá nimixiranená kwiyƒ Gorixoyáyo dáni re rinƒwanigini, ‘Nwƒ ikaxƒ ayá wí sanjiniŋƒ imóniŋƒpi mƒwikwiáripani.’ rinƒwanigini. Nwƒ ikaxƒ émáyíne aga pƒni mƒwiáriƒpaxƒ imóniŋƒpi, ayƒ riƒinirini. ²⁹ Ámá wigƒ mimóni ŋwƒá imóniŋƒpi nání riƒiyowá yarigfápi mƒniƒpa éƒrixiƒini. Rakiwƒ mƒniƒpa éƒrixiƒini. Nanwƒ gwƒ siŋwƒyo xiráná ragƒ siƒni enagi nání mƒniƒpa éƒrixiƒini. Apixƒ nimearoná sewini mƒmeániƒpa éƒrixiƒini. Seyíne nene ríwá apini e nerónáyí, ayƒ apáni yariŋo. Negƒ xwiyƒá apirini.”

E niriƒo payƒ eagfawixini. ³⁰ E nemowa mƒniƒ wiowáraná awa payƒ nimeámi Adioki nání niwero niremómáná ámá e dánjƒ Jisasiyá siyikiƒ imónigfáyo awí neaárimáná payƒ mƒniƒ wíagfá ³¹ ayƒ ƒá niriƒoná xwiyƒá enjƒ rirémiƒxƒ niwiro eániŋagi nání diŋƒ niƒá winiŋinigini. ³² Diŋƒ niƒá winaríná Judaso tƒni Sairaso tƒni awaú eni wƒá rókiamoarigfiwaú enagi nání wigƒ xexiriƒmeá imónigfáyo xwiyƒá ayá wí bi tƒni enjƒ rirémiƒxƒ niwiri enjƒ siƒxƒ niwimiƒxiri egfisixini. ³³ E nemowaú sƒá wí e niŋweagfisáná enáná awaúmi

ámí wigí urowárígfáwa t́nǵ e nání nurowáríro yayí wíowáríagfá nání xexírímeá imónígfá e ñweagfáyo ṕnǵ nǵwíarímǵ kíkífá néra uǵfisixǵnǵ. ³⁴ [Jerusaremǵ nání nuri aiwǵ Sairaso “Adiokiyo ámǵ bǵ t́nǵ nǵñwearǵnǵ, naǵǵ emǵǵnǵ.” yai-wiǵǵnǵnǵ.] ³⁵ Awaú e éagfǵ aǵ Poro t́nǵ Banabaso t́nǵ Adiokiyo nǵñwearǵ ámǵ obaxǵ wǵ t́nǵ nawǵnǵ xwǵyǵfá Ámǵnǵooyǵpǵ wáf urǵmerǵ uréwapǵyirǵ eǵfisixǵnǵ.

Poro t́nǵ Banabaso t́nǵ ewáramónígfǵ nǵñrǵnǵ.

³⁶ E nemowaú rǵxa sǵfá wǵ múróánǵ Poro Banabasomǵ re urǵñǵnǵnǵ, “Yawawi ámǵ nurǵi aǵǵ apǵ apímǵ xwǵyǵfá Ámǵnǵooyǵpǵ wáf nurǵmerǵnǵnǵ ámǵ Jisasomǵ dǵñǵ nǵwǵkwǵroro nánǵ yegǵ nǵrǵxǵmeá imónígfáyǵ arǵge rǵfa ñweañoǵnǵrǵ sǵñwǵ owǵnǵmeaaiyǵ.” urǵagǵ ³⁷ Banabaso “Ayǵ ananǵrǵnǵ.” nǵyǵaiwirǵ “Jonǵ Mako enǵ yawawi t́nǵ nawǵnǵ owaneyǵ.” wímónǵagǵ aiwǵ ³⁸ Poro arǵkǵ re urarǵñagǵ nánǵ, “Xámǵ wáf urǵmeanǵrane nuranénǵ sǵnǵ náǵpǵ oyaneyǵnǵrǵ nánǵ mú Pabiria pǵropenǵsǵyo dánǵ ṕnǵ nǵyeawǵarímǵ uǵo ámǵ yawawi t́nǵ nawǵnǵ nǵwirǵmeámǵ mupa oyaiyǵ.” urarǵñagǵ nánǵ ³⁹ mǵxǵ nǵrǵnowieánǵfísánǵ apímǵ dánǵ newáramónǵrǵ Banabaso Jonǵ Makomǵ nǵwirǵmeámǵ nuri sǵpǵxǵ womǵ nǵpǵxemoánǵrǵ nǵñwearǵ pǵrǵñwǵ Saǵpǵrasǵyǵ rǵnǵñǵpímǵ nánǵ uǵfisixǵnǵ. ⁴⁰ E nánǵ úagfǵ aǵ Poro Sairasomǵ nǵmearǵ xexírímeá imónígfáyǵ awaú wáf emearǵnǵnǵ Ámǵnǵo wǵ nǵwianǵrǵ uméwǵnǵgǵnǵrǵ omǵ wéyo mǵnǵ wǵánǵ e dánǵ ṕnǵ nǵwǵarímǵ nuri

41 Siria piropenisfyo tñni Sirisia piropenisfyo tñni áwini e nuri anj apim niremómáná amá Jisasoyá siyikf imónigfá wíy wíyo nuréwapiya nuríná enj sixf wím+xigfisixini.

16

Poró Timotiom niwirimeámi unj nánirini.

¹ Poró anj Debiyi rininjipimi niremorí amí nuri Risitirai rininjipimi niremoríná wininjiginí. Amá Jisasomí xdarigfáy wo —O xegf yoƒ Timotiorini. Xinái Jisasomí dñj wíkwíroarinj wírini. Í Judayf enagf aí omí xano Gírikíyfrini.

² Amá Risitira ñweáyf tñni Aikoniamí ñweáyf tñni Jisasomí dñj niwíkwíroro nání xexfxexirímeá imónigfáyf Timotio nání “Amá nanj worini.” rarigforini. ³ O nání Poró “Yawawi tñni nawini oemeaneyf.” niwimónirí nání omí nimeari iyf símf sfo wákwijniginí. Ayf rípi nání e enjiginí. Judayf aríwámídání ñweagfáyf nñni o xegf xano Gírikíyf enagf nání xfo iyf símf sfo miwákwíninjipi nání nijfá e imónigfá enagf nání Poró negf Judayo wáf urimearíná omí arfá miwipa epírxinirí iyf símf sfo wákwijniginí.

⁴ Anj apim nurára nimúroróná xwiyfá wáf wurimeiarigfáwa tñni Jerusaremiyo Jisasoyá siyikf imónigfáyo wiperñweagfáwa tñni awa xwiyfá nimíxiróná rinárigfá rípi, “Negf ñwf ikaxf eáninjf rípiní emá Jisasomí dñj niwíkwíroro nání negf níríxímeá imónigfáyf ogámf mepaxf imónini. Apimíni níxídiróná apánirini.” e rinárigfápi nání áwanj nurára

múroarịᅇagfá nání ⁵ aᅇf apí apimí ámá Jisasoyá sịyíkf imónigfáyf dᅇᅇf wíkwfroarigfápí eᅇf neáníro xaíwí fá nixiríro nání sáf ayf ayo ámá ámí wí Jisasomí dᅇᅇf nᅇwíkwfroro wíníyf tᅇnᅇ kumixinagfáriní.

Poró Tírowasíyo nᅇᅇwearfáná orᅇᅇá wᅇnᅇᅇpí nánirᅇnᅇ.

⁶ E nemowa píropenísf biau Pírígia tᅇnᅇ Garesia tᅇnᅇ rᅇnᅇᅇpiau tᅇᅇmᅇnᅇ warfáná kwíyf Goríxoyápí xe Esia píropenísfyo nání nuro ámá e ᅇweagfáyo xwíyfá yayf winᅇpaxfípi wáf uríméfríxᅇnᅇrᅇ sᅇᅇwí mᅇwᅇnᅇ urakíowárᅇᅇnᅇgᅇnᅇ. ⁷ Awa ámí wímᅇnᅇ nání nᅇkᅇnᅇmóníro nuro ríxa Maisia píropenísfyo nᅇrémómáná Bitinia píropenísfyo nání owaneyᅇnᅇrᅇ yarfáná ámí kwíyf Jisasoyápí xe oúpoyᅇnᅇrᅇ sᅇᅇwí mᅇwᅇnᅇ urakíowárᅇᅇnᅇgᅇnᅇ.

⁸ Awa Maisia píropenísfyo nᅇmúrooro aᅇf Tírowasíyᅇ rᅇnᅇᅇpimᅇ nání nᅇwero

⁹ nᅇrémómáná sáf ayimí árᅇwíyimí Poró sá weᅇáná orᅇᅇá wᅇnᅇfíyᅇf wᅇnᅇᅇnᅇgᅇnᅇ. Ámá Masedonia píropenísfyo dánᅇf wo éf nᅇrorᅇ waunᅇ ríxᅇᅇf “Joxᅇ Masedonia re nání nᅇbᅇrᅇ arírá neaᅇ.” urarᅇᅇagᅇ orᅇᅇá e nᅇwᅇnᅇrᅇ nání ¹⁰ none (rfwamᅇᅇf rᅇpᅇ eaᅇáonᅇ tᅇnᅇ) re yaiwᅇᅇwanᅇgᅇnᅇ,

“Goríxo ríxa ámá ayo e dánᅇf wáf ourímépyᅇnᅇrᅇ síwá nᅇneairᅇ orᅇᅇá rfa neapárarᅇnᅇ?” nᅇyaiwirane Masedonia tᅇámᅇnᅇ nání píyo wanᅇrᅇwᅇnᅇrᅇ pᅇfá neranéná sípᅇxᅇf wo e nání umᅇnᅇrᅇ yarᅇᅇagᅇf wᅇnᅇᅇwanᅇgᅇnᅇ.

Ridiaí níkínimónírí Jisasomí dínjé wíkwíronjé náníríní.

¹¹ E nemone sípíxomí nípíxemoánírane níñwearane anjé Tírowasíyí ríníñjípímí dání píní níwíárímí nurane pírinjwá Samotíresíyí ríníñjípímí tñjé e nání nímeámí nurane ní múrorane sá wenjwáone wíápí tñní anjé Niaporisíyí ríníñjípímí tñjé e nání nímeámí nurane wíárí ní múrómáná ¹² e dání anjé Píripaíyí ríníñjípímí —Anjé Masedonia píropenísíyo ikwíróniñjé seáyí e imóníñjéyí, ayé bí Píripaíríní. Romíyí níbíro anjé apímí dání anjé nímiríro ñweagfápiríní. Apímí none níréómáná sá obaxí wí e níñwearane ¹³ Sabarfáyo “Inígí wearíñú tñjé e ámá Goríxomí xwíyífá rírímí wíarígíeríní.” níyáiwirane anjé apímí nání ákíñjá fíwíyo nípeyearane inígí e wearíñjé ú tñjé e nání níwerane éf níñweámáná apíxí e awí neáníro ñweagfíwamí xwíyífá yayí neainaríñjípí uraríná ¹⁴ apíxí wí —Í xegí yoí Ridiaíríní. Anjé Taiatairai ríníñjípímí dánjíríní. Í rapírapí ayífá ríñjé nígwí xwé ronjípí nígwí xení nání bí yaríñjíríní. Judayí mimóníñjé aí Goríxomí wáyí níwirí nání yayí wíaríñjé wíríní. Í xwíyífá Poro raríñjípí arfá níwirí Goríxo í xwíyífá apí dínjé íkwíropaxí oimónírí xwíoxíyo píráníñjé wímíxáná í “Poro neararíñjípí neparíní.” níyáiwirí Jisasomí dínjé wíkwíronjínigíní. ¹⁵ Jisasomí dínjé níwíkwírorí ríxa wayí nímearí ámá xegí anjwámí í tñní nawíní ñweagfáyí ení wayí nímearo e nemáná í re nearíñjínigíní, “Soyíné re níniáiwirónáyí, ‘Neparíní. Ámínáomí dínjé wíkwíróf wíríní.’”

niniawirónáyí, gí aniwámi nánì nìbìro ananì sá wepírìréoí?” Anìḡf miní e nearayíagí nánì í t́nì uḡwanigínì.

Poromì t́nì Sairasomì t́nì gwf anḡyo ḡwirárìgíá nánìrìnì.

¹⁶ E nemone śá wíyi Gorìxomì xwíyíá rìrìmí wiarìgíe nánì waríná apìxí wí —Í áamá wíyá xínáínìḡf nìmónìrì omìḡf wiiarìḡírìnì. Imító xìxéroarìḡf pìmì dánì áamá sìnì majíá imónìgíá pì áwanḡf urékweaarìḡírìnì. Áamá ímì xiáwówánìḡf imónìgíáwa í áamáyo áwanḡf urékweaarìḡf pìmì dánì nìgwf xwé urápayarìgíí rìnì. Í none t́nì óf yimì óróf nìnìranéná ¹⁷ í Poro t́nì none númì nìneaxí dírì arf kí ríaiwá re nìra neaxí dìḡnìḡínì, “Áamá rowa Nwíá wíyo nìmúrorì aga seáyí émì imónìḡomì xínáíwánìḡf nìmónìro omìḡf wiiarìgíá warìnì. Óf Nwíá e imónìḡo nene yeáyí neayimìxemeaníá nánì inìḡf yì nánì wáí neararìgíá warìnì.” nìra neaxí dìḡnìḡínì.

¹⁸ Ámì ámì śá ayá wíyo axí pì e nìneaxí dírì ná e rayarìḡagí nánì Poro rìxa anìḡf bì onìmiápì m̀wìnpa yarìḡagí nánì nìkì nìmónìrì imító ímì xìxéroarìḡf pìmì m̀xí re urìḡnìḡínì, “Jisasi Kiraisoyá eḡf eánìḡf yò dánì sekaxí re rìrarìḡnì, ‘Apìxí rìmì ṕnì nìwíarìmì uì.’ rìrarìḡnì.” uráná re eḡnìḡínì. Sìnì mé imító apì ímì ṕnì nìwíarìmì uḡnìḡínì. ¹⁹ Ímì ṕnì nìwíarìmì úáná xanówánìḡf imónìgíáwa re nìyaiwìro, “Óf apìxí rì áwanḡf rékweaarìḡf pìmì dánì nìgwf meayarìḡwáyì rìxa anìpá imónìḡo. Ámì bì sìnì meapaxí m̀mónìnì.” nìyaiwìro Poromì t́nì

Sairasomi t́nì f́á nìxero makerf́a imìxarigf́e nánì níropémì nuro gapìmanowa sìḡwí anigf́e dánì xwírìxí oumeaneyìnrò nìmeámì nuro ²⁰ awa t́ḡḡ e nìwárìro re uxekwímogf́awixìnì, “Ámá Judayf́ rowaúyf́ ámá negf́ anf́ rìpimì ḡweagf́áyo nearakiowárìpaxf́ yarìḡagf́ì nánì nene píránìḡf́ mìḡweapaxf́ neaimónarìnì. ²¹ Sìwí nene Romiyene imónìḡagwì nánì gapìmanf́yìnéyá sìḡwíyo dánì ananì f́á xìrìrane xf́dìrane epaxf́ wí mimónìḡf́pì ámá rowaú wáf neararìḡì.” uráná re eḡìḡìḡì. ²² Ámá e epf́royf́ egf́áyf́ enì nìwiápìnìmearo awaúmì mìxí wianìro yarfná gapìmanowa egf́ iyf́á nupírìro porisf́ wamì sekaxf́ re urìgíawixìnì, “Soxf́ mepéyoyf́.” urf́agf́a ²³ iwanf́ rìpì rìpì nìmépeayimáná nìméra nuro gwf́ anf́yo nìwárìróná gwf́ anf́yo awí mearoarìḡomì re urìgíawixìnì, “Joxì awaúmì éf́ mupaxf́ imónìḡf́ ḡwirárarìḡwápì nìḡwirárìmáná píránìḡf́ awí mearóìrìxìnì.” ²⁴ Sekaxf́ e uráná awaúmì gwf́ anf́yo nìmeámì nìpáwìrì awawá ná ìnìmì ikwírónìḡf́pimì nánì nìmeámì nìpáwìrì e nìḡwirárìrfná re eḡìḡìḡì. Egf́ sìkwí íkf́á wára wìnamì nìwíxìmorì wára wìna t́nì nìwakìrìwìárìmáná rokimf́ yárìḡìḡìḡì. ²⁵ E wikáríagf́a aì rìxa áriwegf́ imónìḡáná Poro t́nì Sairaso t́nì Gorìxomì xwíyíá rìrìmì wìri yayf́ umeanìri nánì soḡf́ rìri yarìḡagf́ì ámá gwf́ anf́yo ḡweagf́áyf́ arf́á wiarfná re eḡìḡìḡì. ²⁶ Pobonf́ xwíá aì t́nì yaiwíámf́ méáná gwf́ anìwá nìmìrìrfná síḡá piará xwíámì eapìnìḡyí rìwómìnìmìnrì nerfná re eḡìḡìḡì. Gwf́ anf́ ówanf́ nfnì f́kwìnowìrì senf́á ámáyo yárìḡìḡìḡì

níni íkweánowiri enjinigini. ²⁷ Gwí anjwámí awí mearoaríño sá weje dání níwiápínimeari weníñf éyíf winíñiniginí. Gwí anjf ówanj íkwínowíñagí níwíníri “Gwí ñweagfá níniyí ríxa éf úfawixini.” níyaiwiri áamá ayí éf úfá nání gapímanowa níni nípkípíríxini rí xegf kirá nímixeari ríxa píkínimíníri éyíf ²⁸ Poro enj tñí ríaiwá nuríri re uríñiniginí, “Jíwaníñoxí mípíkínípaní. Gwí ñweañwáone nínonení síní riwone ñweañwíni.” uríñagí ²⁹ o awí mearoarígfá wífamí “Uyíwí nímixáromeaénapfóyi.” nura mírí nípáwiri wáyí winíñagí enj óf níkáriga Poro tñí Sairaso tñí tígííe nípkínimeari ³⁰ awaúmi nímixeámi nípeyeari bíaríwámíni nírómáná re uríñiniginí, “Ápogwí Goríxo yeáyí níyimíxemeaní nání pí emíni?” uríñagí ³¹ awaú re uríñisixini, “Ámíná Jisasomí díñj wíkwíróáná Goríxo yeáyí nííyimíxemeari áamá díxí anjwámí joxí tñí ñweagfáyo ení yeáyí uyimíxemeaníño.” uríñisixini. ³² E nuríri omí tñí áamá xegf anjwámí ñweagfá níyoní tñí xwíyífá Ámínáo nánípí rírímí wíáná ³³ síní áríwegf imóníñagí aiwí o awaúmi “Eini.” nuríri iwanjf mépéfáyo igfá níweámáná re enjiniginí. Wayí meari áamá xegf anjwámí ñweagfáyí ení wayí mearo nemáná enjáná ³⁴ o awaúmi xegf anjwámí nímeáa nípáwiri aiwá níxerí mání níwiríná xfo tñí áamá xegf anjwámí ínímí ñweagfáyí tñí “Ríxa Goríxomí díñj wíkwírówaéneríani?” níyaiwiro nání yayí seáyímí dání néra ugíawixini.

³⁵ Gapímanowa wífapí tñí níwiápínimearo

porisí wami awí mearoarĩño tĩńí e nání xwiyá Ƴańí re wiowárigfawixĩni, “Omí ‘Ámá awaúmi wárei.’ urípoyi.” wiowárigfáwa awa nuro uráná ³⁶ o xwiyá apí Poromi áwaní nuriri re urĩnigĩni, “Gapimanowa nioni nání xwiyá Ƴańí re wiowárenapáoi, ‘Awaúmi owáriní.’ wiowárenapfagfáwa nání awagwí anani nĩwipari kikiíá néra úpiyi.” uríagi aí ³⁷ Poro re urĩnigĩni, “Yawawi Romiyfawawi imónĩagwí aí mƒkí wí meńagi aí gapimanowa, xwĩrĩxĩ nĩyeamero ámá obaxí sĩńwí anigfē dání iwaní yeamepero gwí anĩyo yeawáranĩro egfáwa ínĩmi nĩyeamixearo yeawáranĩro rĩrarĩńoi? Oweoi, aga wí e yeaipaxí mimónĩni. Wiwanĩńowa nĩbiro ‘ƒwipfipi.’ yearáná peyeawí.” uríagi ³⁸ porisowa xwiyá Poro uríipi ámi nĩmeáa nuro gapimanowami repiyí nĩwiro “Awaú Romiyfá waúriní.” uríagfáwa awa arfá nĩwiróná wáyí níkarĩniro ³⁹ nuro awaúmi piyipi Ƴańí nurĩro gwí anĩyo dání nĩmĩxearo nĩwárinóná arfki wauní rĩxĩńí re urayigfawixĩni, “Awagwí aní rĩpimi pĩni nĩneawiárimĩ nurĩná ‘Ayf nanĩriní.’ neaimónarĩni.” urayarĩńagfáwa ⁴⁰ awaú gwí anĩyo dání nĩpeyeari aní apĩxí Ridiaiyf rĩnĩńiyáiwámĩ nání nuri nĩpáwiri ámá Jisasomĩ dĩńí nĩwĩkwĩroro nání egfá xexĩrĩmeá imónigfáyf tĩni e nawĩni nerĩmeániro xwiyá ámi bi tĩni ení rĩrēmĩxĩ nĩwiárimĩ ugfawixĩni.

17

Tesaronaika ńweáyf Poromi tĩni Sairasomĩ tĩni iwaní weanĩro egfá nanĩrinĩ.

¹ E nemowa e dání nuro aní biaú Abiporisi t́nì Aporonia t́nì rìnìḡpiaúmì nìmúróa nuro aní Tesaronaikaì rìnìḡpimì —Aní apimì Judayí wigí rotú aní wiwá m̀r̀r̀ǹḡpim̀r̀ǹ. Apimì nìrémómáná ² Poro xegí íníná yarìḡpa e enì axípi nerì Sabaríá wiyáú wiyimì Judayí wigí rotú aníyo awí neánìro ḡweanáná nìwímearì Bìkwí Gorìxoyáyo dánì nurenḡwìpéa nurínná ³ ayí re oyaiwípoyìnrì urayìḡnìḡnì, “Bìkwíyo dánì apì apì nìrìnrì eánìḡagí nánì áamá yeáyí neayimìxemeanífa nánì Gorìxoyá d̀ḡ́ t́nì aríowayá xwíá piaxíyo dánì iwiaroníoyì rarìḡwáomì wa pìkíáná r̀ǹḡ́ o nìmearì xwáripáyo dánì wiápnìmeanìpi apimì wì nìmúropaxí mimónìnì.” oyaiwípoyìnrì m̀k̀p̀ nánì uréwapìyirì m̀ḡ́ nìróa urì nerínná re urayìḡnìḡnì, “Áamá Jisasoyì r̀ǹḡ́ ro, nionì wáƒ seararìḡáo, o ayí áamá yeáyí neayimìxemeanífa nánì aríowayá xwíá piaxíyo dánì iwiaroníoyì rarìḡwáorìnì.” urayìḡnìḡnì. ⁴ E nurìr̀ḡpim̀ dánì Judayí wíyo d̀ḡ́ uk̀ǹm̀x̀ag̀ ayí d̀ḡ́ “Neparìnì.” nìwìpìmónìnrì nánì Jisasomì d̀ḡ́ nìwìkwíroro Poro t́nì Sairaso t́nì nawínì nìkumìxinìro G̀r̀k̀ỳ Gorìxomì wáyí nìwìro nánì yayí umearìḡfáyí obaxí t́nì aní apimì seáyì e nìmónìro meḡweagíáwayá apìxí wíwa t́nì enì d̀ḡ́ nìwìkwíroro nánì awaúmì nìkumìxinayìro yarínná ⁵ Judayí Jisasomì d̀ḡ́ m̀ẁk̀ẁr̀of̀áwa awaúmì sipí d̀ḡ́ nìwìaiwìro nánì nìwìápnìmearo re egíawìxìnì. Makeríá imìxarìḡé dánì áamá sipíyí wa Poromì t́nì Sairasomì t́nì wikí nìwónìro m̀x̀ wìp̀r̀ nánì

símfráxwíró nīwiemero ayí rīxa ikwīkwierí nīga uro wīkí nīwóga uro yarīṅagfa nīwīnīro nīwirīmeámí anjí apīmí áwīnīmí nīpuróná mīxí nī nēpīmīxamóá nīpuro Poro tīnī Sairaso tīnī anjí Jesonoyáiwámí rífa ṅweañīnīro e nánī nuro awaú mī á mǎ negí anjí rīpīmí ṅweagfáyíyá sīṅwí anīgíe dánī xwírīxí oumeaneyīnīro anjí iwámí pírí fkwīeámí néra nīpáwīro ⁶ awaú nánī pífá nīmegīnīro nánī Jesonomí tīnī Jīasomí dīṅfí nīwīkwírōro nánī xexírímeá imónīgíá wamí tīnī íá nīxero anjí apīmí dánjé gapīmanowa tīṅfí e nánī níropémí nuróná ríaiwá re nīra ugíawīxīnī, “Á mǎ anjí xwíá nīmīnī ikwírónīṅfyo ṅweagfáyí wīgí yarīgíápí mé pīnī owiárípoynīrī sīpīnī urekárarīgíáwa rīxa nene enī nīnearekárīro yarīṅoí. ⁷ Awa Jesono numīmīnīrī xegí anjīwámí nánī nīpemeámí uṅowarīnī. Awa ṅwí ikaxí negí mīxí ináyí Sisao rīṅfīpí nīwīaíkīro xegí bī néra nuro re rarīgíáwarīnī, ‘Segí mīxí ináyí Sisao, ayí surímá mīxí ináyorīnī. Wo omí seáyí e wīmónīṅo xegí yoí Jīasorīnī.’ rarīgíáwarīnī.” ríaiwá e nīra nuro ⁸ á mǎ e epíroyí egfáyí tīnī anjí apīmí dánjé gapīmanowa tīnī ayí ríaiwá e rarīṅagfa aríá nīwīro símí nírónīro wīkí nīwóga nīwīápīnīmearo ⁹ gapīmanowa xwírīxí numéfasáná Jesonowa á mǎ axí pī bī mēpa oēpoynīrī nīḡwí bī nurápīro wārīgíawīxīnī.

Poro tīnī Sairaso tīnī Beriayo egfílpí nánīrīnī.

¹⁰ Sífá ayīmí áríwīyīmí Jīasomí dīṅfí nīwīkwírōro nánī xexírímeá imónīgíáyí Poromí tīnī Sairasomí tīnī íá xīrīpírīxīnīrī rīxa anjí Beriaí rīnīṅfīpīmí nánī éfí urowáríagfa awaú

nuri anƒ apimi niremoriná Judayíyá rotú anƒ e miringiwámi nipáwiri xwiyfá yayf neainarinjipi wáf urigfisixini. ¹¹ Judayf Beria nweáyf —Ayf Judayf Tesaronaika nweagfáyf yapf mimóninjo. Dinjf píraninjf eyíroarigfáyf enagf nánf seáyf e wimóninjo. Ayf símf nixeadfpeniro “Xwiyfá Poro neararinjipi arfá owianeyi.” n#wimóniro sfá ayf ayo re niyaiwiro, “O neararinjipi, ayf Bikwíyo niringiri eáninjipi tñf nepa xixeni ríá imónini?” niyaiwiro Bikwípi íá niroa uro pfa nimera uro neróna ¹² obaxf wí Jisasomi djnf wíkwíroro Gírikíyƒ anƒ apimi dñf seáyf e imónigfáyf wí oxf tñf apixf tñf eni djnf wíkwíroro yarfná re eniginini. ¹³ Judayf Tesaronaika nweagfáyf xwiyfá rípi, “Beríayo eni Poro xwiyfá Goríxoyá wáf urarini.” rinarinagf arfá niwiro re egfawixini. Anƒ apimi nánf nuro ámá e dñfyf Poromi mixf owípoyiniri símfráxwíró wiemeáná ámá obaxf ríxa epíroyf nero wikf niwóga wiápnimeagfawixini. ¹⁴ Ámá obaxf ríxa epíroyf nero wikf niwóga wiápnimeaarinagfa Jisasomi djnf niwíkwíroro nánf xexfexirímeá imónigfáyf sinwf e niwiniro re egfawixini. Apaxf mé Poromi rawírawá tñf e nánf éf uowarigfawixini. Poromi rawírawá tñf e nánf éf nuowáriro Sairaso tñf Timotio tñf sinf e nweanáná ¹⁵ ámá Poromi éf nimíga úfáyf omi sfá obaxfyo nimera núfasáná anƒ Atenísiyf riningipimi niremorero e dánf wáraúáná o ámi sekaxf re uowariniginini, “Sairaso tñf Timotio tñf nionf tñf e nánf bipaxf imóninánáyf, anfnf bífisixini.” uowaráná omi e niwárimf

ugfawixini.

Poro Atenisi dani waf urijf nanirini.

¹⁶ Poro Atenisi dani awau nani wenijf nerf niñwearina anj apimi mimonf ñwfa imonijyf —Ayf xopaikigf xixegfni ama imixigfayfiri. Ayf aga ayá wí ami ami niñini éf nurarara unñagf niwiniri nani símf níronimi nemerina ¹⁷ Judayfa rotú anjyo niñawiyiri ayf tñf emá Gorixo nani dñf moarigfayf tñf xwiyfa rñiro sfa ayf ayo makerfa imixarigfe nani nuayiri ama o eméina e rowapigfayf tñf xwiyfa rñiro nera nurina ¹⁸ amayo uréwapiyarigfa Epikurianiyf rñigfa wa tñf Sitoikiyf rñigfa wa tñf Poro tñf ximiximf xwiyfa rñigfawixini. O waf nuririna Jisaso nani uriri ama xwaripayo dani wiapñimeapfifa nani uriri yarñagf nani wa peayf niwianiro re rigfawixini, “Ama xwiyfa rirowiarf emearijf ro pi xwiyfa nearimñiri rfa rarini?” rñiro wa “O anjñami dñf ñwfa imonigfa ama anj midañfyfa nani nearimñiri rfa rarini?” rñiro nero ¹⁹⁻²¹ omi niwirimeami nuro —Ama Atenisi dñfyf tñf ama anj midañf anj apimi urñigfayf tñf kiki fa bi mé anijf minf pi pi xwiyfa sñf rñifp arfa wiro awañf urñiro yanñiro nanini yarigfayfiri. Ayf omi niwirimeami nuro Ariopagasiyf rññipami dani xwiyfa réwapñarigfe nani niwirimeami nuro re urigfawixini, “Xwiyfa sñf joxi waf neararñipf nene piraññf arfa nisirane nijfa imonani nani awañf neare. Ayf rñf nani rñrarñwini. Xwiyfa joxiyfa niñerina nene sñf arfa miñarñwapi rarñagf nani xwiyfa mñkñf nani nijfa imonani

nánì rìrarìṅwìní.” uríagáa ²² Poro Ariopagasi t́ṅf e dání éf nírómáná re urìṅnìgìní, “Atenìsì dájyíné, segf ṅwá imónìṅfìpì nìmeróná awayìní ayá t́nì wéyo umearìṅagáa sṅwí seaniṅnì. ²³ Ayf rìpì nánì seararìṅnì. Xámì nionì aṅf rìpìmì nemerì segf ṅwá éf nurárára unìṅfyo —Ayo seyíné yarìṅf nìwiro seáyì e umearìgáayorìní. Ayo píránìṅf sṅwí mí nómìxa nuríná wínfaniṅnì. Éf urárarìṅf bimì ríwamìṅf rìpì ‘ṅwá nene majfáa nánìrìní.’ eánìṅagf wínfaniṅnì. Ayínánì ṅwá seyíné majfá nimónìro aiwì yarìṅf nìwiro seáyì e umearìgfo nánì áwanf bì osearìmìní. ²⁴ ṅwá xwá rìrì nírìmìní imìxìrì amìpì ńnì arìmì eṅfìyì imìxìrì eṅo, o aṅfnamì t́nì xwárìmì t́nì Ámínáo seáyì e wimónìṅo eṅagf nánì dṅf re yaiwìpaxf mimónìní, ‘O aṅf nanwá rìdìyowá yanfá nánì negf wé t́nì mìrarìṅwáyo ṅweaarìṅfìrìní.’ dṅf e yaiwìpaxf wí mimónìní. ²⁵ Xewanìṅo áamá nìyonì wigf dṅfìpì sìxì umímorì sṅf nimónìro aṅf upaxf imónìpìrì nánì wimìxìrì amìpì ńnì áamá nìpìrì nánìranì, yínìpìrì nánìranì, wimìxìyìrì yarìṅo eṅagf nánì rìpì enì yaiwìpaxf mimónìní, ‘O amìpì wí nánì d́wí ikeamónarìṅagf nánì negf wé t́nì arìrá wìpaxorìní.’ Dṅf apì enì yaiwìpaxf wí mimónìní. ²⁶ ṅwá o xewanìṅo re nìyaiwìrì, ‘Áamá gwf arf arì e e ṅweapìrìfárìní. Gwf arf arì xífáíwa xìrìpìrìfíná íná íná imónìnfárìní.’ nìyaiwìrì anìṅfìní neyíroárìmáná áamá ná wonì imìxìṅfìpìmì dání áamá gwf wìrì wìrì ńnì nimóga bìṅwárìní. ²⁷ Áamá gwf arf arì ńnì xewanìṅo nánì ṕfá néra nuro ámìrìṅfìneróná sṅwí

winiameapírfa nání xfo enj api e enjirini. E neri aí o nene xixegíni nweanwá gene gene tñj e dán ná jfamí mĩneaimónini. ²⁸ Ayf rĩpi nání searariñini. Segf sorixowa aí re rigfápi, ‘Nene eni Nwáfao neameañenerini.’ rigfápi tñni xixeni nene enj eániñj oyáyo dáni imónirane nwearene añj emerane yariñwini. ²⁹ Nene Nwáfá o neameañene imóniñagwi nání dñj re miyaiwipa oyaneyi, ‘Nepa Nwáfá imóniño imóniñipi, ayf ámaéne dñj nĩmorane wé tñni xopaikigf imóniñj nwfá sñjáyó dáni imixariñwápirani, sñjá goríyo dáni imixariñwápirani, sñjá siripáyó dáni imixariñwápirani, sa apĩniñj rfa imónini?’ miyaiwipa oyaneyi. ³⁰ Ayináni Nwáfá o —O Gorixorini. O áma xami o nání majfá nero wigf nwfápirini nĩméra bigfápi nání peá nĩmori kikiáfá nĩwia nĩbĩri aiwi agwi áma ami gĩmi nweagfá nĩyoni re neararini, ‘Segf fwi yariñgápi nání rfwĩmini nĩmamoro sanñj nĩmóniro nweápoyi.’ neararini. ³¹ Ayf rĩpi nání e neararini. O sáf wiyimi áma xwfá rĩri nĩrĩmini nweanwáyo xwiyfá pĩráníñj nĩneamearirina woni woni negf yariñwápi nání yariñj imimf neainfa nání rixa rariñirini. Nene xwiyfá neamearinfo eni rixa rĩpeariñirini. Nene ‘Rĩpeariño, ayf orfani?’ yaiwianfwa nání o péo ámi sñj neri owiápinĩmeaniri enj sñxf weámixána wiápinĩmeanirini.” Poro e urána re enjigini. ³² Áma e awi eániñgáyf Poro xwiyfá “Xwáripáyó dáni wiápinĩmeanirini.” rĩagi arfá nĩwiróná wĩ rĩperirf wigfawixini. Wĩ

“Xwiyfá joxi neararinjipi rfwená ámi bi tñni arfá sianfwarini.” urigfawixini. ³³ E urána Poro réwapfnarigfe dáni pñni niwiarimi úagi aí ³⁴ áamá wí —Oxí wo xegí yoƒ Daionisiasoyi riniñorini. O Ariopagasi dáni réwapfnarigfáyí worini. Apixí wí xegí yoƒ Damarisiyi riniñírini. Áamá ámi wí eni nawínirini. Ayí omi nikumixiniro númi nuro Jisasomi dñj wíkwfrogfawixini.

18

Poro Korinjo niñwearná enjipi nánirini.

¹ Poro e nemi Atenisi pñni niwiarimi anj yoƒ Korini riniñpimi nání nuri e ² niremómáná áamá Judayí wo —Xegí yoƒ Akwiraoyi riniñorini. Xinái Podasi piropenisfo dáni xiriñorini. Xiepí xegí yoƒ Pírisiraírini. Romiyí mixel ináyí Kírodiaso Judayí anj apimi ñweagfá niyoní sekaxí re urinj enagi nání “Romí anj rípimi dáni pñni nñeawiárimí úfrixini.” urinj enagi nání ayaú Itari piropenisfo pñni niwiarimi Korini nání siñj bigfíyaúrini. Ayaúmi Poro niwímeari ³ nigwí omiñj o yarinjipi ayaú eni yarigfí enagi nání ayaú tñni nawíni niñwearo senfá anj pákipírfá nání imimiximí nero niñwearóná ⁴ Poro Sabarfá ayí ayo Judayíyá rotú anjyo nání nuri ayí tñni Girikiyí tñni eni re owipimónri, “Xwiyfá Gorixoyárimí dáni Jisaso nání neararinjipi neparini.” owipimónri ayí tñni nawíni rotú anjyo dáni xwiyfá ximiximí niniro rinayigfawixini.

⁵ E néra nurfána Sairaso tñni Timotio tñni Masedonia piropenisfo dáni nibiri Poromi

wímeááná o xegí nígwí omiḡí yariḡipi píní nīwiárímáná Sabaríáyoni maríái, sá ayí ayo Judayí tḡí e nání nuayiri píranḡí uréwapiyimíní néríná woákí re wiayḡnigini, “Ámá yeáyí neayimixemeaná nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rariḡwáo, ayí Jisatoríní.” ⁶ E urayaríná ayí ríxa xixewiámí nuríro ikayíwí uráná Poro xegí iyíá nīpírí síkí xénḡipi pírfí wiaíkímí yáriḡnigini. Pírfí wiaíkímí nīyári re urḡnigini, “Seyíné anínánáyí sewaniḡíyíné ríá meáríníyo dání anínípiríárí. Seyíné aríá mīniariḡagá nání nioní wí nīxímeapaxímaní. Agwí nioní seyíné píní nīseawiárími ríxa émáyo wáí urímíní riwoní warḡnini.” uráriḡnigini. ⁷ E nurárimo píní nīwiárími nurí aḡí ámá woyá —O xegí yoí Titiasí Jasítasoyí riniḡoríní. Goríxo nání wáyí nīwirí nání yayí umearḡí woríní. Xegí aḡí Judayíá rotú aḡíyo dání oríwámí dání mīriniḡoríní. Oyá aḡiwámí nání nurí e dání xwíyíá uraríná re eḡnigini. ⁸ Judayí wo —Xegí yoí Kírísipasoríní. Judayíá rotú aḡíyo awí eánarigíáyo seáyí e umenḡweaḡoríní. O tḡní ámá o xegí aḡiwámí wearíḡíáyí tḡní Poro urariḡipi aríá nīwiro Jisasomí dḡí nīwíkwíroro émáyí Koriní ḡweagíáyí obaxí ení aríá nīwiro dḡí wíkwíroro wayí mearo yaríná ⁹ sá wiyimí Ámínáo re eḡnigini. Poromí orḡá nupári re urḡnigini, “Joxí wáyí mīsinípa oeni. Xwíyíá nioní nání joxí nura warḡipi píní mīwiárí siní anḡí nura úiríxini. ¹⁰ Ayí rípi nání rírarḡnini. Nioní joxí dḡí ríkikayonagí nání ámá mīxí sífápimí dání wí rínḡí sinínfámaní. Ámá aḡí rípimí nioní

dinŋ́ nínikwírípírfa nání nígí imóninŋ́yí obaxí enŋagí nání rírarinŋ́iní.” uríagí nání ¹¹ o anŋ́ apimí ninŋwearí Gorixo nání nuréwapíya warína emá 18 múroniniginí.

¹² Judayí Korinŋyo nŋweagfáyí, Romíyí wo xegí yoŋ́ Gario pírimíáo nimónirí Gírikíyí píropenisí e menŋweanáná, Judayí dinŋ́ axípi t́níní nimóniro níwiápínimearo Poromí xwíyíá oumeáraneyínro wáf pírimíá Gario xwíríxí umearinŋe nání nimeámí nuro ¹³ Poromí nuxekwímoro re urígíawixíní, “Ámá ro ámá Gorixomí yayí numeróná nŋwí ikaxí ríninŋ́pimí níwiaíkiro xegí bí nero éríxínirí dinŋ́ xenŋwímíní ukínímíxarinŋoríní.” uríagí aí ¹⁴ Poro ríxa manŋ́ exoámínirí yarína pírimíá Gario Judayí ayo re urinŋ́iniginí, “Poro íwí éf sínŋwíríyí, ríkíkíríó éf sínŋwíríyí, nioní re yaiwimínirí éáríní, ‘Ámá rowa uxekwímoarígíápi aríá níwirína, ayí ananíríní.’ yaiwimínirí éáríní. ¹⁵ Soyíné uxekwímoarígíápi, ayí xwíyíá t́níní yoŋ́ t́níní segí nŋwí ikaxí eáninŋ́pimí dání ríninŋ́pí nání o t́níní míxí rínarinŋagíá nání segípi xwíyíá nimíxíro eyírópoyí. Nioní ‘Xwíyíá apí oseaeýíroimíní.’ mínimónariní.” nurírí ¹⁶ xwíríxí umearinŋe dání míxídámí wiowáraparína ámá wí re egíawixíní. ¹⁷ Judayí wigí rotú anŋ́yo awí eánarígíáyo seáyí e umenŋweanomí —O xegí yoŋ́ Sotenisoríní. Omí fá níxero pírimíá Gario xwíríxí umearinŋe mídáninŋe iwanŋ́ mépearinŋagíá aí o dinŋ́ sípí wí míwí kíkíá enŋ́iniginí.

Poro ámí Siria píropenisíyo nání nurí Adiokíyo

rémonj nánirini.

18 Poro siní sía ayá wí e niñweañisáná áamá e dánj Jisasomí dnj níwíkwíroro nání xexirímeá imónigfáyo yayí níwiárimo Siria piropenisíyo nání úimiginíri sipixí womí nípixemoáníri Pírisiráí tñí Akwirao tñí ení nawíní nípixemoáníri o tñí nuro Poro Goríxomí dnj níwíkwírorí nání ñwíá ñweañípí nání añj xegí yoí Segíria ríññípimí dání d'fá níroníri 19 ríxa añj Epesasi ríññípimí níremoro Poro ayaúmi añj apimí níwárimí Judayíyá rotú añj e mírínñiwámí nání nurí nípáwiri ayí tñí xwíy'fá níriníro 20 ayí “Joxí siní bí tñí niñweámoxí úiríxini.’ neaimónariní.” uríagfá aiwí o “Ananirini.” m'wimóní 21 yayí níwiárimí nurífná re uríñiginíni, “Goríxo níwimónír'nfáyí, nioní ananí ámi re seaíménapím'fáriní.” nurárimí nurí sipixíyo nípixemoáníri Epesasi p'ni níwiárimí nurí nurí nurí 22 sipíxo ríxa añj Sisaria ríññípimí iwiék'ni-meááná Poro nayoámíni-meámí Jerusaremí nání níyirí Jisasoyá síyikí imónigfáyo yayí níwiára nimúroairí añj yoí Adiokiyo níremori 23 e sía wí niñweañisáná p'ni níwiárimí nurí xwíá yoí Garesia rínirí Pírigia rínirí enje —Ayí x'fo xámi wáf urímenjerini. E nípurífná áamá Jisasomí dnj wíkwíroarigfáyo xwíy'fá ámi bí tñí nuríri enj síxí níweámíxára múroniginíni.

Aporoso Epesasiyo tñí Koriniyo tñí dání uréwapíyinj nánirini.

24-25 Judayí wo —Xegí yoí Aporosorini. Añj yoí Arekisadírria dání xiríñj worini. Xwíy'fá

niriríná nenwiperi émf saímƒ rariŋorini. Bikwƒ Gorixoyáyo niriniri eániŋipi nipiini aumaúmƒ inŋorini. Óƒ Ámináomi xɔdipaxƒyi náni píráníŋƒ uréwapiyigfo enagi náni áamáyo Jisaso náni uriri píráníŋƒ uréwapiyiri neríná sɔmf nixeadípeniri uréwapiyariŋorini. E nerí aí wayƒ Jono umea-
iagipi nánini niŋfá imóniŋorini. O Epesasiyo niremori ²⁶ Judayíyá rotú aŋíyo iwamfo nípawiri ayá igigƒ mé xwiyfá Gorixo náni urariŋagi aí Pírisirai tɔni Akwirao tɔni o apini náni rariŋagi arfá niwiriná omi niwirimeámi nuri óƒ Gorixomi xɔdipaxƒyi náni bi, o sinƒ majfá enipi náni áwanƒ nuriri ámi bi tɔni píráníŋƒ uréwapiyigfísixini.

²⁷ Aporoso “Nioni Girikiyƒ piropenisíyo náni úimigini.” wimónaná áamá Epesasi dánƒ Jisasomi dɔŋƒ niwɔkwírooro náni xexirímeá imónigfáyƒ omi dɔŋƒ sɔxƒ numímowáriro payƒ bi nearo Girikiyƒ piropenisíyo ŋweagfá Jisasomi dɔŋƒ wɔkwíroarigfáyƒ náni rɔwamiŋƒ re eagfawixini, “Áamá ro seaímeáaná yayƒ tɔni nipemeámi úfrixini.” Rɔwamiŋƒ e nearo wiowáraná o nuri e niremómáná áamá Gorixo wá wianariŋagi náni Jisasomi dɔŋƒ wɔkwíroarigfáyo xegƒ nuréwapiyiriŋpimi dáni arirá niwiriná arirá bi onimiápi mɔwiŋinigini. ²⁸ Ayƒ rɔpi nánirini. O áamá obaxƒ siŋwƒ anigfe dáni Judayƒ xenwƒ nimoro rariŋfáyƒ tɔni ximiximƒ niniro niriniróná o Bikwƒ Gorixoyáyo dáni miŋƒ nirori “Áamá yeáyƒ neayimixemeanfa náni arfowayá xwfa piaxíyo dáni iwiaronfoyi rariŋwáo, ayƒ Jisatorini.” nuriríná xwiyfá mímúropaxƒ imóniŋipi nuriri xórórƒ bi onimiápi mɔwiŋinigini.

19

Poro ámi Epesasiyo nírémorì e dánì enj nánìrìni.

¹ Poro, Aporoso sinì anj yoƒ Koriniyi rìniñjipimì ñweañána, o dƒwínì enjmi áwinimì nìpumáná ámi anj yoƒ Epesasiyo nírémorì Jisasomi xɔdarigfá wíyo nìwímeari ² yarìnjí re winjìnjìni, “Soyíné Jisasomi dìnj wìkwíróáná kwíyƒ Gorìxoyápi seaímeanjofínérani?” urfagi awa re urigfawixini, “Xwíyá re rìniñjipi, ‘Gorìxoyá kwíyƒ bi ñweani.’ rìniñjipi aí rìnarìnjagfá sinì arfá bi mìwinjwáonerini.” urfagfá ³ o re urìnjìnjìni, “Wayƒ nìmearóná pí wayƒ meagfoyínérini?” urfagi awa “Wayƒ Jono umeaiagipi axipi meanjwáonerini.” urfagfá ⁴ o re urìnjìnjìni, “Wayƒ Jono umeaiagipi, ayƒ áamá re oyaiwípoyiniri umeaiagipirini, ‘Áamá ayƒ wigf ƒwí yarigfápi rƒwímìni mamófáyfɔrɔrɔni?’ oyaiwípoyiniri umeaiagipirini. O á máyo wayƒ api numeairíná re uragfɔrini, ‘Áamá nioniyá rƒwíyo binfomì dìnj wìkwírófɔrɔrɔni.’ O e urago, ayƒ Jisaso nánì uragfɔrini.” urfagi ⁵ awa Poro e urfipi arfá nìwiro wayƒ áamá Áminá Jisasomi dìnj nìwìkwíroríná meaarigfápi meagfawixini. ⁶ Wayƒ api meáná Poro wé seáyi e wikwiáraná re enjìnjìni. Kwíyƒ Gorìxoyápi áamá awamì wainjìnjìni. Kwíyƒpi waináná awa xwíyá mƒkƒ api apimì dánì ananì rìro wfá rókiamoarigfániñj rìro egfawixini. ⁷ Áamá e egfáwa nowanì wé wúkaú síkwí waú awarini.

8 Poro aní apimí nīḡweari Judayíyá rotú aníyo nīpáwiri ayá bī mé xwiyíyá nura nuri áamá ayí re owipimónirí, “Ayí áamá Gorixoxó xéḡ xwioxíyo mīmeámí nerí umenḡweaníápí nání áamá ro neararíḡpí, ayí neparíni.” owipimónirí nurenḡwípéa nuri ḡweanáná emá waú wo ríxa nīmúrómáná enáná⁹ Judayí wí dīḡ wakísí nīnīro Poro raríḡpí pírí nīwīaíkiro áamá obaxí epíroyí egíyá sīḡwí aníḡe dání óí Gorixoxó tīḡ e nání iníḡyí nání Jisasomí xídaríḡáyí nání ikayíwí raríná o ayo píní nīwīárímí nuri áamá Jisasomí dīḡ nīwíkwíroro nání wīepísaríḡ wíníḡ imóníḡáyó nīwirímeámí xó tīnī nawíní nuro sía ayí ayo aní xwiyíyá réwapínaríḡyá Tiranasoyáiwámí dání nurenḡwípéa unīḡnī. ¹⁰ O e yaríḡḡ nání áamá Judayíraní, Gíríkíyíraní, Esia píropenísíyo ḡweagíyí nīnī Poroyá maḡíyo dání xwiyíyá Ámínáo nání aríyá wiaríná xwíogwí waú múronḡnīḡnī.

*Sipaomí xewaxowa imfó mīxí
oumáinowáraneyinīro egíyá nániríní.*

¹¹ Poro Gorixoxoyá dīḡ tīnī emímí xéḡ bī áamá sīḡwí mīwīnaríḡyá imóníḡpí yaríḡḡ nání ¹² iríkwírání, roaríxírání, o kwírínaríḡpí áamá nurápímí nuro áamá sīmíxí yaríḡáyí tīḡ e nání nīmeámí úáná sīmíxí ayí píní wīárírí áamá imfó dīḡ xíxéroaríḡyí tīḡ e nání nīmeámí úáná imfó píní nīwīárímí urí yagíríní. ¹³ Judayí aní wí e wí e nemero “Imfó mīxí umáinípaxoneríní.” rínaríḡyí wí re yagíríní. “Imfó áamá romí xíxéroaríḡyí mīxí umáinowáraneyí.” nīyaiwīro iwamfó yoí

Jisasoyáyo dání mixí umáinowáraníro neróná imfóyo re nura wagfáriní, “Nioní yoí Poro wáf nearariño, Jisasoyí rinñomí dání rirariñagí nání áamá xixéroariñí romí pñní niwiárimí uí.” nura nuro nemeríná ¹⁴ Judayíyá apaxípaníñí imóníñí xwé wo —Xegí yoí Sipaoyí rinñoriní. Omí xewaxowa wé wífumí dání waú imónígífáwa ení axípí e yaníro yaríná ¹⁵ imfó awa urarigfó re uríñiniginí, “Nioní ananí Jisasomí mí ómixirí Poro nání nijfá imónirí eñagí aiwí soyíné goyínériní?” uráná re eñiniginí. ¹⁶ Ámá imfó dñí xixéroariño nímawirí nixeamomerí awamí xopírará wíáná ríñíñí xáiwí winfagfá aní iwámí dání éf nuróná aikí urírfáwa ugíawixiní. ¹⁷ Aní iwámí dání éf nuróná aikí urírfáwa úfáyf nání áamá Judayíraní, Gírikíyíraní, Epesasi ñweagfáyf nñní arfá niwiáiríro nání wáyf níkaríníro Áminá Jisasoyá yoí níríroná seáyí e numero ¹⁸ Jisasomí dñí wikírófáyf obaxí wí nìbayiro wigí yarígfápi waropárf wíro wíá urókiamóníro niyayiro ¹⁹ wigíyí obaxí wí ayáf xixegíní yarígfáyf wigí ikayíwí síñwí winaxídíwaníginí bíkíyó ñwíráriníñíyíf nimeámí nìbìro áamá nñniyá síñwíyó dání rfá níkeaárímáná nìgwí bíkíwí rfá ikeaáríápi bí neróná tarígfápi fá nìroróná nñní K50,000 imónimíníri éagí winígfawixiní. ²⁰ Apí nìpíní nimóga waríná xwíyá Ámináo nánipí surfímá mimónf wí e wí e síní xwé níríga emeariñagí nání áamá ámí ámí ayá wí kumíxinayígfawixiní.

Epesasi ñweagfáyf simimiákwí nero egfá

nánirini.

²¹ Apí ríxa nimónimáná enáná Poro Gorixoyá kwíyípmi dání re yaiwiñnigini, “Nioni nuri Masedonia piropenisíyo áwiniimi uri Girikiyí aníyo áwiniimi uri niyárimoni Jerusaremi nání úimigini.” E niyaiwiríná re riñnigini, “Nioni ríxa Jerusaremiyo nání nuri nírémorínáyí e dání wí e nání xámi mupaxí nimóniri nuri aní Romiyí riññipimi siñwí winíimigini.” niri ²² ámá xíomi seáyí wiiarígíwaúmi —Egí yoí Timotiomí tñi Erasitasomí tñi awaúmi Masedonia piropenisíyo nání nurowáiri aí o siní ámi bí tñi Esia piropenisíyo ñweañáná ²³ ámá wí niwiápnimearo óí Gorixomí xídarígíayi nání mi xí niriñowieániríná simimiákwí onimiápi megáwixini. ²⁴ E egíiná ámá wo —Xegí yoí Demitiriasorini. O xegí nigwí omiñí neríná amipi sñá siripá tñi imixarígíapi yariñiyí worini. Esia piropenisíyo ñweáyí wigí ñwá xwépi —Apí xegí yoí Atemisiyí riññipirini. Apí wigí aní ridiyowá yarígíwami éf urárariñipiniñí imóniñipi siripá tñi wigí ñwá onimiá bia anani nimeámi nuro wigí aní xixegíniyo tipíria nání imixarígíayí worini. Ámá omiñí xfo yariñipa axípi neróná nigwí onimiá mearígíámani. ²⁵ O ámá omiñí xfo yariñipa axípi yarígíawami tñi ámá omiñí xegí bí onimiápi yarígíawami tñi awí neaári re uriñnigini, “Gí amáoyíné, soyíné niñfáriní. Omiñí none yariñwá rípi nánini nigwí wí míneamúroarinini. ²⁶ Ámá Poroyí riñño negí aní Epesasiyoní maríái, negí Esia piropenisíyo

nimini eni yariniþimi soyíne sihwí winiro arfá wirowi yarigfáriní. O áamá wigí ñwáf íá xirarigfá imóniniþi ríwí ounópoyiniri neríná re urariniþori, ‘Ñwáf áamá wé tñni imixarigfáþi nepaxiniþi mimónini. Mimóni ñwáfariní.’ E urariniþagi nani áamá obaxí arfá niwiro ñwáf nene imixariniþwáþi rixa ríwí umogfáriní. ²⁷ None o rariþiþi xe oriniri sihwí niwiniþiranényí, niþwí omiþi none nerane niþwí miþeamúroariniþi þeayí wianipaxí imóniniþáþini marfái, riþi eni imóniniþáriní. Aní ridiyowá yariniþwáiwá, neþi ñwáf Atemisiyi riniþiþi nani miriniþiwá nani eni þeayí niwiniþi ‘Siþiriþi.’ riþaxí imóniri ñwáf aþixí imóniniþi í, áamá Esia þiropeniþí tñyo ñweagfá nñni tñni xwáf niminiþi ñweagfáyí tñni yayí umearigfí eni surímá nimóniri xwáf iweri enfáriní.” urfagi ²⁸ awa arfá niwironá wikí bi ayikwí miwónfagi ení tñni ríaiwá re nira ugíawixini, “Eþesasi ñweañwaéneyá ñwáf Atemisiþi, ayí seáyí e imóniniþiriþini.” nira nuro ²⁹ aní niþiminiþi ríaiwá rirowiámí niga nuríná áamá nñni re egíawixini. Wáf áamá awí eánariþíe nani nawiniþi xwamiání néra mírí nuro áamá Masedonia þiropeniþíyo dání Poro tñni emearigfíwaú —Egí yoí rowaúmiþi Gaiasoyi riniþomí tñni Arisítakasoyi riniþomí tñniþini. —Awaúmiþi íá niþero níropémiþi úaná ³⁰ Poro áamá wikí tñni awí eánariþíe þiyí íá xwiþí bi ouriminiþi yaríná áamá Jisasomiþi xídarigfáyí xe ouniriþi sihwí miwiniþaríná ³¹ gapímaní Esia þiropeniþí ayo umenweagfá wa —Awa Poro tñni niþkumixiniþi emearigfáwariniþi. Awa xwiþí íá

Poro nánì nurowárìróná re urayigfawixìní, “Arfíkí áamá awí eánigfè nánì mupani.” uraríná ³² áamá awí eánigfè dánì xwamiánf nero wa wigf bì nánì rìro wa wigf bì nánì rìro neróná arikikf ninìro nánì áamá nápì arfá kwíkwfkwíkwf nero “Ayf rìpì nánì awí eánfwaénerfani?” m+yaiwipa nero ³³ wa Judayf wigf wo Arekisadaoyf rìnìño xw+yfá rìrìmf oneaiinìrì wáráná áamá e epfroyf egfáyf wí “Ayf o nánì awí eánfwaénerfani?” yaiwiaríná o re oyaiwípoyinìrì, “Judayf rfá apì neamearigfámani.” oyaiwípoyinìrì xw+yfá ourimìnìrì nánì wé ówanf uyimìnìrì éfyf re egfawixìní. ³⁴ Awa o Judayf wo enagi sìnwf mí nìwómìxìro nánì nawìní axíná nìrayiro ayá wí rfaiwá re nura ugfawixìní, “Epesasi ñweañwaéneyá ñwfá Atemisìpì, ayf seáyì e imónìní.” Anìñf minf e nìra nuro nìra nuro ³⁵ gapìmanowayá payf weaiarìño nìbìrì áamá epfroyf egfáyo pfrf wiaíkìmf nìyárìmáná re urìñìnigìní, “Epìsasi ñweagfoyfné, áamá wo sìnì majfá re rimónìní, ‘Epìsasi ñweagfáyf anf rìdìyowá yarìgfìwá wigf ñwfá xwé Atemisíyì rìnìñpì nánì mìrìnìñiwá tfnì ñwfá apì anfnami dánì piérónapìñpì tfnì menweagfáyfrìnì.’ Áamá wo sìnì majfá e rimónìní? Oweoì. ³⁶ Nionì searfá apì áamá wo ‘Ayf nepamani.’ rìpaxf mimónìñagi nánì soyfné nìyop+yára oseauñ. Úrapí mikárìnìpa époyì. ³⁷ Ayf rìpì nánì seararìñìní. Áamá soyfné fá nìxemi bìfá rowaú negf anf rìdìyowá yarìñwáiwámi dánì amìpì bì fwf mìmeapa eri negf ñwfá imónìñì nánì ikayfwf aí bì mìrìpa eri éfìwaúrìní. ³⁸ Xwìrìxìf

nání mimónipa nerí gapimanowa xwíríxí arfá wianíro nání miŋweapa reŋo? Ayínání Demitriaso tńń omiŋí axípi yarigfáwa o tńń nawíni kumixinígfáwa tńń ámá womí xwiyfá oumearaníro nerónáyí, xwiyfá umeararigfáe nání ríxa nuro e dání xixe oxekwímonípoi. ³⁹ Soyíne xwiyfá siní wí tígíáyíne eŋánáyí, xwiyfá nání sfá awí eánariŋwáiná dání ríírixini. ⁴⁰ Ayí rípi nání searariŋini. Agwi none éwapíntwá rípi mfkí mayí eŋagi nání gapimanowa ‘Píyo dání awí neáníro rírowiámí niníro símimiákwí éoi?’ nearáná ‘Xwiyfá ananí urípaxí imónaníwini.’ ríseaimónarini? Oweoí, ríxa gapimanowa xwiyfá neamearípaxí imóniŋwini.” ⁴¹ Gapimanowayá payí weaiariŋo e nuríísáná ámá e awí eánigfáyo xixegíni uowárapíŋinigiŋi.

20

Poro ámi Masedonia Píropenisfyo emerí Gírikíyí aŋfyo emerí eŋí nánirini.

¹ Ámá xwiyfá rírowiámí niníro símimiákwí yarigfá píni níwiáíro kikiíá yaríná Poro ámá Jisasomí xídarigfáyo xfo tíŋí e nání “Eini.” nuríri ríxa báná eŋí rírémixí níwiri yayí níwiáími Masedonia píropenisfyo nání úimigíniri e dání píni níwiáími ² nuri píropenisf apimi áwiniŋi nípuríná ámá e ŋweagfá Jisasomí diŋí wíkwírogfáyo eŋí rírémixí ayá wí níwiéra nípurí Gírikíyí aŋfyo níremorí ³ e ŋweaŋáná emá waú wo ríxa nímurómáná eŋáná ríxa Siria píropenisfyo nání úimigíniri sípíxí womí píxemoánimíniri éfyí Judayí wí o nání mekaxí

rinarinagfa nání ámi dínj re yaiwininiginí, “Ámi Masedonia p̄ropenisfyo nioní b̄nái maní ouminí.” n̄iyaiwirí imaní nurí ⁴ á má rowa ení o t̄n̄n̄i nawíní uḡawixíní. Wo Beria dánj Pirosomí xewaxo Sopataoríní. Ámi waú Tesaronaika dánj Arisitakaso t̄n̄n̄i Sekadaso t̄n̄n̄i awaúríní. Ámi wo Debi dánj Gaiasoríní. Ámi wo Timotioríní. Ámi waú Esia p̄ropenisfyo dánj Tikikaso t̄n̄n̄i T̄ropimaso t̄n̄n̄i awaúríní. ⁵ Awa nioní t̄n̄n̄i Poromí t̄n̄n̄i xámi n̄iyeamearo T̄rowasi dání yawawi nání wenin̄j nero n̄weanáná ⁶ Judayf Gorixo múron̄j̄yi nání dínj mop̄r̄r̄i nání sfá bisfkerfá yisf mayf nimixiro narigfáyf rixa pwéáná yawawi Piripai e dání p̄n̄n̄i n̄iwiár̄imí nurai sipixf womí n̄ip̄ixemoán̄irai n̄in̄wearai sfá rixa wé wú yeamúróáná awami T̄rowasiyo n̄iwimearai e n̄weanáná sfá wé w̄úm̄i dánj waú neamúron̄j̄niginí.

Yutikaso p̄iyomí Poro sin̄j̄ imixin̄j̄ nán̄ir̄in̄i.

⁷ Sadéyo nene aiwá n̄irane rosapá imixirane yaní nání awí neán̄iranéná Poro á má e dánj awí eánfáyo xw̄iyfá nur̄r̄íná “Wfáríná rixa an̄j̄ úimiginí.” n̄iyaiwirí nání xw̄iyfá anin̄j̄ minf xw̄fá n̄imirí n̄ira nurí rixa áriwegf imónáná ⁸ an̄j̄ awawá seáyí e ikw̄rónin̄j̄ nene awí neán̄imáná xw̄iyfá arfá wiarin̄wáwámí ramixf obaxf m̄ixároár̄in̄in̄agí aí ⁹ íwf s̄ikin̄j̄ wo —O xegf yoƒ Yutikasoríní. O p̄p̄w̄iyo n̄in̄weámáná Poro anin̄j̄ minf xw̄iyfá xw̄fá n̄imirí nura waríná arfá n̄iwirí sá n̄ifásf n̄iyayísfáná rixa sá dínj̄ mamó n̄iweár̄ir̄i re

enjinigini. Pákíki wáxau wá ikwíroniñí seáyi e enjwami dani pírimioaniginini. Pírimioáaná áamá nìwepíniro nìmearíná xwíámi piyí wenagi meáagí aiwí ¹⁰ Poro nìwepíniñí íwí síkíñomi seáyi e nupíkákwiníñí nìmkwíyínimáná re uriniginini, “Seyíne dñí sipí mīseaipani. Ámí sñí eniñoi.” nurimi ¹¹ ámí nìpeyiri ayí tñí nawíni aiwá nìkwíríñí nìnimáná ayí tñí xwíyíá níríga núfasáná ríxa wíá nóga waríñí tñí Poro pñí nìwiárími úagi ¹² ayí íwí síkíñí o ámí sñí éagi nìmeámi wigí añí e nání nuro dñí wíá bí onimiápi mīwóniniginini.

Poro Tirowasíyo pñí nìwiárími Mairitasíyo nání uní náníñí.

¹³ Poro “Awa añí Asosíyi ríñíñípimí nání sipíxíyo waríná nioní xwíáyo úimiginini.” nìyaiwiri none sipíxí womí nìpíxemoáñirane Asosíyo nání nurane xfo nání weníñí nerí ñweanfwá nání óf neaimoíf enagi nání none omí xámí numearane sipíxomí nìpíxemoáñirane Asosí nání nurane nìrémorane ñweañáná ¹⁴ Poro ríxa xwíáyo nìbirí añí apimí neaímeáaná o tñí nerímeánimí sipíxíyo nurane añí Mitirini ríñíñípimí nìrémorane ¹⁵⁻¹⁶ e dani pñí nìwiárími nurane sipíxomí sá wenwáone píñíwí Kaiosíyi ríñíñípimí oríwámí dani nìmúrorane ámí sá wenwáone píñíwí Semosíyi ríñíñípimí nìrémorane Poro nioní Esia píropenisíyo nìrémorí nìñwearíná sá ayá wí nìmúroniginini re yaiwiáriniginini, “None añíñí nuranénáyí, sá Judayeneyá Pedikosíyi ríñíñíyi sñí mīpwéimí enáná

Jerusaremi rémoanfwarfani? Ayináni Epesasi múróimigini.” yaiwiárinj enagi náni none Epesasi miwiékfinimeá nimúrorane ámi sipixomi sá wenwáone anj Mairitasiyi rininjipimi rémonwanigini.

Poro Jisasoyá siyikf imónigfá Epesasi nweáyo wipenweagfáwami urinj nánirini.

¹⁷ Poro Mairitasiyi nírémómáná e dání áamá Jisasoya siyikf imónigfá Epesasiyo nweagfáyo wipenweagfáwa nání re urowárinjinigini, “Awa obípoi.” nurowáriti ¹⁸ awa rixa o tínj e nání báná re urinjiginigini, “Sfá nioni segf Esia píropenisf tíyo iwamfó rémonáyimi dání píni niseawiárimí unáyí nání seyfné tíni nawíni ninwearfná pí pí enápi nání soyfné nijfáriní. ¹⁹ Seyfné tíni ninwearfná Ámináoyá xináiníninj nimónirí o nání wáf niwurimeiri nisearirfná seáyi e mimónipa nerí ínimí niseaimónirí enáriní. Seyfné nání dínj sipí niarínagi nání wáiní wáiná nwf niseaeayirí enáriní. Judayf nioni nání mekaxf nírinarínagfa nání xeaninj obaxf nímeanj aiwi ²⁰ nioni wé fá mímixeání xwíyáf seyfné arfá niwiro níxídiróná nanj seaimixipaxfpi wí yumí mipsealí nerí áamá obaxf sínwf anigfe dánirani, anj xixegfyo ínimí dánirani, nisearéwapiyirí enáriní. ²¹ E nerfná Judayfnéraní, Grikíyfnéraní, ayá nisearemorí re searayínáriní, ‘Segf íwf yarigfápi ríwfmíni nimamoro Goríxo tfámíni níkinimónirfná negf Áminá Jisasi Kiraisomí dínj wíkwírópoi.’ searayínáriní.

22 Arfá nípoi. Agwi kwíyí Gorixoyápi o Jerusaremi nání úwiniḡiniḡi nīkīkayonagí nání aní apimi rémóáná pí pí nímeanfápi nioni majfá aiwi, sa e nání warinini. 23 E rémóáná pí pí nímeanfápi nioni majfá enagí aiwi aní api apimi múroaríná Gorixoyá kwíyípi ayá re niremoariniḡini, ‘E rémóáná gwí riyiro xeaniḡi seaikáro epíríarini.’ 24 Ayá e niremoariniḡi aiwi, nioni dīḡi mīḡwirárinini. Ayínáni mīḡi yíwí nírimi e nání anani warinini. Siḡi umíá nání ‘Ayí seáyí e imóniḡipíríani?’ mīyaiwí, pí pí níkaripíríá aí ḡí xámi néra biḡápa siní axípi néra nuri rípiḡi nerínáyí, ‘Ayí seáyí e imóniḡipíríani?’ nimónarini. Áminá Jisaso re niyaiwiri sekaxí niriḡipi, ‘O Gorixo ámayo wá wianiḡi enagí nání xwíyíá yayí winipaxípi wáƒ niriḡipíríani.’ niyaiwiri sekaxí niriḡipi yoparípi niḡipini wáƒ nuráimeríná ‘Ayí seáyí e imóniḡipíríani?’ nimónarini.

25 Arfá nípoi. Nioni seyíné tīḡimi nemiḡi xwíyíá ámá Gorixomi dīḡi wíkwíroarigfáyo xegí xwioxíyo mīmeámí neri umenweanfápi nání wáƒ searimeariniḡíné, niyínéni ámi ḡí símimaní bi siḡwí nanipíríá menípi nání nioni niḡíarini. 26-27 Ayínáni ayá re searemoariniḡini, ‘Eníá dání Gorixo “Re éimigini.” yaiwiárinipi nání nioni áwaní nisearíná wé fá mīmíxeání niḡipini xixeni seariniḡá enagí nání ámá niyíyá wo anínáná “Poro ríá nimeáriní.” rípaḡí imóniníá menini.’ seariniḡini.

28 Ámá Jisaso yá imónigfá sewaniniḡoyíné umenweagfápiḡi ríkiḡiríó wiarigíoyíné

imónipríxínirí wáyí seainwínigini. Ámá Gorixoyá siyikí imónigfá niyoní —Ayí nání yoxáfpámi dání nupeiríná xewaninjo gwíniní roayíroáriníyírini. Ayo niyoní numenwearíná Gorixoyá kwíyípi sipisipí awí mearoarigfápa axípi awí umearóríxínirí seaimixárinjoyíné xixeni píraniní umenweárixini. ²⁹ Ayí ripí nání searariní. Nioní ríxa píní níseawiárimí úáná ámá síwí sayí sipisipí roarigfápániní nimónimí seyíné tíámíní nibiro ámá soyíné umenweagfáyo xe naní oépoyínirí síjwí míwíní xwíríá seaikíxeayipíríárini. ³⁰ Ayí ripí nání ení searariní. Segíyí wa ení níwiápinímearo re niyaiwiro yapí wíwapíyipíríxini, ‘Jisasomí xídarigfáyí wigí wíníyo píní níwiárimí nioníní oníxídípoi.’ niyaiwiro yapí wíwapíyipíríxini. ³¹ Ayínání nioní seyíné tíní níjwearí xwiogwí waú wo ní múroaríná woxíní woxíní nání díjí sípí níseairí jwí tíní ení rírémíxí searinápi bí píní míwiárá aniní miní yayinápi nání ríwímíní mímamó síjwí tíní aniní miní éríxini. ³² Agwí nioní Gorixo seamená nání xegí wéyo seawárirí soyíné xwíyíá o ámá niyoní wá níwianirí enípi nání díjí wíkwíropírí seawárirí yariní. Xwíyíá api anani síkí síkí seaomíxiri amípi naní Gorixo ámá nioní gí imóniníyo wíimígnirí imóninípi meapaxíyíné seaimíxiri epaxí imónini. ³³ Nioní seyíné tíní níjwearíná segí woyá síjá goríraní, síjá siríparaní, rapírapíraní, wí síjwí íwí míwíniníárini. ³⁴ Nioní seyíné tíní níjwearíná enápi sewaninjoyíné níjírini. Amípi wí mísearápi ‘Pí yínirí pí níri emíini?’ niyaiwirí

neríná wé gƒ rúmi dání nígwƒ omiŋƒ nerí nígwƒ nimeari bƒ neríná nioni gƒ bƒ eri áamá nioni tƒni ŋweaarigfáyo ení bƒ wiirí enjárini. ³⁵ Amipí nƒni nioni enjápi neríná rixa re seaíwapiyinjárini. Áamá sipíyƒ seáyƒ nerí minipaxí imóniŋƒyo arirá wírrixini. Xwiyƒá Áminá Jisaso riŋƒ rípi, ‘Yayí mini wiarinjo winariŋƒpi yayí uráparinjo winariŋƒpimi seáyí e imónini.’ xwiyƒá api ení rƒwƒmíni mimamó diŋƒ mófrixini.” uriniginini.

³⁶ Poro xwiyƒá api nipiini nurárimí xómiŋƒ niyikwiri awa tƒni Gorixomi xwiyƒá rirímí niwiro ³⁷⁻³⁸ awa xwiyƒá Poro “Gƒ símimanƒí ámi bí siŋwƒ nanipfífámani.” uríƒ enagi nání diŋƒ sipí niwirí ŋwƒ nearo omí nimakfkiyayiro kiyƒ nimiaúnayiro xómi nimeáa nuro sipixí tƒŋƒ e wárigfawixini.

21

Poro ámi sipixíyo nípixemoániri uŋƒ nánirini.

¹ E nemone awamí pƒni niwiárimí ámi sipixíyo nuranéná niyakía mú irínií pirinwƒ yoƒ Kosiyí rininƒpimi niremorane sá wenwáone nurane pirinwƒ Rosiyí rininƒpimi niremorane e dání nurane aŋƒ yoƒ Pataraí rininƒpimi niwiékƒnimearane ² e nayoarane sipixí ámi wo Pinisia piropenisíyo nání uminiri yarinagi niwinirane omí nípixemoánirane niŋweámáná nimeámí nurane nurane ³ pirinwƒ yoƒ Saipirasíyí rininƒpí wé onamínúmíni enáná nimúrorane nurane nurane xwiyƒá re rináriŋƒ enagi nání, “Aŋƒ yoƒ Taiayí rininƒpimi sipixí royá saŋƒ e tƒwaniginini.” rináriŋƒ enagi nání none Siria

re rɪŋɪnɪgɪnɪ, “KwíyƳ GorɪxoyáƳ rɪŋɪƳ rɪƳrɪnɪ, ‘ArerɪxƳ rɪrɪ xiáwomɪ JudayƳ Jerusaremɪ dánɪ axɪƳ re gwɪ nuyiro é máyo mɪnɪ wɪƳrɪfárɪnɪ.’ KwíyƳ GorɪxoyáƳ rɪŋɪƳ apɪrɪnɪ.” nearƳagi ¹² none arɪá e nɪwiranéná none tɪnɪ á má e ŋweáyƳ tɪnɪ Poromɪ waunɪ rɪxɪŋɪ re urayɪŋwanɪgɪnɪ, “Joxɪ Jerusaremɪ nánɪ mɪyɪpanɪ.” urƳagwɪ aɪ ¹³ Poro re nearɪŋɪnɪgɪnɪ, “Seyɪné pí nánɪ ŋwɪnɪ ŋwɪnɪ nearo íkɪnɪŋɪ sɪpɪ nɪpaxɪ nɪkárarɪŋoɪ? Awa nionɪ gwɪ nɪjáránáyƳ, ‘Ayɪ ananɪrɪnɪ.’ nɪyɪawɪrɪ nánɪnɪ e nánɪ mɪwarɪŋɪnɪ. Ámɪná Jisasomɪ xɪdarɪŋagɪ nánɪ nɪƳkɪánáyƳ, ‘Ayɪ ananɪrɪnɪ.’ nɪyɪawɪrɪ nánɪ enɪ warɪŋɪnɪ.” nearƳagi ¹⁴ none omɪ urakɪpaxɪ mɪmónƳagi nɪwɪnɪrane omɪ xwɪyɪfá ámɪ bɪ murɪ re rɪnɪŋwanɪgɪnɪ, “Ámɪnáo ‘Omɪ wɪméáwɪnɪgɪnɪ.’ yɪawɪarɪŋɪƳ xe wɪméáwɪnɪgɪnɪ.” rɪnɪŋwanɪgɪnɪ.

Poro Jerusaremɪyo nɪrémorɪ Jisasoyá sɪyɪkɪ ímónɪgɪfáyo umenɪweagɪfáwamɪ repɪyɪ winɪf nánɪrɪnɪ.

¹⁵ E nemone sɪá ayɪ rɪxa neamúróáná none yúrárɪ nemáná rawɪrawá Ƴnɪ nɪwɪárɪmɪ Jerusaremɪyo nánɪ nɪyɪrane ¹⁶ Sisaria dánɪ á má none Ƴnɪ nɪwɪárɪmɪ yarɪŋwaé dánɪ Jisasomɪ xɪdarɪgɪfáyƳ wa tɪnɪ nɪyɪrane awa none aŋɪ Nesonoyá —O SaɪƳrasɪ ƳrɪŋwɪƳpɪmɪ dánɪ worɪnɪ. Enɪnɪ dánɪ Jisasomɪ dɪŋɪ nɪwɪkwɪrorɪ xɪdagɪ worɪnɪ. “Oyá aŋɪyo sá owéƳoyɪ.” nɪyɪawɪro nánɪ nɪneapemeámɪ nɪneayiro e neawárɪgɪfáwɪxɪnɪ.

¹⁷ E nemone rɪxa Jerusaremɪ nánɪ nɪyɪrane e rémóáná á má Jisasomɪ dɪŋɪ nɪwɪkwɪroro nánɪ negɪ nɪrɪxɪméá ímónɪgɪfáyƳ yayɪ nɪneairo nɪneamímɪnɪfagɪ ¹⁸ sá wenɪwáone wɪfáƳ tɪnɪ

Poro t́nì none nìwìáp̀nìmeámì Jemiso t́nì e nánì nurane Jisasomì d̀nì wìkwíroarígáyo wipenweagáwa enì Jemiso t́nì awí eánìháná ¹⁹ Poro rìxa yayí nìwimáná x́to é máyí t́nìm̀nì wáí nurímeríná Gorìxo x́oyá wéyo dánì wiemení b̀ì b̀ì nánì repìyí nìwíera úagì ²⁰ awa aríá nìwiróná Gorìxomì seáyì e numero re urígáawixìnì, “Gwíáoxìnì, negí Judayí s̀pì ayá xwé wí Jisasomì d̀nì wìkwíronagá joxì rìxa nìj́á imónìh̀nì. Ayí ǹnì negí ǹwí ikaxí enìná dánì nìrìrì eánìh̀pimì x́danìro nánì s̀mí xeadípenarìho. ²¹ Ayo á má wí joxì nánì re urígáawixìnì, ‘Poro é máyíyá anìyo nemeríná negí Judayí é máyí t́ámìnì ǹweagáyo re uréwapìyarìh̀rìnì, “Ǹwí ikaxí negí aríto Moseso nìrìrì eanìpimì p̀nì wíarìro s̀wí negí aríowa érowiáp̀nìgáapimì m̀x́dìpa ero nero segí niaíwí iyí s̀mí śto m̀wák wipa é rìxìnì.” Á má ayo Poro e uréwapìyarìh̀rìnì.’ ²² E urígá enagì nánì arì yaníwìnì? Negí Judayí Jisasomì x́darígá anì rìpimì t́ámìnì ǹweagáyí ananì joxì b̀í p̀ì nánì rìxa aríá nìwipìrì enagì nánì ²³ xwìyíá none rìraní rìpì axìpì é rìxìnì. Negí á má ǹwí ǹweagá waú waú ǹweanò. ²⁴ Joxì awa t́nì nìkumìxìnìro nene xwìraimìm̀ neainarìh̀pì anìpá imónìǹta nánì yarìh̀wápi awa t́nì nawínì nero á m̀ì nanì imónìrìxìnì. E neríná waú waú awa wigí d́á nìrónìro xwìraimìm̀ winarìh̀pì anìpá imónìro nanìwí Gorìxo nánì rìdìyowá wíiro epìr̀ta nánì b̀í wí rìxìnì. Joxì none rìrarìh̀wápi axìpì e neríná á má ǹnì re yaiwipìráoi, ‘Poro nánì neararìgápi m̀kí mayìrìnì. O enì

negf ɲwɔ́ ikaxɔ́ eánɲɔ́pimi nixɔ́dirɔ́ píranɲɔ́
 yarɲorɔ́ni.’ yaiwipɔ́raoɔ́. ²⁵ E nisearɔ́rane aí
 eɲíná xwɔ́yɔ́á nimixɔ́iranéná ‘Émá Jisasomi dɲɔ́
 wikwɔ́roarigfáyɔ́ negf ɲwɔ́ ikaxɔ́ eánɲɔ́ nɲpɔ́ni
 xɔ́dɔ́rɔ́xɔ́ni rɔ́ uranɔ́réwɔ́ni?’ nɲrɔ́nɲiranéná re
 rɔ́nárɲwanigɔ́ni, ‘Nwɔ́ ikaxɔ́ rɲpiaú rɲpiaú pɔ́ni
 wiárɲpaxɔ́ mimónɔ́ni.’ nɲrɔ́nɲirane payɔ́ re nearɔ́
 wárɲwanigɔ́ni, ‘Nanwɔ́ áamá wí mimónɔ́ ɲwɔ́á
 imónɲɔ́ nánɔ́ rɔ́diyowá éfápi mɔ́nɲpa éfɔ́xɔ́ni.
 Rakiwɔ́ eni mɔ́nɲpa éfɔ́xɔ́ni. Nanwɔ́ siɲwɔ́yo gwɔ́
 xɔ́ráná ragɔ́ sɔ́ni eɲagi nánɔ́ mɔ́nɲpa éfɔ́xɔ́ni.
 Apɔ́xɔ́ nɲmearóná sewɔ́ni mɲimeánɲpa éfɔ́xɔ́ni.’
 Apiaú apiaú nánɔ́ nearɔ́ wiowárɲwanigɔ́ni.”
 urɔ́agfá ²⁶ Poro sá wenɔ́ wɔ́ápi tɔ́ni áamá ɲwɔ́á
 ɲweagfá waú waú awami nɲwirɔ́meámi nurɔ́
 xwɔ́raimɔ́mɔ́ winarɲɲpɔ́ anɲpá imónɔ́wɔ́nigɔ́nɲrɔ́
 yarɲgɔ́fápa xɔ́o tɔ́ni nawínɔ́ wigɔ́ yarɲgɔ́fápa
 nemáná o anɲ rɔ́diyowá yarɲgɔ́fiwámɔ́ nɲpáwirɔ́
 apaxɔ́pánɲɔ́ imónɲgɔ́fáyo áwanɲ re urɲɲnigɔ́ni,
 “Sfá áamá awa xwɔ́raimɔ́mɔ́ winarɲɲpɔ́ anɲpá
 imónɔ́nɔ́fá nánɔ́ yarɲgɔ́fápi nɲpɔ́ni néfasáná Gorɔ́xo
 nánɔ́ xɔ́xegɔ́ni wonɔ́ wonɔ́ rɔ́diyowá wipɔ́rɔ́fáyi sfá
 ayimɔ́rɔ́ni.” urɲɲnigɔ́ni.

*Judayɔ́ Poromɔ́ anɲ rɔ́diyowá yarɲgɔ́fiwámɔ́ dánɔ́
 mɔ́xɔ́ wigɔ́fá nánɲrɔ́ni.*

²⁷ E nemo sfá wé wɔ́úmɔ́ dánɲɔ́ waú awa
 xwɔ́raimɔ́mɔ́ winarɲɲpɔ́ anɲpá imónɔ́nɔ́fá nánɔ́
 yarɲgɔ́fápi rɔ́xa yoparɲpɔ́ anwɔ́ e imónɔ́mɔ́nɲrɔ́
 yarɔ́ná Esia pɔ́ropenisɔ́yo dánɲɔ́ Judayɔ́ wí
 Poro anɲ rɔ́diyowá yarɲgɔ́fiwámɔ́ ɲweanagi
 nɲwɔ́nɲro re egɔ́awixɔ́ni. Ámá e epɔ́royɔ́ egɔ́ayo
 sɔ́mírɔ́rɔ́ nɲwiemero omɔ́ fá nɲxero ²⁸ rɔ́aiwá

re rigfawixini, “Negí Isireriyiné rixa siminjé neainpoyi. Ámá re roñf royf ámá xwfa nimini ηweagfáyo nuréwapiyemerí ámá negf gwf axf imóniηwári nání uréwapiyirí negf ηwf ikaxf eáníñpí nání uréwapiyirí negf añf ridiyowá yaríηwá riwá nání uréwapiyirí nerfíná apí nípini nání ‘Sípíriñi.’ uraríñorini. Sa apinini marfái, ámá Girikiyf wí añf ridiyowá yaríηwá riwámi nipemeámi nfiwiapiríñpimi dání ηwfa imóniñf re rixa xórórf enjirini.” niri-ro ²⁹ — Xámi ámá Esia píropenisfyo dánf Tíropimasoyí riniño Poro tñf añf apimi nawíni emearíñagfi winfá enagi nání xenwf re mogfawixini, “Poro omí ridiyowá yaríηwáiwámi ínimí nipemeámi fiwiapíñorini.” xenwf nimoro nání rfaiwá enj tñf niri-róná e niri-ro ³⁰ ámá añf apimi ηweagfá nini simimiákwf e yarigfápi arfá niwiro mfrf nibimiro Poromi ífá nixero ridiyowá yarigfiwámi dání níropémi peyeááná apaxf mé ówanf nini niyára ugfawixini.

Romiyf porisowa Poromi urápigfá nánirini.

³¹ E nemowa Poromi nípikiani-ro nání yaríná ámá wí porisowámi seáyí e imóniñomi xwyfá re urémeagfawixini, “Jerusaremí ηweáyf nini simimiákwf inarini.” urémeáagfa ³² o añañfni xegf porisf wami tñf awami seáyí e wimónigfáwami tñf niwirimeámi Poromi pikiani-ro yarigfe nání weáná ayf porisowa tñf wigf seáyí e wimóniño tñf weaparíñagfa niwin-ro ámi Poromi iwanf meá pñf wiárigfawixini. ³³ Pñf wiárfagfa porisowami seáyí e wimóniño añwi e nibiri

Poromi íá nìxerì xegí porisí wamì re urìṅnìgìṅnì, “Gwí senfá wiríkaú t́nì yípoyì.” nurìrì ayo yarìṅfì re wiarìṅagìṅnì, “Ámá ro gorìṅnì? O pí éfìrìṅnì?” ³⁴ Yarìṅfì e wiarìṅagì aiwì ámá e epíroyí egfáyí xwamiání nìrìro wí xegí bì nánì rìro wí xegí bì nánì rìro nero arikikí yarìṅagfá o arfá kwíkwíkwíkwí nìwirì nánì o yarìṅfì wiarìṅfìpì e dánì nìjífá píráṅnìṅfì imónìpaxí menagì nìwìṅnìrì re urìṅnìgìṅnì, “Porisoneyá anjwámì nánì nìmeámì úpoyì.” uríagì ³⁵⁻³⁶ omì nìméra waríná rìxa ámá e epíroyí egfáyí númì nuro ríaiwá ímí t́nì “Rurápapìkiarìṅo?” nìrìga waríná awa rìxa anjì iwámì sṅá waíwí t́ṅfì e nìrémoríná ámá Poromì pìkianìro yarìgíáyí porisowamì urápapìkianìro yarìṅagfá nánì omì seáyì e nìmfeyoaro nìxìrìṅmì peyìgíawìxìṅnì.

Porò Judayí xfómì umeararìgíápi owákwímìṅnìrì urìṅfìpì nánìrìṅnì.

³⁷ Porisowa rìxa wigí anjwámì nìmeáa páwianìro yaríná awamì seáyì e wimónìṅomì Poro re urìṅnìgìṅnì, “Nionì xwíyífá bì ananì rìrìṅmìṅnìrìṅnì?” uríagì o re urìṅnìgìṅnì, “Aì, joxì Gìrikìyí ṕné ananì rarìṅnì. ³⁸ Ayìṅnì re nìmónarìṅnì, ‘Joxì ámá Isipìyí xámì re rìṅo, “Émáyo mìxí xídfwanìṅnì.” nìrìrì ámá 4,000 gwí mónìgíá, Irìkiarìgíá rìṅnìṅowamì nìwirìmeámì ámá dṅfì meṅe nánì uṅo, ayí joxìmanì.’ nìmónarìṅnì.” uríagì ³⁹ Poro re urìṅnìgìṅnì, “Ámá joxì rarìṅo, ayí nionìmanì. Nionì anjì onìmiá yoí mìrìṅnìṅfì bimì dánṅonìmanì. Sirisia pìropenìsìyo anjì Tasasìyì rìṅnìṅfìpìṅmì dánjì Judayí

wonirini. Wauní rixiní bi oririmini. Ámá t̄yo xwiyá ouriniri anani sinwí naniriréini?” nuriri ⁴⁰ o rixa anani xe ouriniri sinwí winána Poro síná waíwíyo e nirómáná ámá ayí xwiyá m̄r̄ipa oépayiniri wé ówaní nuyiri rixa ññíá imónaráná wigí Xibiruyí p̄né t̄ni nuriri re uriniginini,

22

¹ “Rárowayíné, ápowayíné, xwiyá ámá wí n̄xekwímoarigápi wákwín̄miniri searána anani aríá nip̄riréoi?” uríagi ² aríá wíáyí Poro nuriríná wigí Xibiruyí p̄né t̄ni rarínagi aríá n̄wiwo erówárí aí bi mé aga ññíá imónáríagí Poro ámi re uriniginini, ³ “Nioni Judayí wonirini. Sirisia p̄ropenis̄yo aní yoí Tasasiyí rinin̄pimi gí nókí n̄xir̄inoní aí aní r̄pimi d̄ni xwé iwiaron̄aonirini. Negí nearéwap̄yagí Gameriero niniréwap̄yiríná ñwí ikaxí eán̄ñ̄pi negí aríowa neiapigápi n̄ni aga xixení pírán̄ñ̄ n̄iréwap̄yiní enagi n̄ni agwí seyíné Gorixomi ox̄daneyiniri s̄mí n̄xead̄p̄niro yarigápa nioni eni ax̄pi e imón̄ñ̄aonirini. ⁴ Ayin̄ni eníná nioni ámá Óí ‘Gorixo t̄ám̄ni imón̄ñ̄oi.’ rinin̄ñ̄yimi d̄ñ̄ w̄kw̄roarigá an̄ñ̄m̄ix̄m̄n̄ri n̄ni xean̄ñ̄ n̄wiri ox̄yorani, ap̄x̄yorani, gwí n̄yiri gwí an̄ño wáráḡaonirini. ⁵ Negí apax̄p̄an̄ñ̄ imón̄ñ̄ xwé t̄ni negí ám̄ná mebá imón̄gáƒawa t̄ni eni ‘O nepa e yagorini.’ searipaxí imón̄ñ̄oi. Awa negí Judayí aní yoí Damasiyasiyí rinin̄ñ̄pimi ñweagíáyí n̄ni payí nearo niapowáráná nioni ámá e ñweagíá óí

axíyimi xídarigfáyí eni anj rípimi dáni ríninjí meárixiniri ayo fá nixerí gwí n+yimáná ámi re nání nimeámi bimfa nání anj rípimi píni níwiárimí nuri Damasikasíyo nání unjanigini.

Poro “Apí yaríná Gorixo níkinimixinjirini.” urinjí nánirini.

⁶ “E nemoni nuri nuri Damasikasi tñj anwi e rémómíniri neri ríxa ikwawedí enáná re enjinigini. Anjnamí dání wíá síjwí mímínj iníí xwé bí nókiárenapinjiginí. ⁷ Wíá apí nókiárenapáná nioní xwíáyo nípkínimeari arfá wíáyí xwíyá bí re nírinénapíagi winjanigini, ‘Soroxini, Soroxini, pí nání xeaninjí níkararinjini?’ nírinénapíagi ⁸ re urinjanigini, ‘Ámináoxini, joxi goxirini?’ urfagi o ‘Nioní Nasareti dánj Jisasoni joxi xeaninjí níkararinjonirini.’ nírfagi ⁹ —Ámá nioní tñni warigfáwa wíá nókiárenapípi píránjí síjwí níwinaxídiro aiwi o tñni xwíyá rinarigwííomi arfá nípkwini míwigfawixini. ¹⁰ ‘Joxi xeaninjí níkararinjonirini.’ nírfagi re urinjanigini, ‘Ámináoxini, nioní pí oeniri nírarinjini?’ urfagi Ámináo re nírinjinigini, ‘Joxi níwiápinimeámi Damasikasi jíapimi nání nuri e rémóáná ámá wo nísimeari e éwiniginiri rírféanapi nání áwanj ririnijoi.’ nírfagi ¹¹ nioní wíá apí síjwíyo nínpírori síni síjwí mímínj níniniri síjwí manípaxí niarinjagi nání ámá nioní tñni warigfáwa wéyo áríwí nínimaxííro Damasikasiyo nání níniméra nuro e níremori njweáná ¹² ámá wo, xegí yoí Ananiasoyi riniño

—Judayí aní apimi ηweagfáyí níní ‘Ámá awiaxí woríní.’ rínagfóriní. Negí ηwí ikaxí ríníηípi bí múroagomani. Aníηí miní nípíní xixení axípi xídagoríní. ¹³ O nìbìrì nioní tñí aníwí e nìrómáná re nìrìηínigíní, ‘Gí nìrìxímeáo imóníηí Soroxíní, díxí síηwí ámi anei.’ nìráná re enjanigíní. Gí síηwí ámi nanìrì omí síηwí wíníηanigíní. ¹⁴ Omí síηwí wínáná o re nìrìηínigíní, ‘Nwíá negí aríowa xídagíoxí joxí e éwíníηínìrì wimónarìηípi nání nìjítá erí Wé Róníηomí ení síηwí wínìrì xíoyá maníyo dání xwíyítá raríná arfá wirí oenìrì rìrìpeanìrìrì. ¹⁵ Ámá nìyoní xíó nání áwaní nurìríná jìwaníηoxí wítá nìrókiárìríná síηwí wínìrì arfá wirí éípi nání repíyí wirfá nání rìrìpeanìrìrì. ¹⁶ Ayínání joxí pí nání síní yómíηí yaríηíní? Ríxa nìwiápínímearí wayí meai. Joxí Ámínáomí rìxíηí urìrìpimí dání díxí fíwí yaríηípi yokwarímí nìsiirí wayí píráníηíníηí rìroníηoi.’ nìrífagí nioní axípi e enjanigíní.

“Goríxo Poroní émányí tñííní nìrowáríηínigíní.” uríηí nánìrìrì.

¹⁷ “E nemoní ámi Jerusaremi nání nìbìrì aní rídìyowá yaríηwá riwámí dání xómíηí nìyíkwirí Ámínáomí xwíyítá rìrìmí nìwiríná íkwíkwí nìyárìrì weníηí éáyí ¹⁸ Ámínáo re nìraríηagí wíníηanigíní, ‘Joxí síηwí nanìrì arfá nìrì enípi nání aní rìpimí dání uráná arfá mísipa epírfí enagí nání joxí síní mepaní. Anííní aní rìpimí píní nìwiárímí ui.’ nìrífagí ¹⁹ nioní re uríηanigíní, ‘Ámínáoxíní, nioní éwapínagápi ámá re ηweáyí níní nìjítá imóníηoi. Ámá joxí

nánì dínǎ ríkwróarigfáyo nionì fá nìxerì gwǎ anǎyo nìḡwirárirì iwanǎ nìméperì yagáonì enǎgì nánì wiwanǎḡyǎ rìxa nìjǎ imónìḡoi. ²⁰ Joxì nánì wáƒ urimeagǎ Sítipenomì pìkigǎíná nionì anǎwì e nìrómáná “Ayǎ omì nìpìkiróná apánì yarìḡoi.” nìyaiwirì omì pìkiarǎná wigǎ iyǎ awì mearonǎnigìni.’ urǎgì aí ²¹ Ámínáo re nìrìḡnigìni, ‘Joxì uì. Nionì ná jámì émayǎ tǎḡmìni rìrowárìmǎ enǎgì nánì joxì ananì uì.’ nìrìḡnigìni.” urìḡnigìni.

Porisǎ seáyì e imónìḡo Poromì éƒ umínìḡ nánìrìni.

²² Ámá e epǎroyǎ egǎyǎ Poromì arǎ nìwia nìbǎsáná aiwì xwiyǎ “‘Émayǎ tǎḡmìni rìrowárìmǎrìni.’ nìrìḡrìni.” rǎe nánì arǎ nìwimáná xwiyǎ xwamiánǎ nìrìro ímǎ tǎni re rǎḡawixìni, “Ámá e imónìḡo xe onǎeanrì sḡḡwǎ wìnìpaxǎ mìnèaimónarìni. Rìxa rurápapìkiarìḡoi?” ²³ Xwamiánǎ e nìra nuróná wikǎ ayìkwǎ nìwóga mìwarìḡagì nánì wigǎ iyǎ nìwirayiro úpirìxá mìnèámǎ yánìro xwǎ sikkǎ úpirìxá mìnèámǎ yánìro yarìḡagǎ ²⁴ porisǎ seáyì e imónìḡo sekaxǎ re urìḡnigìni, “Omì porisone negǎ anǎ rìwámì nìmeáa nìpáwiro ámá ayǎ xwamiánǎ nìwiróná rǎ tǎḡ wianìro yarìḡápì mǎkǎpì nánì waropárf oneainrì nánì sikkǎ ragǎ pǎrf nuyìkiro yarìḡ imìmǎ wípoyì.” urǎgì ²⁵ awa omì nìmeáa nìpáwiro sikkǎ ragǎ pǎrf uyìkianìro nánì gwǎ jíáná Poro Porisǎ anǎwì e ronómì re urìḡnigìni, “‘Romiyǎ ḡwǎ ikaxǎ re rìnìni,’ rìsimónarìni, ‘ “Ámá Romiyǎ

womi mƒkƒpi nání pƒá mé xámi síkwƒá eápoi.” ríníni.’ risimónaríní?” urƒagi ²⁶ poriso arƒá e níwimáná seáyí e wimóníño tƒíƒ e nání nurí re uríñínigíní, “Ámá Romíyƒ romí joxí pí wimíníri yaríñíní?” urƒagi ²⁷ porisí seáyí e imóníño Poro tƒíƒ e nání nípáwiri re uríñínigíní, “Jíwaníñoxi níretí. Joxí Romíyƒ woxírání?” urƒagi o “Oyí.” urƒagi ²⁸ porisí seáyí e imóníño re uríñínigíní, “Nioní gapímanowami nígwí xwé wíáná ‘Romíyƒ woxírání.’ níñíríro nímixígáríní.” urƒagi Poro re uríñínigíní, “Gí inókí tƒíni ápo tƒíni eníná dání Romíyƒ wímíxígípaú enagíi nání nioní gí nókí níxíríje dání Romíyƒ imóníñá woníríní.” urƒagi nání ²⁹ porisí síkwƒá ragí pƒrƒ nuyíkiro yaríñí wianíro nání gwí járƒáwa wáyí níwinírí omí wáramogƒawixíní. Wigí porisí seáyí e wimóníño ení “Poro Romíyƒ worƒání?” níyaiwiri níjƒá nímonímáná “Omí senƒá tƒíni gwí jípoi.” uríƒ enagí nání wáyí winíñínigíní.

Poro xwíyƒá wákwínímíníri nání Judayƒ mebáowa awí eánígíe dání uríñí náníríní.

³⁰ Poriso, sá weño wíápi tƒíni Judayƒ omí uxekwímoarígíápi nání xíxeni níjƒá oimónímíníri omí níkwewárímáná wami sekaxí re urowárapíñínigíní, “Apaxípáníñí imónígíá xwéowa tƒíni Judayƒ mebáowa tƒíni awí oéánípoi.” nurowárapíri awa ríxa awí eánáráná Poromí níméra níwepíníri awa síñwí anígíe éƒ uráraríñínigíní.

23

¹ Poro mebáowami síñwí agwí níwínáríri re

urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Gɪ nɪrɪxɪmeáoyɪné, Gorɪxo sɪɲwɪ anɪɲáná amɪpɪ nionɪ iwamɪfó dánɪ sɪfá rɪyɪmɪ nánɪ enjápɪ nɪpɪɪɪnɪ aɪ nánɪ dɪɲɪf nɪyaikɪrorɪfáná bɪ nánɪ ayá sɪwɪf mɪnɪró dɪɲɪf peá nunarɪɪɪ.” urɪfagɪ ² apaxɪpánɪɲɪf imónɪɲɪf xwéomɪ, Ananiasoyɪ rɪɪɪɲo ámá Poro tɪɲɪf e aɲwɪ e rogɪfáyo “Omɪ wé maɲɪyo upɪkákɪwɪpoyɪ.” uráná ³ Poro Ananiasomɪ re urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Kɪkérónɪɲɪf ɪnɪmɪ pɪpɪwɪf enjagɪ aɪ seáyɪ e xwɪfá naɲɪnɪɲɪf eánɪɲɪf roxɪɪɪ, Gorɪxo joxɪ enɪ wé nɪrupɪkákɪwinɪɲoɪ! Joxɪ negɪf ɲwɪf ikaxɪ nɪrɪɪnɪrɪ eánɪɲɪfpa xwɪrɪxɪf nɪmemɪnɪrɪ e éf nɪɲwearɪfáná ɲwɪf ikaxɪ apɪmɪ ogámɪ nerɪ ‘Omɪ wé upɪkákɪwɪpoyɪ.’ urɪfɪpɪ nánɪ ‘Ayɪf apánɪ yarɪɲɪɪɪ.’ rɪsɪmónarɪɪɪ?” urɪfagɪ aɪ ⁴ ámá e rówapɪgɪfáyoɪf mɪxɪf re urɪgɪfawɪxɪɪɪ, “Joxɪ ananɪ apaxɪpánɪɲɪf imónɪɲɪf xwéomɪ ikayɪwɪf urarɪɲoxɪrɪnɪ?” urɪfagɪfá ⁵ Poro re urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Nɪrɪxɪmeáoyɪné, ‘Apaxɪpánɪɲɪf imónɪɲɪf xwé worɪanɪ?’ mɪyáiwɪf nerɪ rɪfɪɪɪ. Xwɪyɪfá Bɪkwɪyo re nɪrɪɪnɪrɪ eánɪɲagɪf nánɪ, ‘Joxɪ segɪf seáyɪ e nɪmónɪrɪ seamenɲweagɪfá wo nánɪ xwɪyɪfá sɪpɪ bɪ mɪrɪpanɪ.’ nɪrɪɪnɪrɪ eánɪɲagɪf nánɪ o seáyɪ e imónɪɲɪfɪpɪ nánɪ nɪjɪfá nɪmónɪrɪ sɪɲwɪrɪyɪf, wɪ e rɪmɪnɪrɪ eámánɪ.” nurɪrɪ aɪ ⁶ mebáowa wa Sajusi imónɪrɪ wa Parisi imónɪrɪ enjagɪfá nɪwɪnɪrɪf gɪf Parisi rowa gwɪf onɪmónɪfɪpoyɪɪɪrɪf enɪf tɪfɪɪ re urɪɪɪnɪgɪɪɪ, “Nɪrɪxɪmeáoyɪné, nionɪ Parisi wonɪrɪɪɪ. Parisi imónɪgɪfɪf wɪyaúyá xewaxonɪrɪɪɪ. Nionɪ ‘Ámá pegɪfáyoɪf ámá nɪwɪápɪnɪmeapɪrɪfárɪɪɪ.’ nɪyáiwɪrɪf dɪɲɪf kɪkayonɲagɪf nánɪ xwɪrɪxɪf nɪmearɪgɪfonɪrɪɪɪ.” urarɪfáná ⁷ Parisiowa tɪfɪɪ Sajusiowa tɪfɪɪ wɪwɪnɪ mɪxɪf nɪrɪnowɪeánɪro dɪɲɪf bɪ bɪáú nɪxɪrɪro

yaŋƒ epayónigfawixini. ⁸ Ayƒ riƒi nánirini. Sajusiyƒ re rarigfáyƒrini, “Ámá pegfáyƒ ámi wiápƒnimeapaxƒ menini. Anƒnajƒ wí menini. Kwíyƒ eni menini.” rarigfáyƒrini. E nerƒ aí Parisiyƒ “Nƒpini anani imónipaxƒ imónini.” rarigfáyƒrini. Apimi dánƒ diŋƒ bi biaú nixiriro yaŋƒ nepayóniro ⁹ xixewiámƒ niri nowieága nuro ŋwƒ ikaxƒ eániŋpimi mewegfá Parisiowayá wa niwiápƒnimearo Sajusiowa tni ximiximí niniro niri róná re urigfawixini, “Ámá ro ƒwƒ bi éo mimóniŋagi wniŋwini. Anƒnajƒ worani, kwíyƒ birani, omi xwiyfá urányƒ, ayƒ pí eniŋo?” nuriro ¹⁰ xixewiámƒ ayá wí niri nowieága wiápƒnimearfná porisƒ seáyƒ e imóniŋo Poromi midimidáni mimixewiámƒ niniróná omi didiyimí nero pikipirixiniri xegƒ porisowami sekaxƒ re uowáraiŋinini, “Soyné niwepniro eŋƒ neániro ayo Poromi nurápiro negƒ porisƒ aŋƒ riwami nani nimeami yapipoyi.” uowáraíaná awa xixeni o uríƒpa e egfawixini.

¹¹ Poro sfá ámi rixa wiyimi arƒwiyimi sá wejáná Ámináo miwƒmidáni nurónapiri re uriŋinini, “Joxi diŋƒ sixí ínei. Jerusaremi tƒyo dánƒ xwirixƒ rimearfná joxi nioni nani ‘Siŋwƒ e wniiri arfá e wiri eŋarini.’ urariŋƒpa émáyfá aŋƒ xwé Romiyo eni axƒpi urirfá eŋagi nani diŋƒ sixí ínei.” uriŋinini.

Judayƒ Poro nani mekaxƒ megfá nani rini.

¹² Wfáƒi tni Judayƒ wí Poro nani mekaxƒ nimeróná awá ŋwƒá niŋwiráriniro sŋá womi dánƒ re rini gƒawixini, “None ini gƒ mniƒpa erane

aiwá mɪnɪpa erane néra nurane Poromɪ pɪkíwáé dání ámɪ nɪpaxɪ imónanɪwárɪnɪ.” nɪrɪnɪro ¹³ — Ámá mekaxɪ nɪmero “Sɪŋá romɪ dání rarɪŋwɪnɪ.” rɪgɪfáwa ámá 40 wiárɪ múrogɪfáwarɪnɪ. ¹⁴ E nemowa apaxɪpánɪŋɪ imónɪgɪfá xwéowa tɪnɪ Judayɪ ámɪnáowa tɪnɪ tɪgɪé nánɪ nuro yumɪ́ re urɪgɪfawixɪnɪ, “None awá ŋwɪfá nɪŋwirárɪnɪrane sɪŋá womɪ dání re rɪnɪwárɪnɪ, ‘Poromɪ sɪnɪ mɪpɪkɪpa neranéná aiwá bɪ aɪwɪ mɪmepaxɪ imónɪŋwɪnɪ.’ Sɪŋá womɪ dání e rɪnárɪwá enɪgɪ nánɪ ¹⁵ soyɪné tɪnɪ mebáowa tɪnɪ ámɪ xwɪrɪxɪ nɪwiro yarɪŋɪ wiayanɪrónɪŋɪ nimónɪro porisɪyo seáyɪ e wimónɪŋomɪ wáƒ re urepeárɪpoyɪ, ‘Joxɪ none Poromɪ ámɪ píránɪŋɪ yarɪŋɪ wianɪ nánɪ nɪmeámɪ weapeɪ.’ urɪpoyɪ. None omɪ nɪpɪkianɪ nánɪ yumɪ́ áyá eánanɪwɪnɪ. Poromɪ nɪmeáa nɪweapɪrɪ sɪnɪ anɪwi e mɪbɪpa enáná nɪpɪkianɪwárɪnɪ.” urɪgɪfawixɪnɪ.

¹⁶ Poromɪ xexɪrɪmeáíyá niaíwo “Awa yumɪ́ áyá eánarɪŋoɪ.” rɪnarɪŋagɪa arɪfá nɪwɪrɪ porisowayá anɪwámɪ nánɪ nurɪ nɪpáwɪrɪ Poromɪ áwanɪ urɪfagɪ ¹⁷ o porisɪ womɪ “Eɪnɪ.” nurɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Íwɪ sɪkɪŋɪ ro dɪxɪ porisɪ seáyɪ e simónɪŋomɪ xwɪyɪfá wɪ áwanɪ urɪnɪ nánɪ o tɪŋɪ e nánɪ nɪpemeámɪ ut.” urɪfagɪ ¹⁸ o íwɪ sɪkɪŋomɪ nɪpemeámɪ porisɪ seáyɪ e wimónɪŋo tɪŋɪ e nánɪ nurɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Porɪ, gwɪ ŋweanɪ ‘Eɪnɪ.’ nɪnɪrɪrɪ re nɪrɪŋoɪ, ‘Íwɪ sɪkɪŋɪ ro xwɪyɪfá wɪ dɪxɪ seáyɪ e simónɪŋomɪ urɪnɪ nánɪ o tɪŋɪ e nánɪ nɪpemeámɪ ut.’ nɪrɪfagɪ nɪpemeámɪ barɪŋɪnɪ.” urɪfagɪ ¹⁹ porisɪyo seáyɪ e wimónɪŋo omɪ wéyo fá nɪxɪrɪrɪ nɪmeámɪ aɪgɪ wɪ e nánɪ nurɪ aɪgɪpɪ

nɪŋweámáná yarɪŋɪ́ re wɪŋɪnɪgɪnɪ́, “Xwɪyɪ́fá joxɪ áwanɪ́ nɪrɪ́rɪ́pɪ́ pí xwɪyɪ́fárɪnɪ́?” urɪ́agɪ́ ²⁰ o re urɪ́ŋɪnɪgɪnɪ́, “Judayɪ́ xwɪyɪ́fá ná bɪnɪ́ sɪ́mɪ́ e nɪ́ta nuróná re rɪnɪ́fawɪxɪnɪ́, ‘Poromɪ́ ámɪ́ mɪ́kɪ́pɪ́ nánɪ́ yarɪ́ŋɪ́ bɪ́ wɪánɪ́nɪ́ŋɪ́ nɪmónɪ́rane porɪsɪ́yo seáyɪ́ e wɪmónɪ́ŋomɪ́ yapɪ́ re uréwapɪ́yíwanɪgɪnɪ́, “Wɪ́fáríná joxɪ́ Poromɪ́ mebáowane xwɪrɪ́xɪ́ ámɪ́ bɪ́ umeánɪ́wá nánɪ́ nɪ́meámɪ́ weapɪ́rɪ́xɪnɪ́.” urɪ́wanɪgɪnɪ́.’ rɪnɪ́fawɪxɪnɪ́. ²¹ Ámá 40 wɪárɪ́ múrogfáwa awá ŋwɪ́fá nɪ́ŋwɪ́rárɪnɪ́ro sɪ́ŋá womɪ́ dánɪ́ re rɪnɪ́fawɪxɪnɪ́, ‘Omɪ́ pɪ́kɪ́wáé nánɪ́ aɪwá mɪ́nɪ́pa erane inɪ́gɪ́ mɪ́nɪ́pa erane éwanɪgɪnɪ́.’ nɪrɪ́nɪ́ro omɪ́ pɪ́kɪ́anɪ́ro nánɪ́ rɪ́xa yumɪ́lɪ́ áyá neánɪ́ro ŋweaŋagɪ́fá nánɪ́ awa nurowárénapɪ́ro yarɪ́ŋɪ́ sɪ́áná arɪ́fá mɪ́wɪpanɪ́. Awa joxɪ́ rɪ́xa re uráná, ‘Wɪ́fáríná nɪonɪ́ Poromɪ́ soyɪ́né tɪ́ŋɪ́ e nánɪ́ ananɪ́ nɪ́meámɪ́ weapɪ́mɪ́fárɪnɪ́.’ uráná nánɪ́ xɪ́xenɪ́ nɪrɪ́nárɪ́ro wenɪ́ŋɪ́ nero ŋweaŋoi.” urɪ́agɪ́ ²² porɪsɪ́ seáyɪ́ e imónɪ́ŋo íwɪ́ sɪ́kɪ́ŋomɪ́ arɪ́fá jɪ́yɪ́kɪ́ norɪ́ re urowárɪ́ŋɪnɪgɪnɪ́, “Xwɪyɪ́fá joxɪ́ repɪ́yɪ́ nɪ́nɪrɪ́ áwanɪ́ nɪrɪ́rɪ́pɪ́ nánɪ́ ámá womɪ́ aɪ́ ‘Nɪonɪ́ omɪ́ e urɪ́nɪ́.’ murɪ́panɪ́.” urowárɪ́ŋɪnɪgɪnɪ́.

Poromɪ́ Pɪ́rɪmɪ́á Pɪ́rɪso tɪ́ŋɪ́ e nánɪ́ wɪowɪárɪ́ŋɪ́ nánɪ́rɪ́nɪ́.

²³ Porɪsɪ́ seáyɪ́ e imónɪ́ŋo xegɪ́ porɪsɪ́ ámɪ́ná imónɪ́gɪ́fáyɪ́ wáúmɪ́ “Eɪnɪ́.” nurɪ́rɪ́ re urɪ́ŋɪnɪgɪnɪ́, “Awagwɪ́ porɪsɪ́ éf tɪ́nɪ́ mɪ́xɪ́ yarɪ́gɪ́fáyɪ́ 200 apɪmɪ́ ‘Nɪkɪ́nɪ́rɪ́ ŋweápoyɪ́.’ urɪ́rɪ́ osɪ́yo nɪ́ŋweámáná mɪ́xɪ́ yarɪ́gɪ́fáyɪ́ 70 apɪmɪ́ ‘Nɪkɪ́nɪ́rɪ́ ŋweápoyɪ́.’ urɪ́rɪ́ wákwɪ́rɪ́xá tɪ́nɪ́ mɪ́xɪ́ yarɪ́gɪ́fáyɪ́ 200 apɪmɪ́ ‘Nɪkɪ́nɪ́rɪ́ ŋweápoyɪ́.’ urɪ́rɪ́ nemáná rɪ́xa árɪ́fwɪ́yɪmɪ́ 9:00 p.m. imónáná aŋɪ́ yoɪ́ Sisariayɪ́ rɪ́nɪ́ŋɪ́pɪmɪ́

nánì upírì nánì awí eaárƒpiyì. ²⁴ Osí wí enì Poro seáyì e éƒ nìṅweámáná unì nánì nìmeari omì éƒ numíga nuro pìrimíá Piriso t́ṅƒ e wárƒpoyì.” nurìrì ²⁵ payƒ re rìnìṅƒ wínánìṅƒ ŕwamìṅƒ eaṅṅìṅì,

²⁶ “Nionì Kirodiasì Risiasonì payƒ rìna pìrimíá Pirisoxì t́ṅƒ e nánì nearì ẃrénaparìṅṅì. Negƒ áminá seáyì e imónìṅoxì nionì yayƒ b̀ osimìṅì. ²⁷ Judayƒ áamá romì fá nìxìrìro rìxa nìpìkianìro yarìṅaǵa nionì aŕfá ‘Romìyƒ worìṅì.’ nìwiríná gƒ sìmìṅƒ nínarìǵáyƒ t́ṅṅì ḿrƒ nurane omì éƒ umínìṅwanìṅṅì. ²⁸ Nionì omì uxekẃmoarìǵápì ḿkƒpì nánì nìj́fá imónìmì nánì wigƒ Judayƒ mebáowa xwìýfá imìxarìǵe nánì nìmeámì nurì aiwì ²⁹ omì xwìýfá nuxekẃmoróná none pìkipaxƒ b̀ urìro gwƒ yìpaxƒ b̀ urìro mìyarìṅaǵa nìwìnìrì xwìýfá wigƒ ṅwƒ ikaxƒ eánìṅƒpìṅì dánì wiwanìṅyƒ mìxƒ rìnarìǵápì nánìṅì uxekẃmoarìṅaǵa wìṅṅanìṅṅì. ³⁰ Áamá wo nìb̀rì áwanƒ re nìráná, ‘Judayƒ Poromì pìkianìro nánì yumíí mekaxƒ mearìṅòì.’ nìráná nionì sìnì mé omì joxì t́ṅƒ e nánì nìwiowárénapìrì áamá omì uxekẃmoarìǵáyo sekaxƒ re uŕanìṅṅì, ‘Nuro pìrimíáoyá sìṅwƒ anìṅe dánì uxekẃmóƒrìxìṅì.’ uŕanìṅṅì. Ayƒ xwìýfá rìxa apìrìṅì.”

³¹ Porisowa wigƒ seáyì e wimónìṅo sekaxƒ uŕƒpa axƒpì nero áríwìyìṅì Poromì nìméra nuro aṅƒ yoƒ Adipatìrisìyì rìnìṅƒpìṅì nìrémoro ³² rìxa

wfá ónáná porisí síkwí t́nì warigfáwa xe osíyo niṅweámáná m̀ixí yarigfáwa Poromì ananì re dánì níméra oupoyinrì ṕnì ǹwiárìmì ámì wigí porisí aṅiwámì nánì úagfá ³³ awa níméra nuro rìxa Sisariayo ǹrémoro p̀rimiaó t́ṅf e nánì nuro payí m̀nì ǹwiuro Poromì enì xfo t́ṅf e ǹwárìroná “Ayí rorìnì.” urfagfá ³⁴ p̀rimiaó payína nurápìrì rìxa f́a ǹrómáná “Ro áamá nionì umenṅweaṅáyo dánf worfani? Mì dánṅorfani?” niyaiwirì Poromì yarìṅf re wiṅinìgìnì, “P̀ropenisí giyo dánṅoxìrìnì?” urfagfì Poro “Sirisia p̀ropenisíyo dánṅonìrìnì.” urfagfì ³⁵ o re urìṅinìgìnì, “Ananìrìnì. Ámá joxì rìxekwímoarigfáyí rémónapáná díxí xwìrìxí arf́a simf́arìnì.” nurìrì wamì sekaxí re urìṅinìgìnì, “Omì gapìmanf aṅf m̀ixí ináyf Xeroto m̀ragiwámì ǹṅwìrárìro meṅweápoyí.” urìṅinìgìnì.

24

Piriso Poroyá xwìrìxí arf́a wiṅf nánìrìnì.

¹ Rìxa síá wé wú óráná apaxf́pánìṅf imónìṅf xwéó, Ananiaso t́nì Judayf meba imónìgíáyf wa t́nì áamá womì —O xwìrìxí neróná xwìyf́a wurìyarìṅf worìnì. O xegf́ yoƒ Tetaratorìnì. Omì ǹwirimeámì Sisaria nánì ǹwero p̀rimiaóomì ǹwímearo xwìyf́a Poromì xwìrìxí umeanìro nánìpì urfagfì ² Poromì “Eìnì.” nurìro o rìxa báná Tetaraso Poromì nuxekwímorf́ná p̀rimiaóomì re urìṅinìgìnì, “Negf́ ámìná awiaxí seáyì e imónìṅf Pirisoxìnì, joxì neamenṅweaṅagfì nánì nene m̀ixí bì minf kíkìf́anì ṅweaṅáná xwiogwí

ríxa obaxí pwéiniginí. Joxí diŋí píráninŋí neŋwiperí nĩneamenŋwearíná amípí eŋíná dání nĩpĩkwíní mimóninŋípi diŋí joxiyá tĩnĩ gwí axírí imóninŋwaéne neaeyíroiarinŋagi nání agwí ríxa nanŋí nimóga warinŋwíní. ³ Negí anŋí gĩmí gĩmí apí nĩpíní e neaiarinŋo, ayí joxíní enŋagi nání nene nĩjfaríní. Ayínání yayí tĩnĩ rĩrarinŋwíní. ⁴ E nerí aiwí nioní ayá wí áxémá siáraná aninŋí sininŋiginĩrĩ joxí nealinŋípi nání ayá wí rĩrimiméiní. Sa wauní rixinŋí rĩpíní orĩriminí, ‘Joxí ayá nĩnearimixirĩ pĩné bí onĩrĩpoyinĩrĩ siŋwí neaneí.’ orĩriminí. ⁵ Ámá Poroyí rĩninŋí royí síwí arfkióninŋí neaikárarinŋoriní. Negí Judayí xwíá nĩyoní nŋweagfáyo mĩxí épĩmĩxamoarinŋoriní. Negí ámá arfowa nĩneaiwapĩya bigfápi arfá nĩkeamoro yoí siŋí Nasaretene nĩrinĩro kumixinayífápi, ayí o mĩkí ikinĩrĩnĩ. ⁶ Negí anŋí ridiyowá yarinŋwáiwá aí xórórí eminĩrĩ yarinŋagi nĩwĩnĩranéná fá xĩrinŋwaniginí. [Negí nŋwí ikaxí eaninŋípi rĩninŋípa xwĩrĩxí oumeaneyinĩrane fá xĩrĩagwí aiwí ⁷ porisí seáyí e imóninŋí Risiasoyí rĩninŋo mĩxí nimónimĩ nĩbirĩ enŋí neánĩrĩ omĩ xíto nĩnearápĩwerí ⁸ sekaxí re nearinŋiniginí, ‘Ámá romí xwĩrĩxí umeanĩrĩ éfáyíné pĩrimiáo siŋwí tĩŋí e dání uméfirixiní.’ nearowáragí nání barinŋwíní.] Ayínání amípí none rĩrarinŋwápi nání xewaninŋoxí yarinŋí nĩwia nurinŋípipimí dání ananí none uxekwĩmoarinŋwápi nání xixení nĩjfá imónĩrĩnĩ.” Tetaraso e nurĩrĩ ⁹ Judayowa ení Poromí nuxekwĩmoro pĩrimiáomí re urigfawixiní, “Amípí Poro nání rĩrĩfĩpi nepariní.”

urígáwixíni.

¹⁰ Pírímíáo Poro ríxa xwíyá oríníri níkinímóníri síḡwí wínáná Poro re uríḡnigíni, “Joxí áamá gwí rírímí nímenḡwearí xwíríxí nímeámí bayíáyo aríá níwiéra waríná xwiogwí obaxí rímúroḡoxí enḡagí nání nioní níjfaríni. Ayínání joxíyá síḡwíyo dání xwíyá wákwínímí nání níriríná ‘Ayí ananíríni.’ níyáiwírí yayí ninaríni. ¹¹ Áamá rowa re rírípaxíríni, ‘O Goríxomí yayí wímíníri nání Jerusaremíyo rémoḡe dání sía ayá wí marfáí, wé wúkaú síkwí waúni wórínigíni.’ rírípaxíríni. ¹² Nioní anḡ rídíyowá yarígíwámí dáníraní, rotú anḡyo dáníraní, anḡ apímí wí e dáníraní, wa t́nı́ xwíyá míxí rínaríḡagí síḡwí nínaníro míxí épímíxamoaríḡagí nínaníro megáwixíni. ¹³ Agwí níxekwímoarígá reḡpíyí pírímíáoxí ‘Nepaxíni.’ yáiwírí nání ení mfḱ bí síwá sípaxí mímoníḡoí. ¹⁴ E nerí aı́ awa ríríá rípíni, ayí neparíni. Nioní Nwáa negí arfowa xídagfómi nuxídíríná Óf Goríxomí xídarígáiyí ríníḡyímí dání xídaríḡaríni. Áamá óf ayímí xídarígáiyí nání awa re rarígáríni, ‘Negí arfowa níneaı́wapíya bígápi aríá níkeamoro ṕnı́ wíarígáríni.’ raríḡagfa aı́ nioní síni amípı́ negí ḡwí ikaxí Moseso nírirí eanḡpı́ t́nı́ xixenı́ imónı́ḡpımı́ dı́ḡ wı́kwırórı́ amıpı́ wáa rókı́amoagáwa níriro eagfápımı́ dı́ḡ wı́kwırórı́ enı́ni. ¹⁵ ‘Áamá pegfáyı́ nńnı́ wé rónı́gáyranı́, uyńnı́ egfáyı́ranı́, nńnı́ ámı́ níwı́ápńnı́meapfárı́ni.’ níyáiwírı́ Gorı́xomı́ dı́ḡ ukı́kayonı́ni. Wı́wanı́ḡowa enı́ axı́pı́ e níyáiwı́ro dı́ḡ ukı́kayonı́. ¹⁶ Nionı́ dı́ḡ e

nɪyáiwiri nukikayori nání Gorixoyá siɲwíyo dánirani, ámayá siɲwíyo dánirani, pí pí nerfíná ayá sipí minipa oeniri anɪɲf minf wé níróniri oemiriri yariɲáriní. ¹⁷ Wí e emeagáoni xwiogwí wí ríxa nimúróimi ámi gí anɪ e nání nibiri nigwí bi gí áamá gwí axírí imónigfáyíyá uyípeayíyo miní wiri Gorixo nání ridiyowá nwiiri éimiginiri nimeámí nibiri ¹⁸ ríxa xwiraimimf ninɪɲpí anipá éwiniginiri yariɲwápi niyárimáná anɪ ridiyowá yariɲwáiwámí nipáwiri e éimiginiri biɲápi yaríná ayf siɲwí nanimeagfawixini. Siɲwí nanimeááná nioní áamá ayá wí tñni epíroyf nerí simimiákwí mé aga kikiáf yariɲagí aí Judayf Esia pìropenisíyo dánɪ wí ¹⁹ —Ayf nioní nání xwiýfá bí tfgfáyf enánáyf, nibiro joxiyá siɲwí tɪɲf re dání ninixekwímoro siɲwiriyf, nanɪ imóniminiri ériní. ²⁰ Ayf joxí tɪɲf re mibipa éagfá nání nioní Jerusaremíyo mebáowa awí eánigfe dání xwirixf ninimeróná xwirixf nápi siɲwí winigfápi nání re rogfá rowa wiwanɪjowa áwanɪ ‘Ná ripirini.’ orirpoyí. ²¹ Mepa oenwiriyf, awa Jerusaremíyo dání xwirixf nimearíná xwiýfá nioní ímí tñni re urɪɲá rɪpini ‘Nioní “Ámá pegfáyf ámi wiápnimeapfárini.” niyáiwiri kikayonagí nání agwi soyfne xwirixf nimearɪɲoi.’ urɪɲá apini nání joxiyá siɲwí tɪɲf e dání nixekwímopaxirini.” ²² Poro e urfagi aí pìrimíá Piriso áamá Óf Gorixo Tfámniyi rinɪɲyimí xfdarigfáyf nání bí niǵfá imóníf enagí nání sfá xwirixf píranɪɲf wimixináfai nání ná jfe nita nuri re urɪɲnigini, “Porisf seáyí e imónɪɲo, Risiaso weapáná segf xwirixf píranɪɲf

seaimixiyimfárini.” nuriri ²³ porisi Poromi awí mearoariṅomi re uriṅinigiṅi, “Joxi omi awí nimearori aiwi gwini miyáripa éirixini. Xe erirfó eméwiniṅi. Xegí níkumixiniri emearigfáyí omi arirá wianiro bánáyí, pírí murakipani.” uriṅinigiṅi.

Piriso tṅi xiepí Dirusirai tṅi Poromi arfá wigí nánirini.

²⁴ Sfá wí rixa nórimáná eṅáná Piriso tṅi xiepí Dirusirai —Í Judayí apixí wírini. Í tṅi ípaú Poromi awí mearogfe niremori “Ámá wa omi nimeámi obípoi.” nuriri Poro rixa nibiri “Kiraisi Jisasomi diṅí niwíkwírorfina, ayí apirini.” repiyí niwiera warinagi arfá wiarfina ²⁵ o “Wé róniṅí nerfina, ayí apirini.” uriri “Nipíreániri nerfina, ayí apirini.” uriri “Gorixo amá niyoní mí omómiximí nerfina, ayí apirini.” uriri yarfina Piriso rixa wáyí winfagi re uriṅinigiṅi, “Joxi ámi awí rimearoarigfe nani ui. Rfwená nioni ámi anani arfá simfa nani ninimónirfina ‘Eini.’ ririmfárini.” nurarimi ²⁶ niṅwearfina Poro niṅwí bi oniapiniri diṅí e nukikayori wainí wainá re yayagirini. “Ámá wa Poromi niwirimeámi obípoi.” nuriri Poro báná o tṅi xwiyfá rinayagirini. ²⁷ E yarfina xwiogwí waú rixa pwéáná amá siṅí wo, xegí yoí Posiasí Pesitasoyí rininṅo pirimiáo nimóniri Piriso imóniṅipi urápána Piriso re eṅinigiṅi. Judayí nioni nani yayí owinípoiṅiri wíwapiyiminiṅi nani Poro xe gwí oṅweaniri wariṅinigiṅi.

25

*Poró Romíyƒ míxƒ ináyo xwíríxƒ píraníŋƒ
nimíxíyíwínígíníuríuríŋƒ náníuríurí.*

¹ Pesitaso, pírimíá síŋƒ imóníŋo píropenisƒ o menweaníyo níremómáná ríxa sƒá wíyaú wíyi óráná aŋƒ Sisaria ríníŋíípímí píní níwíárímí Jerusaremí nání níyírí rémóáná ² apaxípáníŋƒ imónígá xwéowa tíní Judayƒ wígƒ seáyí e wimónígáwa tíní omí níwímearo Poro nání áwanƒ nuríróná nuxekwímoayiro awayíní ríxíŋƒ re urígáwixíní, ³ “Poromí negƒ neaimónaríŋíípí wianí nání ananí ‘Oyí!’ nearíréní? ‘Poromí Jerusaremí tíŋƒ re nání wa nímeámí yapíírixíní.’ neaimónaríní.” nuríro ayƒ ínímí “Óf e áyá neánírane píkiwanígíní.” níyaiwíro e uríagáa aiwí ⁴ Pesitaso re uríŋínígíní, “Poró síní Sisaria gwƒ ŋweaní. Níwaníŋoní e nání umíá nání aŋwí e imóníní. ⁵ Ayínání segƒ Judayíné seáyí e seaimónígáwa nioní tíní nawíní úwanígíní. Ámá o íwí sealkáríŋo eŋánáyí, ananí xwíyíá umearípíríní.” uríŋínígíní.

⁶ Pírimíá Pesitaso e nurínírná sƒá wé wúkaúraní, wé wíúmí dánƒ waú woraní, síní mímúronáná Jerusaremí píní níwíárímí Sisaria nání níwerí e níremorí sá weŋo wíápí tíní síá íkwíawíwí xwíríxƒ mearígánámí éf níŋweámáná sekaxí re uowáríŋínígíní, “Poromí níwirímeámí bípoyí.” uowaráná ⁷ wa nuro Poromí nímeámí báná Judayƒ Jerusaremí dání weapíáyí Poromí mídmídaní nírówapímáná xwíyíá míwákwínípaxí imóníŋƒ ayá wí nuxekwímoayiro aiwí Pírimíáo

“Neparini.” yaiwini nani mƒkƒ bi siwá wipaxí mimónipa egfawixini. ⁸ E yaríná Poro xwiƒyá owákwínim+n+rí nurirí re uriniginini, “Nioni negí Judayí ƒwí ikaxí eáninipí bi pírí miwialkí eri ridiyowá yarigíiwámi eni xórórí bi mé eri Romíyí miƒí ináyí Sisaomi eni sipí bi miwikarí eri enarini.” urfagi ai ⁹ pirimiá Pesitaso Judayí xfo nani yayí owinipoyinirí Poromi re uriniginini, “Nioni dixí xwirixí Jerusaremi dani arfá sirí xwiƒyá awa rixekwímoarigfápi eyeyírómí eri emfa nani ‘E nani anani ounini.’ risimónarini?” urfagi ai ¹⁰ Poro re uriniginini, “Siá ikwianƒwí xwirixí mearigfá Sisaoyá maníyo dani imixárininí rínamí dani xwirixí ninimepaxí imóninje ríxa re rojiní. Ayí wí e dani xwirixí anani nimepaxí mimónini. Joxí nijfáriní. Nioni gí Judayo ƒwí bi miwikáriniginini. ¹¹ ƒwí eri sipí imóniní nikipaxípi bi eri enáoni enánáyí, ‘Minikipipani.’ ripaxonimani. E neri ai awa xwirixí nimearigfápi mƒkƒ mayí imóninánáyí, amá wo awa omí wigí diní tñni owipoyinirí mni niwipaxí mimónini. Ayínani yaríní re osimini, ‘Miƒí ináyí Sisao xewaninjo nigí xwirixí arfá níwiniginini.’ nimónarini.” urfagi ¹² pirimiá Pesitaso xegí gapímaní yaríní wiemeanfa nani inimi wurinigfá wa tñni xwiƒyá nirinimáná re uriniginini, “Joxí ‘Sisao arfá níwiniginini.’ ríƒyí nani o tñí e nani rírowáraníwárinini.” uriniginini.

Poro nani Pesitaso Agripaomi áwaní uriní nánirini.

13 Rixa sá wí óríími enáná Judayíyá mǐxí ináyí wo —O xegí yoƒ Agiripaoyí ríninorini. O tǐnǐ xexirímeái Benaisí tǐnǐ ípaú pírimiá sǐnǐ Pesitasomǐ yayí owiaiyǐnǐrǐ Sisaria nánǐ nǐbǐri e neri ¹⁴ sá obaxí e ηweanáná pírimiá Pesitaso xwirixí Poroyá nánǐ mǐxí ináyí Agiripaomǐ áwanǐ nurǐrǐ re urǐnǐnigǐnǐ, “Ámá wo, Piriso gwí ηwirárago ηweani. ¹⁵ Nionǐ Jerusaremíyo nánǐ nurǐ urǐnǐnáná apaxǐpánǐnǐ imónǐgǐfá xwéowa tǐnǐ Judayí wigí mebáowa tǐnǐ omǐ xwíyǐfá nuxekwǐmoro re nǐrǐgǐawixǐnǐ, ‘Joxǐ omǐ “Nepa sǐpǐ ayǐkwǐ mǐwikárinǐoxirǐnǐ.” nurǐrǐ negí neaimónarǐnǐpǐ wianǐ nánǐ neaiapei.’ nǐrǐfagǐa aí ¹⁶ nionǐ awamǐ re urǐnǐnigǐnǐ, ‘Romíyene re yarǐnǐwámanǐ. Ámá xǐomǐ uxekwǐmoarǐgǐfáyí tǐnǐ sǐnǐ nawínǐ axí e awí neánǐro omǐ xwíyǐfá ayí uxekwǐmoarǐgǐfá pǐ nánǐ wákwǐnǐmǐnǐrǐ sǐnǐ mǐrǐpa enáná amíná ámá wigí wimónarǐnǐpǐ xe owípoynǐrǐ wiarǐnǐwámanǐ.’ urǐnǐnigǐnǐ. ¹⁷ Ayǐnánǐ awa re nánǐ nǐweapǐro awí eánáná nionǐ sǐnǐ mé wǐfá pǐ tǐnǐ xwirixí nánǐ siá íkwianǐwǐnamǐ éf nǐnǐweámáná wamǐ re urǐnǐnigǐnǐ, ‘Ámá omǐ nǐwirímeámǐ bǐpoyí.’ urǐfagǐ ¹⁸ omǐ nǐmeámǐ báná uxekwǐmoarǐgǐfáwa éf nǐroro nuxekwǐmoróná fǐwǐ mǐwákwǐnǐpaxí imónǐnǐ nionǐ ‘Apǐ nánǐ uxekwǐmopǐrǐrǐéoi?’ yaiwinǐpǐ nánǐ muxekwǐmó nero ¹⁹ sa wigí ηwǐfá imónǐnǐpǐ nǐmépero ‘Apǐ nerǐnǐ apǐ nerǐnǐ, ayí ananǐrǐnǐ.’ rǐnarǐgǐfá pǐ nánǐ mǐxí rǐnǐro ámá pǐyí wo Jisasoyǐ rǐnǐnǐo —O nánǐ Poro ‘Sǐnǐ sǐnǐ ηweani.’ rarǐnǐorini. O nánǐ mǐxí rǐnǐro egǐawixǐnǐ. ²⁰ E yarǐnǐnǐfagǐa

nɪwɪnɪrɪ nionɪ re yaiwiŋanigɪnɪ, ‘Xwɪrɪxɪ náƳ nɪjɪá imónɪmɪ nánɪ arɪge nerɪ píránɪŋɪ yarɪŋɪ wiayimɪnɪréɪnɪ?’ nɪyɪwirɪ dɪŋɪ ududɪ ninarɪŋagɪ nánɪ omɪ re urɪŋanigɪnɪ, ‘Nionɪ dɪxɪ xwɪrɪxɪ Jerusaremɪ dánɪ arɪá sirɪ xwɪyɪá awa rɪxekwɪmoarɪgɪáƳ eyeyírómɪ erɪ emɪa nánɪ “E nánɪ ananɪ oyimɪnɪ.” rɪsimónarɪnɪ?’ urɪagɪ aɪ ²¹ Poro yarɪŋɪ re niŋɪnigɪnɪ, ‘ “Mɪxɪ ináyɪ Sisao xewanɪŋo gɪ xwɪrɪxɪ arɪá ninɪa nánɪ ɪá nɪxɪrɪrɪ onɪmenɪweanɪ.” nimónarɪnɪ.’ nɪrɪagɪ porisɪ wamɪ sekaxɪ re urɪŋanigɪnɪ, ‘Nionɪ Sisao tɪŋɪ e nánɪ wiowárɪmɪáé nánɪ awɪ mearófrɪxɪnɪ.’ urɪŋanigɪnɪ.” Pɪrimɪá Pesɪtaso e urɪagɪ ²² Agɪripao re urɪŋɪnigɪnɪ, “ ‘Nionɪ enɪ ámá omɪ arɪá bɪ owimɪnɪ.’ nimónarɪnɪ.’ urɪagɪ “Wɪárɪná joxɪ enɪ ananɪ arɪá wirɪárɪnɪ.” urɪŋɪnigɪnɪ.

Agɪripao tɪnɪ Benaisɪ tɪnɪ Poromɪ arɪá wigɪ nánɪrɪnɪ.

²³ Sá wegɪá wɪáƳ tɪnɪ Agɪripao tɪnɪ Benaisɪ tɪnɪ íƳá okiyɪá ninɪsáná wá nimónɪga wigɪ aŋɪ xwé awɪ eánarɪgɪwámɪ nɪpáwiri porisɪyo seáyɪ e wimónɪgɪfáwa tɪnɪ ámá aŋɪ apimɪ seáyɪ e nimónɪrɪ menɪweagɪfáwa tɪnɪ enɪ nawɪnɪ nɪpáwiro éfɪ ɪweanɪáná pɪrimɪá Pesɪtaso wamɪ sekaxɪ nurɪrɪ Poromɪ rɪxa nɪwirɪmeámɪ báná ²⁴ re urɪŋɪnigɪnɪ, “Mɪxɪ ináyɪ Agɪripaoxɪ tɪnɪ ámá nɪnɪ yawawɪ tɪnɪ re awɪ eánɪgɪáyɪné tɪnɪ xwɪyɪá bɪ osearɪmɪnɪ.” nurɪrɪ re urɪŋɪnigɪnɪ, “Ámá ro nánɪ Judayɪ nɪnɪ nionɪ aŋɪ rɪpimɪ ɪweanɪánáranɪ, Jerusaremɪ nánɪ úánáranɪ, gɪ arɪá enɪáé dánɪ ímɪ tɪnɪ ‘ “Xe sɪŋɪ ounɪ.” mɪneaimónarɪnɪ.’ nɪrayarɪgɪá romɪ

sijwáf winípoyí. ²⁵ Omí yaríñf níwia nurí aiwí fwf o enjipi nání pikipaxí imóníñf bí nání páf megínáríñanigíñí. Xewaníño ‘Sisao xwiríxí nioniyá aráf níwinígíñí.’ níríagí nání nioní omí Sisao tíñf e nání wiowárímfa nání ríxa ráriñáríñí. ²⁶ E nerí aí xwiyáf negí míxí ináyf ámíná Sisao nání ‘Poro e enjíríñí. E enjíríñí.’ nírírí payí nearí wiowárímfa nánípí síní páf nímegínírí nání nioní omí ámá niyínéní yaríñf wiayiro míxí ináyf Agírípaoxi añipaxí wiayirí mfkí iperí epírípimí dání o xwiyáf nioní ananí payí eapaxí bí searíñí nání omí seyíné tíñf re nání ‘Eíní.’ uríñí. ²⁷ Ayí rípi náníríñí. ‘Gwí ñweañf wo xfómí uxekwímoarígáfípi nání ríwamíñf meá sa níwiowárírínáyf, ayí xaxáníñf nerí emíñí.’ nímonaríñí.” uríñínigíñí.

26

¹ Agírípao Poromí re uríñínigíñí, “Joxí díxí ení ananí reí.” uríagí Poro wé nímómáná xwiyáf wákwínímínírí nání re ríñínigíñí, ²⁻³ “Míxí ináyf Agírípaoxiñí, joxí síwí Judayene yaríñwápi níní níjáf erí nene ‘Apí nerínáyf, Goríxomí píráñíñf xfdaríñwíñí.’ nírínírane díñf xixegíñí moaríwápi nání níjáf erí eníñí. Apí nípiñí aga níjáf xixení imóníñoxi enagí nání nioní joxí aráf ene dání amípi Judayf níxekwímoarígáfípi nání níwákwínímínírí rímí nání aga yayí nínaríñí. Ayínání wauní ríxíñf rípi orírímíní, ‘Gí xwiyáf níwákwínímínírí raríñápi joxí aráf níñíríná aníñf mísínípa oení.’ nímonaríñí.

4 Nioni eníná sɪnɪ onɪmiáíná dánɪ agwɪ re nánɪ néra biɲápi nánɪ Judayɪ nɪnɪ nɪjɪárɪnɪ. Oníná dánɪ gɪ gwɪ axɪrí imónɪgɪáyɪ tɪnɪ nɪɲwearɪ Jerusaremɪ dánɪ xwé iwiaronɪárɪnɪ. 5 Eníná dánɪ nioni Parisiyɪ —Judayɪ Gorɪxomɪ oxɪdaneyɪnɪro neróná dɪɲɪ xixegɪnɪ bi bi moarɪgɪápimɪ dánɪ gwɪ nɪmóga ugɪá ayɪ ayo nɪyonɪ Parisiyɪ rɪnɪgɪáyɪ ɲwɪá xɛɲwirárɪnɪgɪápɪ wɪnɪyɪyáyo seáyɪ e múronɪ. Ayɪ Gorɪxomɪ nɪxɪdɪróná yarɪgɪápa nioni enɪ nɪxɪda biɲápi nánɪ Judayɪ nɪnɪ nɪjɪárɪnɪ. Ámá ayɪ ‘Áwanɪ oraneyɪ.’ nɪwimónɪrɪnáyɪ, ‘Nepa Poro e yagorɪnɪ.’ nɪrɪpaxɪrɪnɪ. 6 Agwɪ nioni Gorɪxo negɪ arɪowamɪ nurɪrɪ sɪmɪmanɪyɪo tɪnɪɲɪpɪ nánɪ ‘Neparɪnɪ.’ nɪyaiwirɪ dɪɲɪ ukɪkayonɪagɪ nánɪ ayɪ xwɪyɪá nɪmeararɪɲoɪ. 7 Negɪ Judayɪ gwɪ wirɪ wirɪ wé wúkaú sɪkwɪ waú enɪ ikwáwɪyimɪranɪ, árɪwɪyimɪranɪ, íníná Gorɪxomɪ yayɪ umero xɪdɪro neróná re nɪyaiwiro nánɪ, ‘Nene Gorɪxo negɪ arɪowamɪ nurɪrɪ sɪmɪmanɪyɪo tɪnɪɲɪpɪ imónanɪ nánɪ éwanɪgɪnɪ.’ nɪyaiwiro nánɪ dɪɲɪ axɪpɪ ukɪkayonɪoɪ. Mɪxɪ ináyoxɪnɪ, axɪ apɪ nánɪ nioni dɪɲɪ ukɪkayonɪagɪ nánɪ nɪgɪ Judayɪ xwɪyɪá nɪxekwɪmoarɪɲoɪ. 8 Gorɪxoyá dɪɲɪ tɪnɪ pegɪáyɪ wiápɪnɪmeaarɪgɪápɪ nánɪ seyɪné pí nánɪ ‘Wí “Neparɪnɪ.” yaiwipaxɪ mimónɪnɪ.’ yaiwiarɪgɪárɪnɪ?

9 Eníná nɪwanɪɲonɪ enɪ re yaiwiagáonɪrɪnɪ, ‘Yoɪ Nasaretɪ dánɪ Jisasomɪ dɪɲɪ wɪkwɪroarɪgɪáyɪ xe oépoyɪnɪrɪ sɪɲwɪ wɪnɪpaxɪ mimónɪnɪ. Xwirɪá oikɪxémɪnɪrɪ nánɪ ayá wí nerɪná, ayɪ nanɪ yarɪɲɪnɪ.’ yaiwiagáonɪrɪnɪ. 10 E

níyáiwiríńyó dání Jerusaremiyo rípi yagárini. Apaxípáníń ímónígá xwéowa ‘Ámá Jisasomi díní wíkwíroarígáyo gwí yipaxoxirini.’ níniríro nírípeááná nioni nuri ayo gwí yemerí gwí ańyó ńwirárirí neríńá apini yagámani. Xwiríxí numeranéná ‘Opíkípoi.’ ríáyí tńni nioni eni níkumíxini ‘Opíkípoi.’ ragárini. ¹¹ Rotú ańí ayí ayo nípáwiemerí rńnińí níwiemeríńá ‘Jisasomi siní díní míwíkwíroaríńwini.’ níríro ikayíwí umearípoińirí wíwapíyagárini. Nioni ámá ayí nání wíkí ríá ápiáwíńíńí nónaríńagí nání ayí nuro émáyí ańími aí ńweańáná nioni eni númi nuri íá níxíra wagárini.

Poro “Nioni api níwíńiríńípińi dání kńimóníńarini.” uríńí nánirini.

¹²⁻¹³ “Míxí ináyoxini, nioni e néra nuríńá apaxípáníń ímónígá xwéowa nioni Damasíkasi nání nuri ámá ańí apimi Jisasomi díní wíkwíroarígáyo eni íá xíríwíńigíńirí nínirípearo payí nearo niapowáraná nioni ańí apimi nání nuri siní óyó nuríńá ríxa ikwawedí ńáná wíá bi ańíńami dání ókiéńapági wíńińanigini. Sogwí wíá nókiríńá anaríńípi tńni xixeni maríái, aga seáyí e imóníńípi mídímídáni nókiárági wíńińanigini. Nionińi maríái, ámá nioni tńni ugáwa eni wíńígáwixini. ¹⁴ Nínoneni xwíáyo nípíkíńimeámáná nioni aríá wíáyí Xibiruyí pńé tńni xwíyíá bi re ríńéńapági wíńanigini, ‘Soroxini, Soroxini, joxi pí nání nioni xeaníńí níkáraríńini? Joxi Jisasomi rńnińí owimíńirí neríńá jíwaníńoxi ayíńwíńíńí omónaríńini.’ ríńéńapági aríá

nɪwiri ¹⁵ yariŋɔ re wiŋanigiŋi, ‘Ámináoxiŋi, goxiŋi?’ urɔagi o re niriŋinigiŋi, ‘Nioni Jisasoni joxi xeaniŋi níkárarinoniriŋi. ¹⁶ E neri aí joxi nɪwiápiŋimeari éf ro. Nioni rɪpi emi nani joxi tɔámɪni simóniŋi. Joxi nioni nani ámayo wáƒ nuriyemerɪ agwi sɪŋwɔ nanariŋɔ rɪpi nani áwanɔ urɪrɔfa nani rɪrɪpeáŋi. Apɪni áwanɔ urɪrɔfa nani marɔáɪ, amɪpi rɔwɔyo siwá simɔápi nani eni áwanɔ urɪrɔfa nani rɪrɪpeáŋi. ¹⁷ Nioni dɪxɔ gwɔ axɪrɪ imónigɔáyɔ siɔpi sikáranɪro yariŋá éf rɪmɪniri émayɔ —Ayɔ joxi nioni nani wáƒ urɪrɔfa nani rɪrowárimɔárɪni. Ayɔ siɔpi sikáranɪro yariŋá éf rɪmɪniri simɔárɪni. ¹⁸ Ayɔ rɪpi nani joxi émayɔ tɔámɪni rɪrowárimɔárɪni. Joxi wáƒ nura warinɔpimi dani ayɔ nɪwiápiŋimearo sɪŋwɔniŋɔ noxoaro wigɔ nerɪná sɔá yinɪŋimɪni yariŋɔápi pɪni nɪwiárimɪ wáƒ óniŋimɪni nani kinimónɪro Seteno menɔweanɔmɪ dani pɪni nɪwiárimɪ Gorɪxo menɔweanɔmɪni kinimónɪro yariŋá nioni wigɔ ɪwɔ yariŋɔápi yokwarimɔ wiiri áma nioni dɪŋɔ nɪnɪkwɪro nani nioni gɔ imónigɔáyɔ tɪni kumɪxáriŋi emɔfa nani joxi émayɔ tɔámɪni rɪrowárimɔárɪni.’ niriŋinigiŋi.” nuriŋi ¹⁹ re urinɪnigiŋi, “Mɪxɔ ináyɔ Agɪriɔpoxiŋi, ayinani oriŋá anɪnami dani nɪpárenapɪpi wɪ pɪrɪ mɪwiaikɪ neri ²⁰ re neri unárɪni. Iwamɔó Damasikasiyo dani uréwapɪyiri Jerusaremɪ dani eni uréwapɪyiri Judia pɪropenisɔyo niyonɪ dani uréwapɪyemerɪ émayɔ tɪŋimɪ eni uréwapɪyemerɪ nerɪná re nura unárɪni, ‘Segɔ ɪwɔ yariŋɔápi rɔwɔmɪni mamoro Gorɪxo tɔámɪni ukɪnimónɪro nero áma sɪŋwɔ nɪseanaxɪdɪmerɪná “Wigɔ ɪwɔ

yarigfápi rixa rfwimini nimamoro nani rfa yarinhoi?" seaiaiwipaxi imoninhipini érixini.' nura unarin. ²¹ Nioni e nera unáoni enagi nani Judayí wí niwiápinimearo anj ridiyowá yarinhwáiwámi dani fá ninixiriro nipikianiro éagfa aiwi ²² Gorixo arirá níf enagi nani agwi nioni onixwéyíne sijnwí anigfe dani éf nírómáná 'Wáƒ rókiamoagfáwa tñni Moseso tñni "E nimóninárini." ragfápinini rixa imoninhrini.' seararinini. ²³ 'Awa re ragfárinini, "Ámá yeáyí neayimixemeanfa nani Gorixoyá dñf tñni arfowayá xwífa piaxíyo dani iwiaronfomi rñinif wímeanfárinini." niriro ámi rípi ragfárinini, "Xewaninho xwáripáyo dani wiápinimeanfá enagi nani o iwamfó xwiyfá wáninjí imoninjí Gorixo amáyo yeáyí uyimixemeanfápi nani Judayo tñni émáyo tñni wáƒ urinárini." ragfápi rixa axípi e imoninhrini.' seararinini." uriniginini.

²⁴ Poro xwiyfá wákwínimniri nani e nura warfná pirimíao Pesitaso ímf tñni re uriniginini, "Poroxini, joxi xaxá nerí rarini. Dixí nijfá xwé imoninhipi xaxá rimearinini." uríagi aí ²⁵ Poro re uriniginini, "Áminá seáyi e imoninjí Pesitasoxini, nioni xaxá nerí mirarinini. Nepaxinjí imoninhipini seararinini. Dñf síxí niyínimáná seararinini. ²⁶ Ayí rípi nánirini. Míxí ináyí ro amípi nioni seararinjápi nani nijfá imoninagi nani dñf sínjá neánarinini. Api, ayí inimi pñf mimoninjí enagi nani 'Omí wiárfí mímúropaxí imonini.' nimónarinagi nani omí nitamfxwfniri murf nipini repiyí

níwiéra warinini.” Pesitasomi e nurimáná ²⁷ re uriniginini, “Míxí ináyí Agiripaoxini, ‘Wáf rókiamoagfáwa níro eaagfápi nepa rinini.’ riyaiwinini? Joxi díní e yaiwinoxi enagi nání nioní níjfarini.” urfagi ²⁸ Agiripao Poromi re uriniginini, “Axínání ná bini níriríná ‘O Jisasomi díní wíkwíropaxorini.’ riniaiwariinini?” urfagi ²⁹ Poro re uriniginini, “Nioní ‘Gorixomi rixiní bí oseauriyimini.’ nimónarini. Joxi nánini marfái, áamá sáf riyimi arfá niarigfá níni nioní ná bini searánarini, aniní miní searánarini, nioní Jisasomi díní wíkwíroarinípa níyínéní ení axípi níwíkwíroro nioní imóninípa axípi oimónipoyiniri nimónarini. Nioní gwí níyigfá rípi seyíné ení axípi oseayípoyiniri míseararinini.” uriniginini.

³⁰ Míxí ináyo tñni pírimiao tñni Benaisí tñni níwiápínimearo áamá ayí tñni nawíní éf nweagfáyí ení níwiápínimearo ³¹ wíwíní wí e éf nírómáná re rinigfawixini, “Áamá o ananí nípikipírí nánirani, gwí nwírárípirí nánirani, íwí bí menírinini.” níriníro ³² Agiripao pírimia Pesitasomi re uriniginini, “Áamá o ‘Míxí ináyí Sisao xwíríxí nioniyá nieyírówíniginini.’ míripa nerí sínwíríyí, ayí ananí kíkífá wáripaxírinini.” uriniginini.

27

*Poromi Romiyí aníyo nání sípíxíyo
wíowárigfá nánirini.*

¹ Rixa none nání re rárinɛnáná, “Romiyí anɛyo Itariyi rínɛnɛpimi nání sipixíyo owiowáraneyi.” rárinɛnáná porisí 100 bimi seáyí e wimónɛnɛ wo —O simɛnɛ wínarigfá Sisaoyái rínɛnɛpí woriní. O xegí yoí Juriasoyí rínɛnɛoriní. O Poromí tɛnɛ gwí nweagfá wami tɛnɛ níméra ounɛri wiowáraná ² Adiramitiami dánɛyíyá sipixí wo Esia piropenisí tɛnɛ rriwámɛnɛ umɛnɛri yarɛnagí nɛwɛnɛrane ámá wo xegí yoí Arisitakaso —O Masedonia piropenisíyo anɛ yoí Tesaronaika dánɛoriní. O tɛnɛ nawínɛ nɛpɛxemoánɛrane nɛnwearɛná xwíapimi pɛnɛ nɛwiárɛmɛ nurane ³ sipixomí sá wenwáone wíapɛ tɛnɛ anɛ yoí Saidoniyí rínɛnɛpimi niwiékɛnɛmearane ayoááná Juriaso Poromí ayá nurimɛxiri nání xegí nɛkumɛxinɛri emearigfáyí mɛranɛ owípoyɛnɛri ayí tɛnɛ e nání xe ounɛri sɛnɛwí wɛnɛnɛnigɛnɛ. ⁴ Ámɛ sipixomí nɛpɛxemoánɛrane anɛ apimi pɛnɛ nɛwiárɛmɛ nuranéná imɛnɛ sɛmɛmɛnɛ nɛneaxemɛ barɛnagí nání nɛyakía nurane nání piɛnɛwí Saipɛrasiyí rínɛnɛpimi oriwámɛ dánɛ nɛmeámɛ nurane ⁵ imanɛpámɛ nuranéná Sirisia piropenisíyo tɛnɛ Pabiria piropenisíyo tɛnɛ nɛmúróa nurane Risia piropenisíyo anɛ yoí Mairai rínɛnɛpimi niwiékɛnɛmearane nayoámáná ⁶ porisí 100 bimi seáyí e wimónɛnɛ Arekisadɛria dánɛyíyá sipixí wo Itari piropenisíyo umɛnɛri yarɛnagí nɛwɛnɛri nɛmeámɛ nɛneaurɛ o tɛnɛ sipixomí nɛpɛxemoánɛrane ⁷ anɛ apimi pɛnɛ nɛwiárɛmɛ nurane sipixo awayinɛ awayinɛ warɛnagí nání sá ayá wí nóróa nurane ríá meakɛroarɛnagí nɛwɛnɛrane anɛnɛ miní

neriṅṅipimi dání aṅṅí yoṅ Naidasiyi riniṅṅipimi tṅṅí e aṅṅí e nírémómáná imiṅṅí sṁmṁmṁni nṁneaxemi barṅṅagi nání niyakía nurane xwíá sṁmṁnṁ imónṅṅí Sarṁmoniyi riniṅṅipimi nṁmúrorane pirṅṅwí yoṅ Kiritiyi riniṅṅipimi oriwámi dání niyakirane ⁸ sipixí omiṅṅí meariḡáwa ríá nimeakiroro sa aniṅṅí miní neriṅṅipimi dání Kiriti tṅṅí imanṅṅpámi niṁxída nṁpurane wí e “Rawírawá sṁmṁnṁ rṁwoṅṅí Nanṅí Imónṅṅoi” riniṅṅe —E aṅṅí Rasia riniṅṅipimi dání aṅṅí erini. E rémoṅwanigini.

⁹ Sía ayá wí rixa nórimáná eḡáná Judayí íwí yarḡḡápi Gorixo yokwarimí wiṅṅí nání diṅṅí mopíri nání aiwá ṅwíá ṅwirárinariḡáyi eni rixa múróṁmi eḡáná xwiogwí nání rawírawá samṅṅí mṁwearṅṅíná eḡagi nání Poro aríá jṁyikí nori ¹⁰ re uriṅṅinigini, “Ámáoyiné, ḡí diṅṅí re nimónarini, ‘Agwí none re pṁni nṁwiárimí ámí sipixomi nimeámí nuranénáyí, xwiríá ikxénipaxíriní.’ nimónarini. ‘Sanṅí nimeámí warṅṅwápi tṁni sipixo tṁni anṁninṁa nání maríáí, none eni anṁnanṁwáriní.’ nimónarini.” urḡagi aí ¹¹ porisí 100 bimí seáyi e wimónṅṅo sipixomi omiṅṅí meariṅṅo tṁni sipixomi xiáwo tṁni awaú rarḡḡípi nání diṅṅí níá wíagi nání omí Poro yopa murḡḡinṅinigini. ¹² Ayí ipí sṁmṁnṁ rṁwoṅṅí sipixo ṅweanṅṅipimi xwiogwí nání rawírawá síwíá yíáná sipixí píranṅṅí wepaxe mimónṅṅagi nání ámá ná sipixíyo ṅweagḡápi re rṁnárḡḡawixini, “Anani e epaxí eḡánáyí, re dání pṁni nṁwiárimí sipixomi nimeámí nurane ipí sṁmṁnṁ rṁwoṅṅí yoṅ Pinikasiyi riniṅṅíwámi —Sṁmṁnṁ rṁwoṅṅí awá

piriḡwáf Kiritipimi axí ríwáminí ríwoḡfáwáriní. Xwáfá midáni midáni wiápínimeañf enaḡi nání e rawírawá wiḡwáf mé enjeríní. Sogwáf wearíḡfímí dání ríwónaḡfíwáriní. Awámí nírémorane rawírawá síwáfá yaríná awámí ḡweáwanigíní.” rínárigfawixíní.

Ríwípí xwé éáná rawírawá imeamfkwáf ení nániríní.

¹³ Imíḡf rawírawá tíḡf ríwámí dání sipíxomí Pinikasí tíḡf e awayíní nixemí upaxíḡfí baríḡaḡi níwíníróná “Síminí ríwoḡf none rárfwáwámí nání ananí sipíxomí nímeámí upaxíríní.” níyaiwiro ainíxí gwíyo dání mamówáriníḡf ípeañḡfí nímixeáro sipíxomí nímeámí nuróná píríḡwáf Kirití imañḡpá tíḡf e aḡwí e dání níxída níḡuro ¹⁴ síní ná jíamíní e muníḡáná re eníḡigíní. Ríwípí íkáfá jíjímí epaxí bí —Imíḡf apí yoí Míwímíní Baríḡḡḡḡfí ríníḡḡḡḡfí. Apí tíḡḡfímí dání níweapírí ¹⁵ sipíxomí xenweááná sipíxí símf imíḡf baríḡḡfímíní mémopaxí enaḡi nání negí wanírí yaríḡwaé nání píní níwíárirane “Imíḡf xe níméra oneauní.” níyaiwirane e yaríná ¹⁶ none píríḡwáf yoí Kodayí ríníḡḡḡḡfímí oríwámí dání nípuríná imíḡf bí onímíáḡfí yimároḡáná ewé sipíxomí dāḡf níropémí waríḡwáḡfí aníḡf míní neríḡḡḡḡfímí dání nímixeáa níbirane sipíxo tíḡf e enáná ¹⁷ sipíxomí ikwíáranírane nání nímixeáa níyapírane níkwíárimáná sipíxí xwéó orónowíníḡínírí sámfí tíḡfí xegí sipíxí míwí mídímídání níxemí níbíro gwáf níja níḡwémáná sipíxo ení tíḡfí níxemí nurí xwáfá ípí seáyí e ríwoḡáná ínímí aḡwí

e imóniŋpimi —Apí yoƒ Sairitasiyí riniŋpí Apirika dání aŋwí erini. Apimi sipixo aŋíni nurína sixí úroniginiŋí wáyí winíagi sipixo awayini ouniŋí ainixí gwí yuráŋiŋí ípearíŋpí nímamówáŋro níropémi nuróná imiŋí xe nínexemi oneauniŋí winíŋwaniginiŋí.

¹⁸ Sipixomi sá weŋwáone wíapí tíni sipixo wiápíniŋmeari eámorí néra waríŋagi awa sipixo nayí oeniŋí saŋí wí emi mímeámí nero ¹⁹ sá weŋwáone wíapí tíni sipixí omiŋí mearigfáwa wiwaníŋowa sipixomi saŋí uniŋí íkweari ŋwírariŋí yarigfáyí bí emi mímeámí egfawixiniŋí. ²⁰ Ríwípí símí tíni aniŋí sipixomi xenweaŋína sá obaxí ayá wí óŋíagi aí siŋí tíni sogwí tíni bí anariŋagi siŋwí míviniŋpa nerane nání “Ámíni ríwaríŋwiniŋí?” niyaiwirane siŋwí míviniŋaxídiŋpa nerane nání diŋí “Wí e niwiékíniŋmearane siŋí waníwáŋíniŋí.” niyaiwia waríŋwápi diŋí peá nímoníŋrane “Ríxa nanínaníwáŋíniŋí.” niyaiwia nurane ²¹ awa sá ayá wí neamúroarína nímeamíwiároniginiŋí ayá síwí uroariŋagi nání aiwá míví néra numáná eŋáná Poro níwiápíniŋmeari á máyo áwiniŋ e nírómáná re uriŋíniŋíniŋí, “Ámáoyíné, nioni seariŋápimi arfá níniro níniŋídiŋro píŋíŋwí Kiritiyo píni níwiáŋíniŋí sipixo nímeámí mupa nero siŋwíríyí, segí amípí xwíríá ikíxéniŋí aniŋpá imóniŋí éŋíyí wí e eminiŋí éfmaniŋí. ²² E seariŋagi aiwí sipixí ro xwíríá níkiŋéniŋí aí á máone wí anínaníwá meŋagi nání diŋí peá mímoní siŋí diŋí sixí oseainíniŋí. ²³ Ayí rípi nání seariŋíniŋí. Sá ríyimiŋí áríwíyimiŋí Goríxo —Nioni á má oyáyí

imóniṅá woniriṅi. Oyá aṅṅají wo nioni tṅí e nironapiri ²⁴ re niriṅinigiṅi, ‘Poroxini, joxi Romiyí aṅṅyo anani niremorí mixí ináyí Sisao xwirixí rimenfe símimaní e urorárini. Ayináni sini wáyí misinipani. Aríá ni. Gorixo joxi tṅi áamá sipixí romi ṅweagfáyí tṅi niyínéni xe siṅí oupoyinri yaiwí enagi nani woxi aí iniḡí namipaxímani.’ ²⁵ Aṅṅajo e niri enagi nani soyiné diṅí sixí oseaini. Ámáoyiné, nioni Gorixomi diṅí re wíkwíroniṅi, ‘Nioni niriṅpí xixeni nimóniṅo.’ niwíkwírori nani e searariṅi. ²⁶ E nerí aí imiṅí sini nineaxemi warína pirinwí bimi sixí úroanwáriní.” urinigiṅi.

²⁷ None ríwipí rawirawá Ediriayi rininíwami sipixomi nineaxemi warína rixa sá wé wúkaú síkwí waú waú imóníyimi áriwegí imónána sipixí omiṅí mearigfáwa “Xwá bí tṅí e rixa aṅwi erfaní?” niyaiwiro ²⁸ gwí e e kíkwríta neaáriḡa puṅrí tṅi iwamó neróna “Xwá sini ná mímirani? Sa mími onimiápirani?” yaiwiarigfári nimearo nímamówáriro iwamó siṅwí niwínaxídírona xwá sini ná mími enagi nani 40 mita imóniṅagi niwiniro ámi bí tṅi núfasána ámi bí nímamówáriro xwá tṅí e rixa 30 mita enagi niwiniro ²⁹ sipixí imiṅí nixemi nurína wí e síṅáyo sixí úronigiṅiri sipixí ámi bí tṅi nixemi mupa oenri íkwémiṅíyo dáni ainixí ípeaaríṅí wírkau wírkau nímamówárimána wá aṅṅi oóniriṅi wíḡí ikayíwí nira ugíawixini.

³⁰ Sipixí omiṅí mearigfáwa sipixomi pṅi niwiárimí éfí owaneyiniro ámayo

yapf nɪwɪwapiɪyiro “Sɪpɪxɪ sɪmɪyo dani eni ainɪxɪ ɪpearɪɪɪf bi mamowaranɪɪɪ yarɪɪwɪni.” nurɪro ewepa rawɪrawayo ikwiarɪnana apami nɪpɪxemoanɪɪɪ ef owaneyɪnɪro rɪxa mamowararɪna ³¹ Poro porisɪ 100 bimi seayɪ e wimonɪɪɪɪɪ tɪni xegɪ porisowami tɪni re urɪɪɪnɪɪɪɪɪ, “Amá sɪpɪxɪ omɪɪɪɪ mearɪgɪfá rowa sɪpɪxɪ romɪ none tɪni mɪɪweapa nerɪnáyɪ, soyɪné sɪɪɪ nuro xwɪfá tɪɪɪ e rémopɪɪméoɪ.” urána ³² porisowa mɪɪɪ nɪwɪapɪnɪmearo ewepa gwɪ nɪyimána awayɪnɪ mamowararɪgɪfári mɪɪɪ nɪwákwiro rawɪrawayo mamowarɪgɪfawixɪnɪ.

³³ Wɪfá onɪne nani Poro enɪ rɪrémɪxɪ nɪwia nurɪ re urayɪɪnɪɪɪɪɪ, “None rɪwɪpɪ rɪpɪ nani ayá sɪwɪ nearoarɪɪagɪ nani aiwá mɪnɪ mɪmɪwiaɪkɪ ninɪrane yarɪna sɪfá obaxɪ rɪxa nóra nurɪ agwɪ rɪxa wé wúkaú sɪkwɪ wau wau imonɪɪɪɪɪɪɪ. ³⁴ Ayɪnani nionɪ enɪ rɪrémɪxɪ nɪseairɪ ‘Aiwá bi nɪmearo nɪpoyɪ.’ seararɪɪɪnɪ. Sewanɪɪɪɪɪɪné aiwá nɪnɪro oerɪkiemeánɪpoyɪnɪɪɪ seararɪɪɪnɪ. Woxɪ aɪ bi manɪnɪpa epɪɪɪ enagɪ nani seararɪɪɪnɪ.” nurɪmáná ³⁵ bisɪkerɪfá bi nɪmearɪ wigɪ sɪɪwɪ anɪgɪfɛ dani aiwá apɪ nani Gorɪxomɪ yayɪ numemána nɪkwɪrɪɪɪ rɪxa narɪna ³⁶ amá nɪnɪ enɪ rɪxa dɪɪɪ wɪfá bi wónɪagɪ aiwá bi nɪmearo nɪnɪro ³⁷ —Amá sɪpɪxɪyo ɪweanwáene ayɪ 276 enerɪnɪ. ³⁸ Nene rɪxa apáni nɪnɪmáná sɪpɪxo nayɪ oenɪɪɪ wɪfá aiwá mɪnɪwápi rawɪrawayo emɪ mɪmeámɪ egɪfawixɪnɪ.

Sɪpɪxo sɪxɪ núrɪrɪ orónowɪnɪɪɪ nánɪɪnɪ.

39 Ríxa wáfá ónáná árfwiyimi “Xwáfá b́i aṅwi erini.” yaiwífápi siṅwáf níwiniróná mí mómíxípa nero aí símíní ríwóní b́i iníkiní wiáronagi níwiniro e epaxí eṅánáyí, sípíxo nímeáa níyirane e oiwiékínimeaneyiniri éfáyí ⁴⁰ wa gwáf ainíxí ípeaaríṅí mamówáríniṅípi rawírawáyo ípeaṅe amí xe oépeaniri níkweawára pwaríná wa imíṅípi símíní ríwónípimi nání níxemi oneauniri sípíxoyá rapírapí nemíméa nípeyiro soná ení níkwearo iníkiní wiáronṅe nání omíṅí níméra waníro yaríṅagífa aí re eṅiniginí. ⁴¹ Sípíxo xwáfá iními eṅáná rawírawá akwínfáná ríwónṅe síxí núrori símí xwáfáyo xaíwí norañáriniri nání wiṅwáf b́i mepaxí imóníṅáná rawírawá sípíxí íkwémíṅíyo miákwiayíáná sípíxo ríxa orónowiaríṅagi wíniṅíawixini. ⁴² Sípíxo ríxa orónowiaríṅagi níwiniro porisowa xámí re rínaríṅífa eṅagi nání “Sípíxo sípí éánáyí, ámá gwáf ṅweagífa none awí mearoaríṅwáowa iníbé neáa éf upíríxiniri pípíkímí éwaniginí.” ríníṅífa “Ríxa opíkianeyí.” rínaríṅagífa aiwí ⁴³ porisowamí seáyí e wimóníṅo “Poromí níméra nuri Romíyí aṅíyo xíxeni rémówaniginí.” níyaiwiri nání awa wianíro yaríṅíápi pírfí nurakiri sekaxí re nearíṅiniginí, “Ámá iníbé waríṅíyíné ríxa nímwiri níxeamoro iníbé neáa nuro imaní e iwiékínimeápoi. ⁴⁴ Iníbé mívaríṅíyíné íkífa wáráraní, sípíxo ororómí iníṅíraní, ífa níxírímáná níkwíaríga nuro imaní e iwiékínimeápoi.” nearíagi nene axípi e nerane nání wo aí iníṅí mínamí nínenení imaní e iwiékínimeañwaniginí.

28

Poromi Moritayo ηweaṅána wimóniṅipí nánirini.

¹ Nene wo maníni nineneni imaní e niwiékini meámána áma e dánṅyí “Piriṅwí riyi xegí yoí Moritai riniṅiyirini.” rariṅagí arí nṅwirane roṅána ² ayí none neaiapaniro nání ayá tni nero iniá anṅí siyamíó erí imiṅ riri yarṅagí nání ríá nikaámána nineneni nineaipemeámi nuro ríá tṅí e neawáragí aí ³ Poro ríá kirṅí bia awí neari saríwá nerí nimeáa nibiri ríá ikaárarína re enṅini. Weaxí wo ríá usinṅi niremeámi níwipiri Poroyá wéyo sidṅí nori ririwinṅini. ⁴ Ririwíagi wé éf muxeáána sidiro sini yekwironṅagí áma piriṅwí ayimi dánṅyí siṅwí e niwiniro wiwini re rinṅawixini, “Áma ro rawírawáyo minamí aí áma pikíxwiríó enṅí woríani? Ayinani ṅwíá anṅnamí dánṅí imónigíáyí ‘Xe siṅí mupa oeni.’ yaiwiarigíapimi dani weaxí sidṅí ríá oṅoi?” rinṅagí awi ⁵ Poro weaxíáomi wiwíá nrori ríá nikaárimána rinṅí bikwi onimiápi aí miwinṅini. ⁶ Rinṅí bikwi onimiápi aí miwinṅagí awi áma ayí “O xegí wé ríxa nmininiṅoi.” yaiwiro “Ríxa npiérori piyí nenṅoi.” yaiwiro nero nání siṅwí niwiniro niṅwearo ayá wí siṅwí niwiniro niṅweagíasána “Siṅí api wímeanṅoi.” yaiwiarigíapi miwímeáagi niwiniróna ámi diṅí siṅí bi nímoro re nriṅga ugíawixini, “Áma ro ṅwíá anṅnamí dánṅí imóniṅyí woríani?” nriṅga ugíawixini.

7 None iwiékínimeáwaé áamá pír+ñwí apimi áamá n̄iyoni seáyí e nimón+rí meñweañoyá omiñf b̄i in̄iñf erin̄i. O xegí yoí Pab̄riasoyí r̄in̄iñorin̄i. O yayí n̄ineairí n̄ineaipemeám̄i nuri none s̄fá w̄iyaú w̄iyi o t̄ñi n̄iñwearane mírañf neaiaríná 8 Pab̄riasomi xano r̄fá p̄r̄f wiayirí agw̄f xoxí urorí wiar̄iñagí nán̄i “O s̄im̄ix̄f wen̄i.” rar̄iñagí Poro ar̄fá e n̄iwirí o weñe nán̄i nuri n̄ipáwirí Gor̄ixomi yar̄iñf n̄iwimáná wé seáyí e n̄iwikwiár̄r̄i nan̄f im̄ix̄iñin̄iḡin̄i. 9 Nan̄f nim̄ix̄imáná en̄áná áamá pír+ñwí apimi ñweagfá s̄im̄ix̄f yar̄igfáyí n̄ñi Poro om̄i nan̄f im̄ix̄f̄p̄i nán̄i ar̄fá n̄iwiro o t̄ñf e nán̄i bayaríná nan̄f im̄im̄ix̄im̄f en̄iñiḡin̄i. 10 E yaríná áamá ayí wéyo n̄ineamero aiwá am̄p̄i nan̄f b̄i n̄ineaiapa nuro none r̄ixa pír+ñwí apimi p̄ñi n̄iwiar̄im̄i wan̄r̄i yaríná óf e s̄ip̄x̄fyo nuranéná aiwá nan̄fwá nán̄i an̄pá b̄i neaiapowár̄igfawix̄in̄i.

Poro Rom̄iyo rémon̄f nán̄r̄in̄i.

11 None pír+ñwí apimi emá waú wo ñweañwáone sip̄ix̄f Arek̄isad̄ria dán̄f wo —Raw̄irawá xwiogw̄f nán̄i s̄iwfá yin̄agí nán̄i pír+ñwí apimi e n̄iñweañsáná um̄ñr̄i yar̄iñorin̄i. O sip̄ix̄f s̄m̄f ikayf̄w̄f t̄ñi im̄ix̄in̄iñf̄p̄i áamá ayáf waún̄iñf sip̄ix̄om̄i s̄m̄f e im̄ix̄in̄iñorin̄i. Sip̄ix̄om̄i n̄ip̄x̄emoán̄irane pír+ñwí apimi p̄ñi n̄iwiar̄im̄i nurane 12 añf yoí Sairakus̄iyí r̄in̄iñf̄p̄imi niwiék̄ín̄imearane s̄fá w̄iyaú w̄iyi e weñwáone 13 ám̄f sip̄ix̄om̄i n̄ip̄x̄emoán̄irane n̄iyakía nurane añf yoí Rijiam̄iyí r̄in̄iñf̄p̄imi n̄irémorane e sá weñwáone wfápi t̄ñi im̄iñf raw̄irawá t̄ñim̄f dán̄i

yaparĩḡagĩ nĩwĩnĩrane sipĩxomĩ nĩmeámĩ nurane omĩ sá weḡwáone wáfapĩ tĩnĩ simĩnĩ rĩwoḡf yof Putioraiyĩ rĩnĩḡf wámĩ nĩrémorane nayoámáná ¹⁴ re yaiwiḡwanigĩnĩ, “Ámá Jisaomĩ dĩḡf nĩwĩkwf̄roro nánĩ nĩrĩxĩmeá imónĩḡfáyf̄ aḡf̄ rĩpimĩ re wĩ rfa ḡweaḡoĩ?” nĩyaiwirane p̄fá nerane wĩ tĩnĩ rĩxa nerĩmeánĩrane ayf̄ “Sfá wé wf̄úmĩ dāḡf̄ waú nene tĩnĩ ananĩ re ḡweapaxĩrani?” nearf̄agfá ayf̄ tĩnĩ wĩnĩyf̄ nearfápa e ḡweaḡwanigĩnĩ. Apĩ apĩ néra nĩb̄fwasáná Romĩ aḡf̄ tĩḡf̄ e rémoḡwanigĩnĩ. ¹⁵ Romĩyo ḡweaḡfá nĩrĩxĩmeá imónĩḡfáyf̄ wĩ none nánĩ “Awa óf̄yimĩ barĩḡoĩ.” rĩnarĩḡagfá arfá nĩwiro óf̄ e owirĩmeaneyĩnĩro nĩb̄róná wĩ aḡf̄ Apiasi tĩḡf̄ e makerfá imĩxarĩḡf̄e awĩ roro wĩ Ámá Aḡf̄ Midāḡf̄ Nĩb̄iro Sá Wearĩḡf̄iwá Wíkáu Wiwáyf̄ rĩnĩḡf̄pĩ tĩḡf̄ e awĩ roro egfáyo Poro siḡwf̄ nĩwĩnĩrĩná Gorĩxomĩ yayf̄ numerĩ dĩḡf̄ sixĩ ínĩḡnigĩnĩ.

¹⁶ None rĩxa Romĩ náyo rémóáná gapĩmanowa Poromĩ ḡwf̄ aḡf̄yo mĩḡwiráf̄ aḡf̄ wiwámĩ xegf̄pĩ ḡweaḡáná porisf̄ awĩ mearoarĩḡo xe awĩ omearonĩrĩ siḡwf̄ wĩnĩḡf̄awixĩnĩ.

Poro Romĩyo dánĩ wáf urĩḡf̄ nánĩrĩnĩ.

¹⁷ Poro sfá wĩyaú wĩyi rĩxa nóráná “Judayf̄ áminá imónĩḡfá Romĩyo re ḡweaḡfáyf̄ ob̄f̄poyf̄.” nĩrĩrĩ awa rĩxa o tĩḡf̄ e awĩ eánáná re urĩḡnigĩnĩ, “Gf̄ Judayf̄né, nionĩ negf̄ Judayo xwĩrfá wikĩxémĩnĩrĩ wĩ mepa erĩ siwf̄ enĩná dánĩ negf̄ arf̄owa érowiápf̄nĩḡf̄apĩ p̄rf̄f̄ wiaikĩmĩnĩrĩ wĩ mepa erĩ éagf̄ aiwĩ Jerusaremĩyo dánĩ ḡwf̄

n̄iyigfoni negí Judayf Romiyo miní n̄wigfáriní. ¹⁸ Romiyo miní n̄wíagfa ayf xwíríxí n̄n̄imero yarínf n̄niayiróná íwí n̄ioní n̄p̄kipaxí b̄i menáoní imóniηagí n̄naníro nání r̄ixa Poromí kikiá owáraneyin̄r̄i éagfa aiwi ¹⁹ negí Judayf p̄r̄f wiaikímí nero ‘Wár̄ipaxomani.’ r̄igfawixiní. E rar̄iηagfa n̄ioní s̄iηwí e n̄w̄in̄r̄i ‘Go arfá eηe dání ráná xe kikiá oun̄r̄i n̄im̄ixip̄r̄fár̄ani?’ n̄iyaiwiri nání re ur̄iηaniḡiní, ‘Romiyí m̄ixí ináyf Sisao gí xwíríxí arfá níw̄in̄iḡiní.’ ur̄iηaniḡiní. Nioní negí Judayf nání xwiyfá b̄i uxekwí mómfa nání m̄irar̄iηiní. ²⁰ E nigfá ap̄i nání áwanf sear̄im̄in̄r̄i nání ‘Awamí s̄iηwí n̄w̄in̄r̄i xwiyfá ur̄im̄i nání ob̄ipoyí.’ r̄faniḡiní. Ámá Is̄irerene yeáyf neayim̄ixemeanfa nání d̄iηf uk̄ikayoar̄iηwáomí nioní d̄iηf uk̄ikayonagí nání gwí ain̄xí r̄ir̄i n̄iyin̄iní.’ ur̄iηin̄iḡiní. ²¹ E ur̄fagi awa re ur̄igfawixiní, “Judia p̄ropenis̄yoye dání joxí nání payf b̄i m̄imeanwár̄iní. Negí wo e dání ení n̄b̄ir̄i rep̄iyf n̄near̄in̄áraní, áwanf n̄near̄ir̄in̄áraní, joxí nání sipí b̄i m̄in̄ear̄iη̄r̄iní. ²² E nerí aí ‘D̄iηf joxí yaiwiar̄iηf r̄ip̄i, “Gor̄ixomí p̄irán̄iηf x̄idar̄igfáyf ap̄i ap̄i ner̄iη̄p̄imí dání p̄irán̄iηf x̄idar̄igfár̄iní.” yaiwiar̄iη̄p̄i arfá osianeyí.’ neaimónar̄iní. Ayf none r̄ip̄i nání arfá n̄wirane nijfá imóniηagwi nání r̄irar̄iηw̄iní. Ámá Óf Gor̄ixo t̄fám̄iní in̄iη̄fyiyí r̄in̄iη̄fyimí n̄ix̄d̄iro gwí m̄on̄igfáyf nání ámá amí amí ηweagfáyf ‘Ayf nanf m̄iyar̄iηoi.’ r̄inar̄igfá nání none nijfár̄iní.’ ur̄igfawixiní.

²³ Judayf áminá awa “Sfá ayimí Poro xwiyfá near̄infa nání awí eán̄wan̄iḡiní.” n̄ir̄in̄áriro

sƒá ayi ríxa imónáná obaxƒ anƒ xƒo ƒweanƒiwámí nání báná wáƒ móníƒmí dání sƒáƒí tƒnǐ nání Goríxo á máyƒ xegƒ xwioxƒyo mímeámí nerí umeƒweanƒáƒí nání áwanƒí nuríƒríná repíyƒ níwiéra uri nioní Jisasomí dínƒí wíkwíroaríƒápa ayƒ ení owíkwíƒrípoyíní o nání nuréwapiyíƒnǐ ƒwá ikaxƒ Moseso níƒrǐ eanƒípímí dání tƒnǐ wáƒ rókiamoagƒáwa níƒro eagƒáƒímí dání tƒnǐ mǐƒnǐ níróá urí nerí nura waríƒnǐ ²⁴ wa xƒo uraríƒíƒí aríá níwiro “Neparíƒnǐ.” wípímoníagí aiwí wa aríá níwiro dínƒí mǐkwírogƒawixíní. ²⁵⁻²⁷ Awa e nero Poro uraríƒíƒí nání dínƒí bǐ biaú nímoró nání xwíyƒá ná bǐnǐ rínáríƒpaxƒ mímoní yaríƒnǐ Poro xwíyƒá yoparí rǐƒí uráná omí ƒnǐ níwiárímí ugƒawixíní, “Kwíyƒ Goríxoyáƒí wáƒ rókiamoagƒ Aisaiaoyí ríníƒomí ‘Joxí á má ayo nurí e uríƒrǐxíní.’ uráná o nurí negƒ aríowéyo aga xíxeni re uríƒrǐnǐ, ‘ “Seyíné aríá néra nuro aí níjƒá wí imóníƒrǐámǐ. Síƒwá naga nuro aí dínƒí ‘Ayí apíƒrǐanǐ?’ wí mopíƒrǐámǐ.” ’ uríƒrǐxíní. Ayí rǐƒí náníƒnǐ. Wígí dínƒí tƒnǐ néra waríƒgáƒí mǐƒnǐ síƒnǐ ƒmǐonagƒa nání rǐrǐrǐnǐ. Wígí síƒwá mísupáƒípa ero aríá míƒrǐonípa ero nero síƒwíƒíyí, wígí síƒwá tƒnǐ síƒwá aníro aríá ero dínƒí ƒíráníƒí neyírooro moro wígí ƒwá yaríƒgáƒí rǐwíƒmíní mamoro éánáyí, Goríxoní ƒíráníƒí wímíxíƒpaxíƒnǐ.’ Aisaiao Goríxo nání e níwuríyíƒnǐ negƒ aríowéyo imónagƒáƒí tƒnǐ aga xíxeni níƒrǐ wúríyíƒnǐ. ²⁸ Ayínání seyíné aga níjƒá re imóníƒpoyí, ‘Goríxo xƒo nene yeáyí neayímíxemeámíƒnǐ eƒíƒí nání wáƒ uraríƒgáƒáwa ríxa é máyo ouríƒpoyíní nání urowáríƒrǐnǐ. Ayí

aríá wipíríáríni.’ yaiwípoyi.” ²⁹ [Poro e uráná Judayí miximíxeawiámí niga nuro omí píní níwiárímí ugíawixíni.]

³⁰⁻³¹ Poro e aḡí xíó b́ eniwámí níḡwearí áamá xíomí xwíyíá oḡweaneyíní b́áyo yayí níwimorí xwíyíá Goríxo áamáyí xegí xwioxíyo míméámí nerí umenḡweaníápí nání wáí nuríí ínímí b́ mimóní Áminá Jisasi Kiraiso nání uréwapíyaríná áamá wí pírí urakianíro mepa egíawixíni. E yaríná xwiogwí waú múroníinigíni.

Xwiyáá Gorixoyá Sinípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051